

LEGIONÁŘSKÝ

1/2018

Směr

Legionářská pouť
do Bachmače

Jubilanti mezi
válečnými veterány

100. výročí vzpoury
v Boce Kotorské

Na místech bojů
o Sokolovo

**SLAVNOSTNÍ ODHALENÍ
OBNOVENÉHO PAMÁTNÍKU
JANA GAVERA A PADLÝCH
ČESKOSLOVENSKÝCH LEGIONÁŘŮ**

**NEDĚLE 10. ČERVNA 2018
KŘÍŽOVATKA ULIC DIVIŠOVA
A ČESKOSLOVENSKÉ ARMÁDY**

**15:00 PRŮVOD Z BAŤKOVA NÁM.
16:00 ODHALENÍ PAMÁTNÍKU
LEGIONÁŘSKÝ TÁBOR V ŽIŽKOVÝCH SADECH**

VÁLEČNÍ VETERÁNI

Místopředseda ČsOL a válečný příslušník RAF oslavil 95. narozeniny	2-3
Upřímné blahopřání plukovníku Paulu Rausnitzovi k devadesátinám	4-6
Zahájení výstavy k 100. výročí Československa v Bratislavě	6
K odkazu hrdinů od Jasla a Sokolova se současní vojáci stále hlásí, a to nejen v misích	6
Opustili naše řady	7

ROZHOVOR

S místopředsedou ČsOL pplk. Tichomirem Mirkovičem	8-11
---	------

LEGIE 100

Poutě ČsOL na Ukrajinu připomněla Bachmač i Sokolovo 12-19

Na všech frontách – divisní generál Josef Kopal	20-21
Válečná epopej Karla Pergela	22-23
100. výročí událostí v Boce Kotorské	24-25
František Rasch	26
Václav Pospíšil	26-27
Připomínka vzpoury námořníků v Boce Kotorské	28-29
Radikalizace představitelů české společnosti v Rakousko-Uhersku	30-31
Legie do škol	32
Putovní výstavy projektu Legie 100	33

STALO SE

Ústřední osobnost novodobé ČsOL br. generál Tomáš Sedláček by se dožil 100 let..... 34

SILVER A v paměti tří generací	34-35
Přednáška pro školáky i pietní akt za umučené vlastence	36
Výročí okupace okleštěného Československa	37

Nahlédnutí do života obyvatel Protektorátu Čechy a Morava	38
V Rovensku pod Troskami se vzpomínalo na padlé parašutisty	39
V Žamberku si připomněli paraskupinu Barium	39

ČINNOST JEDNOT

Pamětní deska Jana Kubiše ve Znojmě	40
Nesmíme zapomínat	40
Oživení činnosti poděbradské jednoty	41
168. výročí narození TGM v Bruntále	41
V Orlové si připomenuli 99. výročí Sedmidenní války	42-43
5. ročník zimního Legiomaršu	43
Se zbraní v ruce bránili před 79 lety svou vlast	44
Před 75 lety padl Jan Kudlič	44-45

Obnova pietních míst z květnového povstání	45
79 let od smutného výročí okupace nacistickým Německem	46-47
Jarní střelecká soutěž tachovské jednoty	48
XI. společenský večer v Kroměříži	49

Střelecký memoriál Jaroslava Šámala

HISTORIE

Antonín Burdych – syn odvážných Čechů	50-51
Církev v Čechách od Jana Husa po první světovou válku	52-55

POZVÁNKY A INFORMACE

Zveme vás	56
-----------------	----

Místopředseda ČsOL a válečný příslušník RAF oslavil 95. narozeniny

text Jaroslav Syrový
foto Miroslav Šindelář

Československá obec legionářská byla spoluorganizátorem oslav významného životního jubilea generálmajora Emila Bočka, který slavil 22. února 95. narozeniny.

Oslava narozenin se uskutečnila v krásných prostorách Národního technického muzea v Praze. Jubilantovi přišli popřát nejen významné osobnosti z ústavního, exekutivního a politického života, ale také příslušníci ozbrojených sil České a Slovenské republiky, váleční veteráni z druhé světové války, ale také další osobnosti a přátelé.

Úvod přátelského setkání odstartoval promítnutý medailonek oslavence a jeho životního příběhu od roku 1939 až po současnost. Poté se ujal slova místopředseda Poslanecké sněmovny PČR a osobní přítel oslavence Jan Hamáček, který vyzdvihl velké zásluhy gen. Emila Bočka nejen pro Československo, ale i Českou a Slovenskou republiku. Dále uvedl, že si váží jeho morálních vlastností a jeho skromnosti. Popřál mu hodně zdraví.

Poté následovalo vystoupení předsedy vlády ČR Andreje Babiše, který řekl:

„Vážím si Vás, Vašich činů a odvahy. Jste autorita a válečný veterán, patříte k těm, kteří se rozhodli riskovat svůj život pro naši zemi. Chci Vám za to poděkovat, neboť jste vzorem vlastenectví.“

Náčelník GŠ AČR arm. gen. Josef Bečvář řekl, že generál Boček je jeho přítel a je autoritou u vojáků České a Slovenské armády.

Slovenskou delegaci vedl předseda Národní rady SR JUDr. Andrej Danko, který ve svém vystoupení uvedl, že si nesmírně váží přátelství s gen. Emilem Bočkem a děkuje mu za vše, co pro oba národy vykonal.

Dále vystoupili se svými zdavicemi ministryně obrany Karla Šlechtová, předseda Ústavního soudu JUDr. Pavel Rychetský, 1. zástupce NGŠ ozbrojených sil Slovenské republiky genpor. Pavel Macko a ředitel Ochranné služby PČR brig. gen. Jiří Komorous. Oslavenec poté přijímal gratulace od sta pozvaných hostů.

Gen. Emil Boček vyjádřil s dojetím na adresu hostů v Dopravní hale Národního technického muzea mnoho díky, že přijali jeho pozvání, a řekl:

„Udělal jste mi velkou radost, že mohu společně s Vámi vzpomínat na svůj životní příběh, a vážím si toho, co pro nás, válečné veterány, děláte.“

Součástí přátelského setkání bylo předání Pamětních medailí ČsOL II. stupně za dlouholetou podporu a pomoc pro válečné veterány z druhé světové války. Medaile předali místopředsedové

ČsOL, generálové Emil Boček, Václav Kuchynka a pplk. Tichomír Mirkovič oceněným pánům: JUDr. Andreji Dankovi, JUDr. Pavlu Rychetskému, genpor. Pavlu Mackovi a JUDr. Josefu Baxovi.

Na závěr krásného večera všem hostům poděkoval moderátor Jaroslav Syrový a pozval je na přátelské setkání u číše vína v prostorách Národního technického muzea. ■

Upřímné blahopřání plukovníku PAULU RAUSNITZOVÍ k devadesátinám

Dlouholetý člen Jednoty ČsOL v Přerově a ČSBS v Přerově, náš milý br. plk Paul Rausnitz se v uplynulých dnech dožil v plné svěžesti požehnaného věku 90 let. Je to velký vlastenec a svým jednáním a přístupem podporuje ve velké míře nejen rozvoj průmyslu v Přerově, ale jako zasloužilý bojovník proti nacismu i naši dlouhodobou spolupráci se školami v regionu, a tak díky jeho vstřícnosti máme možnost přiblížit naší mladé generaci hrdinné stránky historie boje za naše národní osvobození.

DĚTSTVÍ A RANÉ MLÁDÍ

Paul Rausnitz se narodil 9. března 1928 v Jablonci nad Nisou. Jeho otec zde působil jako lékař a maminka vedla prosperující obchod s bižutiérií. Paul v rodném městě vyrůstal se svými staršími bratry Waltrem a Egonem. Prožil zde krásná léta dětství a získal základy vzdělání.

Poklidný život rodiny, jež byla židovského původu, však narušily smutné události roku 1938. Rodina se musela z Jablonce nad Nisou vystěhovat, protože zde zavládly nenávistné protičeské nálady a později oblast Sudet obsadilo nacistické Německo. Našli přechodný útulek v nedalekém, šestnáct kilometrů vzdáleném, Turnově. Rodiče velmi usilovali o vyřízení víz pro vystěhování celé rodiny do Ameriky. Bohužel, vyřizování těchto dokumentů bylo zdouhavé, a tak rodinu za půl roku, jež strávila v Turnově, zastihl 15. březen 1939.

Pan doktor Rausnitz prostřednictvím svých známých domluvil přesun své rodiny do Prahy, kde se rýsovaly přijatelnější podmínky pro přežití. Pokračovalo další vyřizování víz pro vystěhování, neboť ta, už vyřízená, byla neplatná, protože byla doručena až dva dny po okupaci naší vlasti. Otec však na základě rady známého získal kontakt do Ostravy na člověka, který převáděl uprchlíky do Polska.

ses. Libuše Šnajdrová
a br. Zdeněk Smiřický

DRAMATICKÝ ÚTĚK DO ZAHRANIČÍ

A tak se táta a nejstarší syn Waltr do Ostravy rozjeli a za pomoci převeděče do Polska šťastně přešli. Padli však do rukou polské pohraniční policie, která je nekompromisně

Bratr plukovník Paul Rausnitz

předala zpět do protektorátu, takže skončili v ostravské věznici. Maminka se rozjela do Ostravy, aby za ně u vedení věznice orodovala. Když se dozvěděla, že manžel i syn Waltr budou vzápětí z protektorátu vyhoštěni, vyrozuměla další dva syny, tedy Egona a Paula, aby se co nejdříve dopravili do Ostravy. Po pohovoru s vysokým činitelem zdejší věznice maminka dosáhla toho, že byla celá rodina z protektorátu vyhoštěna a převezena na korbě nákladního auta přes hranice do Polska.

NA CHVÍLI V POLSKU

S batohy na zádech pak pěšky rodina dorazila do Bohumína a odtud opět – utmácena pěším pochodem – do polských Katovic a dále do Krakova. Měli sice oficiální status uprchlíků, avšak pořád ještě usilovali o možnost vystěhování do USA. Žel bohu, v pátek dne 1. září 1939 německý wehrmacht zákeřně zaútočil na Polsko a začala druhá světová válka. A tak rodina Rausnitzových zase prchala, tentokrát po dobu tří týdnů ve dne v noci za strašného leteckého bombardování a ostřelování směrem na východ. Dorazili až k rumunským hranicím.

V SOVĚTSKÉM SVAZU

Když se dostali do Sovětského svazu, měli štěstí, že tatínek byl výborným lékařem, absolventem lékařské fakulty ve Vídni. Rusové, kteří se to z dokladů dozvěděli, měli zájem o dobrého lékaře. Tak se rodina usadila v malé vesnici v Rovenské oblasti na Ukrajině.

Po napadení Sovětského svazu 22. června 1941 však rodina Rausnitzových opět musela prchat do bezpečí, které našli až v Uzbecké sovětské republice – v hlavním městě Taškentu. Otec zde opět působil jako lékař, maminka jako zdravotní sestra. Nejstarší syn Waltr pracoval ve zdejších průmyslovém závodě a jeho mladší bratři Egon a Paul zde navštěvovali základní školu.

DO BUZULUKU

Dne 27. ledna 1942 a v následujících dnech byla v sovětském tisku a rozhlase uveřejněna zpráva – informace pro občany české a slovenské národnosti, kteří žili a území Sovětského svazu, jež je vyzývala, aby vstoupili do naší československé vojenské jednotky, která se formovala v Buzuluku. Dne 7. února 1942 zde začala činnost přijímací a odvodní komise. Brzy se přihlásilo velké množství našich vlastenců.

Když se rodiče v únoru 1942 dozvěděli, že v Buzuluku vzniká československá armáda pod velením tehdejšího pplk. Ludvíka Svobody, opět se i s dětmi vydali na strastiplnou cestu. Celá rodina se pak v Buzuluku přihlásila do naší armády.

Rodina Paula Rausnitze v československých uniformách, nahoře zleva bratři Egon a Paul, dole uprostřed bratr Walter spolu s rodiči

V BOJI PROTI FAŠISTŮM

Paul měl tehdy čtrnáct let a byl spolu se stejně starými kamarády, jichž bylo asi třináct, zařazen do výcviku pro funkci spojky, dopravy pošty a řidiče automobilu – džípů, jimiž měli dopravovat na frontu municí. Jednotka se rozrůstala a ke dni 15. července přijala název 1. československý samostatný prapor v SSSR. A tak se rodiče i se svými třemi syny podíleli na pozdější bojové cestě naší 1. československé samostatné brigády v bojích u Sokolova ve dnech 8.–14. března 1943, dále v úporných bojích o Kyjev, které započaly 22. října 1943 a jehož obranu považovali nacisté za velmi důležitou, protože ztrátou tohoto opěrného bodu by bylo ohroženo jejich jižní uskupení a otevřeli by tak Rudé armádě cestu k osvobození západní a jihozápadní Ukrajiny a dále do oblasti Karpat a do Polska.

Je málo známou skutečností, že na 40 % našich bojovníků od Sokolova i Kyjeva bylo židovského vyznání. Naše 1. československá samostatná brigáda se zapojila do úporných bojů jako součást 38. armády generála Moskalkena a vyřadila kolem 650 nepřátel. I díky hrdinství našich vojáků byl po těžkých bojích Kyjev osvobozen.

Dne 24. prosince 1943 pak začaly neuvěřitelně těžké boje o Bílou Cerkev. Probíhaly za velkých mrazů. Nacisté zde nasadili mohutné bojové síly. Bojovalo se o každý dům. Je známo, že dne 2. ledna 1944 úspěšně odráželi naši a sovětsí vojáci deset zuřivých protiútoků nepřítele. Za obrovského bojového úsilí byla Bílá Cerkev osvobozena 4. ledna 1944. V těchto bojích byl zraněn i Paulův nejstarší bratr Waltr Rausnitz.

Ve dnech 3. ledna až 7. března 1944 se naši vojáci opět vyznamenali v bojích u Žaškova. Urputné boje s nepřítelem probíhaly opět za krutých mrazů, které zpestřovaly sněhové vánice. Vojáci se za bojů brodili v hlubokém sněhu. Později se museli vypořádat nejen se zálným nepřítelem, ale i s neuvěřitelně těžkým, rozbláceným terénem nastávajícího jara. Následovaly neuvěřitelně náročné boje Karpatsko-dukelské operace, jež začala 8. září 1944 a naši vojáci po urputných bojích vstoupili poprvé na půdu své vlasti 6. října 1944. 1. československý armádní sbor jako součást vojenských uskupení Rudé armády po těžkých střetnutích s nepřítelem osvobozoval postupně slovenské a moravské kraje.

ŠŤASTNÝ NÁVRAT DOMŮ

Domů do Jablonce nad Nisou se Rausnitzovi vrátili v polovině května 1945. Paulův nejstarší bratr Waltr Rausnitz byl pověřen funkcí vojenského velitele města. Byli šťastní, že strašlivou válku přežili. Opojení svobodným nadšením začali znovu budovat své postavení. Avšak brzy z politického vývoje u nás vycítili, že naše země pod vlivem Moskvy směřuje pod vládu jedné strany – KSČ. Proto se rodiče hned v roce 1946 znovu rozhodli, že se celá rodina vystěhuje do Ameriky. Tentokrát vše dobře dopadlo.

ZNOVU V CIZINĚ

Paulu Rausnitzovi bylo tehdy osmnáct let a spolu s bratry v USA založili firmu WEPRÁ (název podle prvních písmen jejich jmen – Waltr, Egon, Paul), obchodní společnost, která prostřednictvím maminčiných dřívějších kontaktů dovážela z republiky vyhlášenou jabloneckou bižutérii. Když jim po únoru 1948 byly tyto obchodní styky znemožněny, začali v oblasti bižuterie úspěšně spolupracovat se známou vídeňskou firmou Swarovski. Tato velmi plodná spolupráce trvala více než padesát let.

Po letech této úspěšné obchodní aktivity roce 1998 bratři pro vysoký věk svou obchodní firmu prodali zpět firmě

Prezident republiky Miloš Zeman předává dne 28. října 2013 plukovníku Paulu Rausnitzovi státní vyznamenání

Swarovski. Rozvíjeli totiž tehdy svou další firmu TCI Group New York, kterou založili již v roce 1960. Tento podnik byl původně zaměřen na obchodní činnost, ale od roku 1977 se orientoval na průmyslové varianty zpracování skla. V roce 1988 firma přesunula své působení na Long Island, kde její výrobní zaměření zahrnovalo i množství aktivit v oblasti jemné mechaniky a optiky.

ZÁCHRANA MEOPTY PŘEROV

Meopta Přerov byla před rokem 1989 naším významným optickým závodem, jenž zaměstnával více než šest tisíc odborně vyškolených pracovníků. Avšak produkce závodu byla tehdy z velké části orientována na vojenskou výrobu. Jenže zakázky s tímto zaměřením po roce 1990 definitivně skončily. Tak se dříve skvěle prosperující závod ocitnul před krachem.

Paul Rausnitz, jenž tehdy sondoval možnosti navázání kontaktů v postkomunistických zemích, zavítal naštěstí též do Přerova a uvědomil si, jak významnou tradici u nás má optický závod Meopta Přerov. Poznal zde prvotřídní odborníky, s nimiž chtěl spolupracovat. Po zvážení všech okolností firmu koupil a uhradil všechny dluhy. Vložil do rozvoje závodu částku kolem miliardy korun. Investoval nejen do modernizace výroby a do areálu závodu, ale i do zlepšení pracovních podmínek pro jeho zaměstnance. Díky jeho podnikatelskému rozhledu během krátké doby vybudoval z Meopty – Optiky Přerov jednu z nejmodernějších optických firem v Evropě, která má skvělý zvuk i daleko za mořem. Dal postupně práci více než 2 500 zaměstnancům a má velkou zásluhu na tom, že tento nejvýznamnější přerovský závod, jenž má v regionu významnou tradici, velmi dobře prosperuje.

Paul Rausnitz do závodu pravidelně zajíždí a spolu s vedením závodu a technickým týmem jeho spolupracovníků operativně řeší problémy výroby a zúčastňuje se osobně i vzpomínkových květnových akcí k uctění památky našich vlastenců, bývalých pracovníků Meopty Přerov, kteří za naši svobodu položili své životy.

OCENĚNÍ PAULA RAUSNITZE

Za jeho aktivní účast v boji za naše národní osvobození byl 27. srpna 2007 v prostorách přerovského zámku společně se svým bratrem Egonem povýšen do hodnosti plukovníka. Jejich zesnulý bratr Waltr byl do stejné hodnosti povýšen "in memoriam". Dne 3. října 2008 převzal Paul Rausnitz na ministerstvu zahraničí v Černínském paláci v Praze ocenění "Gratias agit" udělené za mimořádné zásluhy o propagaci

umu českých rukou a myšlení. Dne 26. března 2008 obdržel od primátora města Přerova Ing. Jiřího Lajtocha významné ocenění, jímž je „Přerovský křišťálový zubr“. Dne 6. května 2010 byl pozván na Generální konzulát Ruské federace v Brně, kde mu byla slavnostně předána „Medaile k 65. výročí vítězství ve Velké vlastenecké válce 1941–1945“. Dne 27. září 2013 mu byla Senátem České republiky udělena „Pamětní medaile za zásluhy o kulturu a podnikání“.

K výročí vzniku naší republiky dne 28. října 2013 převzal z rukou našeho prezidenta Miloše Zemana „Medaili

za zásluhy o stát v oblasti hospodářství, s přihlédnutím k jeho aktivnímu podílu v boji za osvobození Československa od nacismu“.

Z jeho přístupu k naší zemi a k jejím lidem vyplynulo jeho krásné životní motto: „Je to má země, kde jsem se narodil a bojoval za ni proti nacismu a cítím, že je zde můj domov.“

Bratře plukovníku Paule Rausnitz, vážíme si všeho, co jste ve svém bohatém životě pro naši vlast – Vaši rodnou zemi – vykonal a přejeme Vám ze srdce do dalších let pevné zdraví, štěstí a mnoho úspěchů ve Vaší záslužné práci. ■

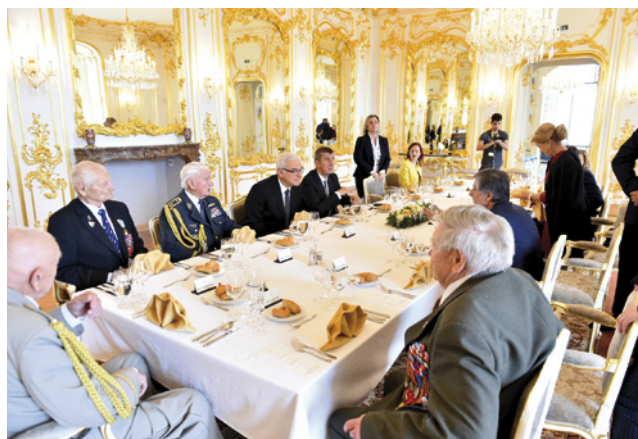
Zahájení výstavy k 100. výročí Československa v Bratislavě

text Jaroslav Syrový
foto archiv Úřadu vlády ČR

Generálové Emil Boček, Václav Kuchynka a pplk. Tichomír Mirkovič, váleční veteráni druhé světové války z ČsOL byli členy oficiální delegace předsedy vlády ČR Andreje Babiše a společně zahajovali s předsedou vlády SR, Česko-Slovenskou a Slovensko-Českou výstavu v Bratislavě.

Ve čtvrtek 26. dubna 2018 předsedové vlád ČR a SR Andrej Babiš a Peter Pellegrini otevřeli výstavu na Bratislavském hradě. Společný projekt připravili Slovenské národní muzeum a české Národní muzeum u příležitosti 100. výročí vzniku Československa. Unikátní exponáty připomínají období společného státu a návštěvníci si ji mohou prohlédnout na Bratislavském hradě do 30. září 2018.

Válečné veterány druhé světové války doprovázel řídící tajemník ČsOL Milan Mojžíš. Delegace válečných veteránů se zúčastnila slavnostního oběda a měla možnost se setkat a pozdravit s nejvyššími představiteli Slovenské republiky,

prezidentem Andrejem Kiskou, předsedou vlády Peterem Pellegrinim a dalšími představiteli exekutivy.

Delegace předsedy vlády ČR se vrátila v odpoledních hodinách do Prahy a váleční veteráni poděkovali panu premiérovi, že se mohli zúčastnit unikátní výstavy v Bratislavě. ■

K odkazu hrdinů od Jasla a Sokolova se současní vojáci stále hlásí, a to nejen v misích

text a foto Miroslav Šindelář

Vpátek 2. března se při příležitosti 73. výročí bojů u Jasla a 75. výročí bojů u Sokolova uskutečnilo setkání vedoucích představitelů Ministerstva obrany a Generálního štábu AČR s válečnými veterány a vojenskou veřejností. To spolu s Ministerstvem obrany připravila Československá obec legionářská. Ministerstvo obrany reprezentovala náměstkyně pro řízení sekce právní MO Alena Netolická, Armádu České republiky zastupoval náčelník Generálního štábu AČR armádní generál Josef Bečvář.

Setkání se zúčastnili nejen váleční veteráni, ale také jejich rodinní příslušníci i studenti středních škol z Moravské Třebové a Prahy. Nechyběli ani novodobí veteráni z balkánských operací.

„Vojáci od Sokolova a Jasla příkladně obstáli ve svém bojovém nasazení. Stali se trumfem československé exilové vlády v Londýně ve složité hře o pověst a prestiž našich vojáků jako důvěryhodné a připravené ozbrojené síly. Sokolovo i Jaslo patří k největším akcím československých jednotek za druhé světové války vůbec,“ řekla náměstkyně Alena Netolická a popřála jménem ministryně obrany Karly Šlechtové všem veteránům do dalších let mnoho zdraví, štěstí a pohody.

Náčelník GŠ AČR armádní generál Josef Bečvář ve svém projevu upozornil na hrdinství bojujících československých vojáků a zdůraznil, že se současná česká armáda vědomě hlásí k odkazu svých předchůdců, na jejichž činy navazuje při každodenním plnění úkolů nejen v zahraničních misích. „Nikdy nezapomeneme na ty, kteří pro vlast přinesli oběť nejvyšší. Čest jejich památce!“ uvedl armádní generál Josef Bečvář. ■

Opustili naše řady

JOSEF HOLEC

Podplukovník v. v. Josef Holec se narodil 29. listopadu 1918 v obci Český Straklov na Volyňi. Po obecné škole pracoval na hospodářství svých rodičů, ale počátek války mu změnil život. Již na jaře 1939 byl odveden do polské armády, přičemž nebyl 1. září mobilizován, ale po čtvrtém dělení Polska byl v roce 1940 odveden do sovětské armády,

kde se po napadení SSSR nacistickým Německem postavil proti wehrmachtu jako dělostřelec. U města Záporoží a Kirovohrad bojoval několik měsíců, než se dostal do německého zajetí.

Přestože se stal válečným zajatcem, bylo mu „dovoleno“, aby ve wehrmachtu sloužil v polní kuchyni a vařil. Nucená služba nakonec skončila uvězněním v Kyjevě, kde se mu dostalo zvláštního propuštění ze zajetí – jako Čech se tam setkal s českým „Volksdeutsche“, Čechem odvedeným do německé armády, který mu navzdory velkému riziku obstaral propustku domů. Josef Holec se tak vrátil do obce České Noviny ke své rodině.

V letech 1941–1944 byl místním vedoucím ilegální organizace Blaník, odbojové skupiny volyňských Čechů. Po opětovném příchodu sovětské armády na Volyň se dobrovolně přihlásil do nově se tvořícího 1. československého armádního sboru a stal se ženistou. V československé armádě přežil boje u Krosna i masakr u Machnówky, ale osudným se mu stala Karpatsko-dukelská operace. Dne 17. listopadu 1944 v jeho těsné blízkosti vybuchla mina a zasáhla ho do hlavy. Střepina způsobila ochrnutí, nemohl mluvit a hlavu měl celou od krve, zdravotní sestra v polní nemocni ho jen odbyla slovy: „Ten už stejně dodělává.“ Jako zázrakem nebylo ochrnutí trvalé a po vyléčení v sovětské nemocnici se mohl vrátit do armády, kterou zastihl dne 9. února 1945 v Liptovském Hrádku. Byl jmenován náčelníkem 3. ženijního praporu a v této funkci setrval až do konce války.

Po válce se usadil ve vesnici Tvršice na Žatecku a krátce na to se zapojil do Judexovy odbojové protikomunistické organizace. Protože se organizace formovala protikomunisticky, byli její členové dne 18. listopadu 1948 pozatýkáni. Josef Holec byl odsouzen k 18 měsícům, jeho novým domovem se stal Jáchymov. Po propuštění dne 21. května 1950 pracoval jako závozník, mzdový referent a účetní.

ELIŠKA MICHALSKÁ

Rozloučení se ses. Eliškou Michalskou proběhlo před koncem loňského roku dne 29. prosince 2017. Ses. Michalská se narodila 8. března 1932 na Prostřední Bečvě manželům Adéle a Eduardu Roskovým. Tatínek byl tajemník Obecního úřadu na Horní Bečvě. Zde se svými rodiči a mladší sestrou bydleli v bytě na radnici. Společně vyrůstaly v harmonické rodině a navštěvovaly zde školu.

V době okupace byl Eduard Roska ve spojení s partyzánskou brigádou Jana Žižky a Eliška, i když byla ještě dítě, pomáhala svému otci jako spojka. Po vyzaření partyzánské skupiny byl její otec v roce 1944 zatčen a gestapem umučen v Kounicových kolejích v Brně. Po několika týdenním skrývání se rodina odstěhovala do Nového Jičína.

Rodinná škola, na kterou v Novém Jičíně nastoupila, byla však po nějaké době uzavřena. Přesto se celý život věnovala práci v administrativě jako účetní v různých podnicích a následně i v jiných funkcích.

Zásadní zlom v jejím životě nastal, když se seznámila se Zdeňkem Michalským, v té době známým kapelníkem a učitelem lidové školy umění. V roce 1953 uzavřeli manželství a poté se jim narodily dvě dcery.

V průběhu svého života, jak běžel čas, se zapojila po vzoru své maminky do práce ve Svazu protifašistických bojovníků, kam vstoupila 1. ledna 1969, kdy se stala členkou základní organizace v Novém Jičíně a později i členkou výboru ZO, členkou Okresního výboru, jeho předsedkyní a členkou Ústředního výboru Českého svazu bojovníků za svobodu. Této funkce se vzdala v roce 2012.

Zůstala však nadále členkou ČsOL a ČSBS. Za svou práci převzala mnohá ocenění a to medaile 1., 2. a 3. stupně včetně Čestného uznání ÚV ČSBS. Za svoji obětavou činnost obdržela rovněž ocenění ČsOL a také Ruské federace za osobní účast v odboji při osvobození naší Československé republiky.

Životní velmi bolestnou ranou pro ni byla smrt milovaného manžela v roce 2011. Poté se přestěhovala ke své prvorozené dceři Elišce, která jí věnovala maximální péči až do jejího skonu.

Čest její památce!

IVAN OTTO SCHWARZ

Ve čtvrtek 4. ledna zemřel v Londýně generálmajor Ivan Otto Schwarz, jeden z posledních československých veteránů druhé světové války a letců RAF. Generálmajor v. v. Ivan Otto Schwarz se narodil 11. prosince 1923 v Bratislavě. Jako student reálného gymnázia v Žilině odešel v srpnu 1938 z Československa do Velké Británie s úmyslem pokračovat zde ve studiích. V lednu 1941, v pouhých 17 letech se přihlásil jako dobrovolník do čs. zahraniční armády v Leamingtonu. V listopadu 1941 byl přemístěn od pozemních jednotek k čs. letectvu v rámci RAF. Absolvoval radiotelegrafický a střelecký výcvik. Od konce listopadu 1942 až do března 1945 operačně létal u 311. čs. bombardovací peruti RAF, nejprve na dvoumotorových letounech Wellington, později na čtyřmotorových letounech Liberator.

Dne 27. prosince 1943 se jako člen osádky letounu Liberator kapitána Oldřicha Doležala podílel na potopení německé ozbrojené obchodní lodi Alsterufer v Biskajském zálivu, což byl jeden z největších úspěchů čs. válečného letectva. Po odlétání operačního turnusu (tj. předpisem stanoveným počtem operačních hodin) nastoupil v březnu 1945 službu u britské 167. transportní peruti RAF. Ještě před koncem války, v březnu 1945, dosáhl jmenování do důstojnické hodnosti a v říjnu 1945 byl povýšen na nadporučíka letectva v záloze. Stal se nositelem celé řady československých a britských vyznamenání.

V srpnu 1945 se vrátil zpátky do Československa, ale již koncem roku 1946 odešel z armády. Krátce na to se v důsledku zhoršující se politické situace vrátil do Velké Británie, kde získal státní občanství a kde dlouhá léta podnikal v oblasti stavebnictví a strojírenství.

Po listopadu 1989 byl v rámci rehabilitací západních vojáků povýšen do hodnosti plukovníka a v roce 1995 byl jmenován generálmajorem Ozbrojených sil Slovenské republiky ve výslužbě. V letech 2006–2009 stál v čele Svazu letců Svobodného Československa v Londýně.

Loni v červnu během návštěvy Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku mu prezident republiky Miloš Zeman udělil Medaili Za hrdinství.

Rozhovor s válečným veteránem a místopředsedou ČsOL br. pplk. Tichomírem Mirkovičem

Před časem jsme slavili jubileum místopředsedy Obce legionářské br. Tichomíra Mirkoviče, byť je jeho datum narození zahaleno jistou mírou tajemství až legendárního. Přineslo to ale myšlenku po čase přiblížit životní osudy jedné z nejvýraznějších osobností současné Československé obce legionářské a válečného veterána v jedné osobě.

Bratře Tichomíre, hned na úvod, jak je to prosím s tím tvým narozením?

Narodil jsem se 9. prosince 1926, takže mi loni bylo 91 let. Přesto jsem byl úředně o dva roky mladší. Když totiž Němci okupovali během druhé světové války Jugoslávii, byli zatýkáni a deportováni mladíci starší 14 let. Běžně se tedy falšovaly dokumenty, což se týkalo i mě. Maminka mi zdůrazňovala, že když se mě někdo zeptá na datum narození, musím říct 9. prosince 1928. Důkazem toho, že jsem se narodil už v roce 1926, je i to, že má mladší sestra Vida, která zemřela před dvěma lety, se narodila právě v roce 1928.

Bratr místopředseda je navzdory svému věku velmi vitální a každý rok se účastní velkého množství vzpomínkových i slavnostních shromáždění stejně tak, jako je i pravidelně přítomen jednání orgánů ČsOL

Přesto je s tím spojena další záhada. Babička mi totiž po válce říkala, že jsem se údajně narodil v Čechách na Prachaticku, ale kde by se tam rodiče tehdy objevili a kde se tahle historka vzala nevím. Když se mi to po příchodu do Československa nepodařilo prověřit napoprvé, už jsem dál nepátral.

Jaké bylo tvé dětství před příchodem druhé světové války?

Jsem prostáček, který se narodil v zapadlé víscé Rogáč o čtyřech staveních (náležející k Dubačku), v chudé selské rodině nedaleko Srebrenice a řeky Driny, která je hranicí mezi Bosnou a Srbskem. V této vesničce odedávna

Třetí zleva otec br. Tichomíra Mirkoviče ve stejnokroji srbské armády

Takto prostě dodnes vypadají stavení na místech, kde br. Mirkovič strávil své dětství

žily dvě srbské rodiny – můj děda, Srečko Mirkovič a jeho bratr Nego Mirkovič, kteří měli spoustu dětí. Zdejší lidé neznali, co je nemoc, lékaře nikdy neviděli a zdraví jim sloužilo a dožívali se vysokého věku. Moje babička zemřela v 96 letech, když ještě hlídala hovězí dobytek. Jednou na nás přiběhl soused, že mu naše krávy žerou kukuřici. Babičku jsme našli na mezi, kde navždy usnula...

Život v takové oblasti jistě nebyl nic lehkého...

Byl jsem nejstarší ze šesti sourozenců a s mámou jsme se starali o hospodářství. Otec chodil po vesnicích stavět sedláckům stáje pro dobytek – byl tesař samouk. Málo jsme se vídávali, protože táta byl většinou pryč, ale přesto jsem ho měl rád. Táta pocházel ze staré srbské rodiny. Byl sice pracovitý, ale měl co dělat, aby nás uživil. V Rogáci jsme měli stále bydliště a v horách v Kupusné jsme měli pastviny, kam jsme přes léto vyháněli stádo na pastvu. Zde jsme s mámou a ostatními sourozenci žili od května až do září. Otec za námi přicházel jen, když jsme potřebovali zabít ovci nebo prase, abychom měli co jíst. Mléka, masa a sýra jsme měli dost, ale neměli jsme chleba. Pamatuji se, že když jsme obědvali nebo večeřeli, postupovalo se obráceně. Masa a sýra jsme jedli více než chleba, kterým jsme museli šetřit.

Jak o sobě dala válka, která tak poznamenala tvůj další život, vědět poprvé?

Táta byl mobilizován a my s mámou jsme museli všechno zastat a starat se o živobytí rodiny. Při bombardování Sarajeva byl táta těžce raněn a za půl roku zemřel. Nedožil se ani 40 let. My jsme zůstali úplně bez živitele.

Přibliž prosím událost, která tě odtrhla od tvé rodiny a přivedla tě k partyzánům.

Po příchodu Němců do východní Bosny mé dětství končilo a začalo jinošství, které v podstatě ani nebylo, neboť mi ho vzala válka. Jednoho dne k nám na Rogáč přišli dva muslimové a hledali tátu. Máma jim řekla, že táta zemřel. Nevěřili jí. Musela jim ukázat úmrtní list. „A kde ti je Dikomír,“ tedy já – oni mi tak říkali. Máma jim řekla, že jsem někde se stádem na pastvě. „Až se vrátí, ať ihned přijede k hodžovi (muslimský duchovní). Potřebuje s ním mluvit.“ Máma za mnou okamžitě poslala moji sestru Vidu, aby mi vyřídila, že za žádnou cenu se nemám vracet domů, hledají mne ustašovci. Od té doby jsem mámu a nejmladší sestru Ljubinku už nikdy

I na těchto místech mladičký br. Tichomír ještě pásal dobytek, když se po smrti otce stal nejstarším mužem v rodině

neviděl. S ostatními sourozenci jsem se setkal až hodně dlouho po válce – po roce 1956. Vyhledal jsem je prostřednictvím tehdejších sdělovacích prostředků.

Jaké byly tvé další osudy?

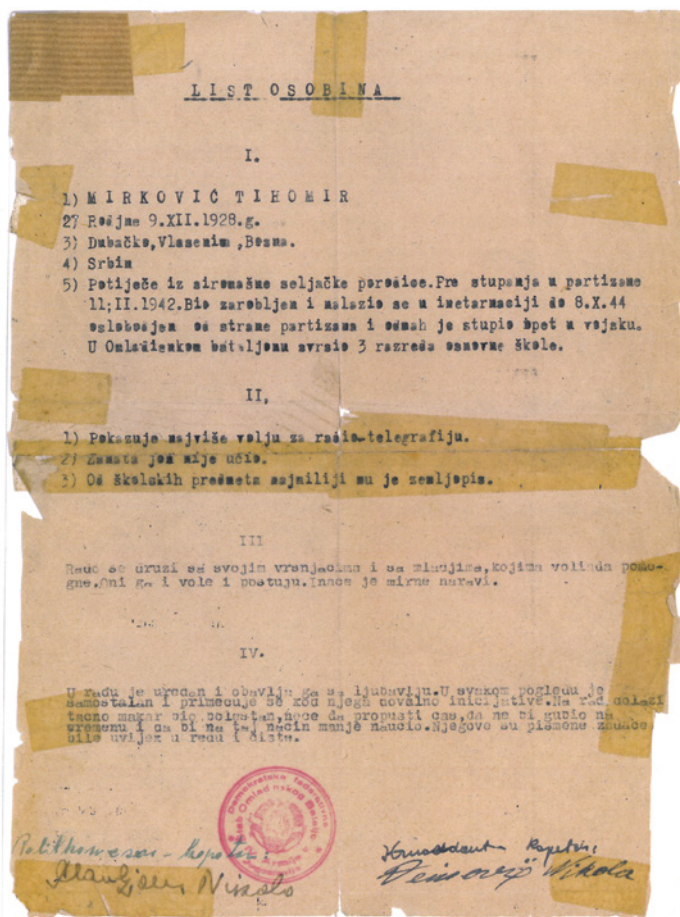
Domů jsem se nevrátil a tři dny jsem se skrýval ve vesnici Jeremiči u rodiny Goičů. Obrad Goič mě odvedl do městečka Miliči, kde byl četnicko-partyzánský oddíl Rajko Čelonje a Pere Sariča. Zde nás omladince cvičili a učili zacházet se zbraní a pak nás zařadili do různých čet. Já jsem byl zařazen do čety Pere Jelkiča, takže ze mne přes noc byl partyzán. Zanedlouho byl oddíl převelen na bojové postavení u města Zvorniku, které leží na řece Drině. Dislokace našeho oddílu byla v Caparde – Kozluk – Kamenice. Naše postavení bylo v lesnatém kopci, nad městem Zvornikem, pod námi holé skály, kudy vedla hlavní silnice, odkud Němci útočili. Kdybychom měli kamenné balvany, mohli bychom je volně kutálet na nepřítele. Další naší výhodou bylo, že srbsí četníci, oddíl Rajka Čelonje, vyhodili do vzduchu most u Nové Kasaby, čímž byl zablokován průchod hlavní silnicí k Sarajevu.

Br. Tichomír Mirkovič na konci druhé světové války

Tady si prošel svým prvním bojovým křtem?

Ano, německá motorizovaná divize s kozáckou bělogvardějskou brigádou zahájily útok na naše postavení s cílem probít se východní Bosnou k Sarajevu. Útok jsme odrazili a ofenzívu zastavili a oni se stáhli zpět do města Zvorniku. Přišla jim pomoc ze Srbska, odkud Němci v předešlé ofenzívě vyhnali partyzány. My jsme měli raněné i padlé bojovníky a pro nás nastal veliký problém. Neměli jsme lékaře-chirurgy a obvazy. Vzpomínám si, jak jsme my, mladí, dostali rozkaz, abychom v okolní vesnici zabavili čisté bavlněné košile a plátna a toho se nadělaly obvazy. Lidem jsme slíbili, že jim to zaplatíme, až válka skončí. Myslím, že se toho nikdy nedočkali. Četníci dostali od svého vrchního velení rozkaz, aby Němcům nekladli odpor. Jejich jednotka na pravém křídle opustila své postavení, aniž by to konzultovala s naším vedením. Některé četnické roty, kterým velel Rajko Čelenja, neuposlechly a s námi pokračovaly v boji proti Němcům, a hlavně proti ustašovcům. Veliké přesile jsme odolali a ustoupili jsme od Zvorniku do Miliče, kde jsme měli hlavní základnu.

Základní doklad o účasti br. Mirkoviče na ozbrojeném boji proti okupantům na území Jugoslávie

Co se dělo po tomto velkém ústupu?

Četnická brigáda se dala směrem k srbským hranicím. Zde, v Rumunii, působil veliký partyzánský oddíl, který vedl Slaviša Vajnar, původem Čech, zvaný Čiča z Rumánie. Později zde hrdinsky padl. Pro nás v Rumunii nastal těžký život. Bylo málo jídla, slabé oblečení a krutá zima. Spali jsme pod borovicemi s podestlanými větvemi a chvojím a přikryti ukořistěnými celtami. Ráno na nás byla dvacet centimetrová vrstva sněhu. Přesto i za těchto podmínek k nám přicházeli dobrovolně noví bojovníci. Němci se báli za námi do hor a vysílali zvědy na průzkum z místních kolaborantů znalých terénu. Ale i my jsme měli své informátory mezi národem a věděli jsme, co se na nás chystá. Nepřítel občas vysílal proti nám trestné

výpravy, ale v horách jsme byli pány my. Většinou dostali lum-pové, co jim patřilo. Opět jsme měli hodně zajatců, vzali jsme jim zbraně a tentokrát jsme je svlékli i z uniformy a propustili jsme je. Co bychom s nimi v lese dělali, když jsme sami neměli co jíst. „Našince“ jsme zastřelili a jen jednoho jsme pustili, aby vzkázal, jak dopadl jeho kamarád a Němci. Dokonce jsme zajali i Němce, se kterými jsme se předtím střetli. Poděkovali jsme jim za podruhé přinesené zbraně a také jsme je pustili. Zimu jsme přežili a dočkali se jara a léta. Už skončil partyzánský způsob boje i náš těžký život. Zima nás neoslabilala, ale naopak se z nás stali ostřílení a zkušení bojovníci.

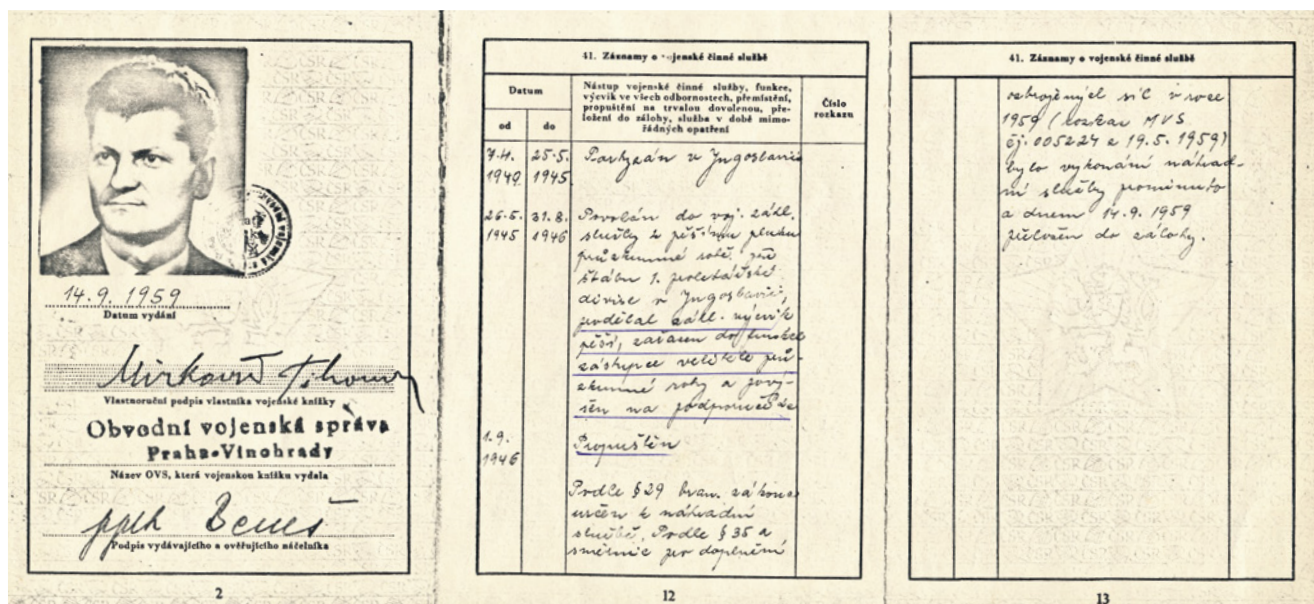
Pamětní fotografie na setkání se sourozenci po dlouhých 14 letech v roce 1956

V závěru války si se účastnil ofenzívy, která odřízla velkému množství německých ozbrojených sil cestu přes jugoslávsko-rakouskou hranici. Jak si se vlastně po válce dostal do Československa?

V červnu 1946 jsem s jugoslávskou mládeží odjel do tehdejšího Československa. S odjezdem je spojena historka, na kterou vždy rád vzpomínám a vyprávím ji. Z loučení s mou babičkou. Když jsem jí řekl, že jedu do Československa, tak byla moc ráda a říkala, že Čechoslováci jsou velmi kulturní národ, všichni umí číst a psát. V jejich čele stojí král (!) Masaryk, který je velký kamarád našeho krále Alexandra... I když to bylo všechno pomotané, tak to ukazuje na to, že prestiž první republiky se svým způsobem vepsala i do povědomí nejprostšího člověka v nejzapadlejší jugoslávské vesničce.

Pas, na který přicestoval rok po válce do Československa, svého nového domova

Fotokopie základních vojenských záznamů br. Mirkoviče

Jaké byly tvé začátky v nové vlasti?

Vyučil jsem se černému řemeslu – soustružník – v TOS Hostivař a pak jsem zamířil na přípravku na vysokou školu, ale v roce 1949 jsem byl ze dne na den vyhozen. Později se ukázalo proč. Účastnil jsem se v únoru 1948 pochodu na Pražský hrad za prezidentem Edvardem Benešem a StB si nás tam všechny nafotili a pak se snažili postupně všechny studenty identifikovat. Někdo ze školy mě poznal a udál. Tak jsem letěl. Tehdy mi to bylo na přímluvu Jiřího Hájka změněno na přerušení studia a tak jsem po čase ve škole pokračoval a úspěšně absolvoval.

Kde si se po škole uplatnil a jak si se probíjel za minulého režimu?

Do roku 1968 jsem to dotáhl na Národní výbor na Praze 10, kde jsem pracoval na kontrolním odboru, tedy finanční správě. Velmi aktivně jsem ale vystupoval proti okupaci, tak mě vyhodili i odtud. Opět na přímluvu, tentokrát generálního ředitele Majera, jsem byl přijat do podniku RaJ na Praze 1 jako vedoucí podnikové kontroly. I tady mě nakonec dostihla aktivita proti okupaci a po půl roce jsem letěl. Následující léta,

až do mého odchodu do důchodu v roce 1989, jsem pracoval jako dělník ve skladě a po Praze 1 rozvážel rudlem housky a různé zboží. Často jsem potkával staré kamarády. Politovali mě, a šli dál. Když přišla revoluce, vzpomínám, že jsem pro studenty na Václavském náměstí koupil 50 litrů polévky a přivezl jsem jim ji. Dělal jsem si při tom srandu z vedoucích – komunistů – ať už se balí do basy.

Dnes jsi místopředsedou Československé obce legionářské, jak hodnotíš její práci?

Předně chci říci, že se vždy rád a všude stavím za činnost Obce legionářské a za její členy. Děláme spoustu záslužné práce. Ať už jde o projekt Legie 100 a Legiovlak, tak i o péči o válečné veterány. To je moc potřebná věc. Naše organizace si tak získala mnoho podporovatelů a všeobecný respekt. Nebylo by to ovšem možné i bez práce předsedů jednot a každého aktivního člena. Přeji Obci legionářské do dalších let mnoho úspěchů při osvětě a nápravě povědomí společnosti o hrdinství našich předků.

–jf–

Br. Mirkovič (vlevo) při návštěvě svého rodného kraje

Pout' ČsOL na Ukrajinu připomněla BACHMAČ i SOKOLOVO

První zahraniční pout' Československé obce legionářské ve výročním roce 2018 se uskutečnila směrem na východ, na Ukrajinu. Jejím hlavním cílem bylo připomenout 100. výročí bitvy československých legionářů o železniční uzel Bachmač a 75. výročí obrany vesnice Sokolovo československými vojáky Svobodovy vojenské jednotky v SSSR. Akce se uskutečnila v úzké spolupráci Ministerstva obrany ČR s podporou českého zastupitelského úřadu v Kyjevě.

text br. Petr Tolar, foto br. Stanislav Pítr

Vyprava na Ukrajinu započala v nedělní večer 4. března u kasáren Generála Píky v Dejvicích. Ministerstvo obrany ČR poskytlo ČsOL dva autobusy s řidiči, které se podařilo plně obsadit legionářskými poutníky. Vedoucím celé výpravy byl tajemník ČsOL, br. Milan Mojžíš, který také připravil plán poutě.

V Praze nastoupila první skupina účastníků a autobusy mohly vyrazit na pout' o celkové délce 4600 kilometrů (tam a zpět). Již po půlnoci pak přistupovaly skupiny poutníků v Brně, Vyškově, Olomouci a v Ostravě. První noc se tedy spalo v autobusech.

Ráno 5. března zastavily autobusy v polském Tarnově, u školy „Siódemka“ v ulici Poniatowskiego 5, kde je na školní budově umístěna pamětní deska odkazující na padlé příslušníky České družiny, první dobrovolnické jednotky Čechů a Slováků z Ruska. Tito první legionáři uvedení na desce padli během rozvědek v Haliči a Karpatech mezi listopadem 1914 a červnem 1915. Právě v Tarnově byl v té době zřízen štáb České družiny, a právě zde přísahali v lednu 1915 noví příslušníci jednotky, tzv. novodružníci.

Legionářští poutníci zde vykonali první ze série pietních aktů, které je na jejich cestě čekaly. Před pamětní desku nastoupily čestné stráže: nejprve příslušníci Aktivní zálohy Armády ČR se státní vlajkou, za nimi studenti Vojenské střední školy v Moravské Třebové, a následně členové ČsOL v historických stejnokrojích československých legionářů z Ruska s praporem Ústředí ČsOL. Studenti se také postarali o položení věnce ČsOL, kterého se zúčastnili za Velvyslanectví ČR ve Varšavě plukovník Jiří Pudil, vojenský a letecký přidělenec,

za Církev československou husitskou kazatelka ses. Jana Šmardová Koulová a za ČsOL předsedkyně komise pro zahraniční spolupráci ses. Eva Armeanová. Po položení věnce a zatroubení Večerky zazpívali shromáždění poutníci českou hymnu. Historický kontext následně připomněl br. Mojžíš. Promluvila také ředitelka místní školy, paní Anna Mach, která pak poutníky pozvala na malé pohoštění připravené žáky. Po občerstvení se vypravili dál k hraničnímu přechodu Krakowiec.

Po překonání polsko-ukrajinské hranice se oba autobusy vypravily k ukrajinskému Zborovu, přesněji do obce Kalynivka. Zde se nachází tzv. Bratrská mohyla, ve které jsou pochováni čs. legionáři zemřelí během bitvy u Zborova. V roce 2017 proběhla její kompletní rekonstrukce, včetně osazení nové hlavní pamětní desky. Poutníci se ke zborovskému památníku dostali až ve večerních hodinách, již za šera, a uskutečnili zde malou vzpomínkovou akci k uctění památky zde pochovaných legionářů i Čechů padlých na druhé straně fronty. Kazatelka husitské církve ses. Šmardová vykonala krátkou modlitbu, poutníci zazpívali hymnu a za oběti zborovské bitvy zapálili svíčky, které ČsOL v loňském roce nechala zhotovit k 100. výročí bitvy u Zborova. Pro zkušené poutníky, kteří se již akcí u Bratrské mohyly účastnili v minulosti, byl pohled na zasněženou mohylu zvláštním zážitkem.

První den poutě byl pak zakončen v nedalekém Tarnopolu, kde poutníci přenocovali a doplnili síly.

Úterý 6. března začalo brzkým vstáváním a téměř třísetkilometrovým přejezdem z Tarnopolu do Žitomíru. Žitomír

je jedním z nejstarších ukrajinských měst, v minulosti žilo ve městě mnoho Čechů. Jelikož byli mezi účastníky poutě i členové Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel, stala se zde jejich předsedkyně ses. Dagmar Martinková průvodcem.

První zastávka v Žitomíru byla u památníku padlých vojáků Rudé armády v Parku Věčné slávy. Pomník byl vybudován k 34. výročí konce druhé světové války. Zde si poutníci mimo ústředního památníku tvořeného majestátním 37metrovým pylonem prohlédli také místo, kde bude v budoucnu vybudován nový památník věnovaný vybudování Čs. armádního sboru. Z místa byl také krásný výhled na řeku Teteriv a velkou část města.

Od pomníku válečným obětem se poutníci odebrali k dalšímu, tentokrát k památníku obětem politických represí komunistického režimu 30. let 20. století. V letech 1937–1939 bylo v Žitomíru složkami NKVD popraveno až 15 000 osob nepohodlných stalinskému režimu. Denní kvóty vedoucí k popravování 500 osob denně byly dokonce převyšovány. Mezi popravenými byli volyňští Češi. Jejich ostatky byly pohřbívány do hromadných hrobů, jeden takový se nachází i pod betonem, na kterém se památník nachází. Se smutnou historií tohoto místa seznámili poutníky místní potomci volyňských Čechů i pan Vladimír Turek, soukromý badatel, který se osudy perzekuovaných Čechů na Volyni zabývá. Po krátkém pietním aktu a položení věnce poutníci poděkovali svým žitomírským průvodcům a pokračovali dále, do hlavního města Ukrajiny.

Cestou do Kyjeva projížděly oba autobusy přibližně podobnou trasu, kterou museli před sto lety mezi únorem a březnem 1918 vykonat pěšky i českoslovenští legionáři. I poutníci tak projeli obcí Korostyšiv, u které byla 25. února 1918 nečekaně přepadena kolona vojáků od 1. čs. střeleckého pluku trojicí německých obrněných automobilů. Vožum byla nejprve uvolněna cesta, neboť byly považovány za ukrajinské, a teprve když byly vidět černé německé kříže na korbách, byla zahájena vzájemná palba. Při tomto náhlém přepadu padli tři legionáři, ale také dva Němci.

Do Kyjeva přijeli poutníci již v pozdním odpolední. Čekala na ně soukromá prohlídka Národního vojenského historického muzea. Muzeum představuje historii ukrajinského válečnictví od doby Kyjevské Rusy 9.–11. století, hlavně pak oba

Ses. Dagmar Martinková, předsedkyně Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel, vzdává poctu památce volyňských Čechů zavražděných během stalinských čistek ve 30. letech 20. století

světové konflikty a na závěr i současnou válku na ukrajinsko-ruských hranicích.

Po prohlídce muzea, a po složitém vyproštění obou autobusů z úzké uličky, se poutníci pěšky vydali do centra Kyjeva. Pod vedením br. Mojžíš došli na náměstí Majdan, které se naposledy proslavilo sérií občanských nepokojů z roku 2013, tzv. Euromajdan, která následně vedla ke krymské krizi a vyhrocení ukrajinsko-ruských vztahů. Zde dostali poutníci rozchod a mohli si kyjevské centrum volně projít. Odjezd do hotelu pak byl stanoven z okázalého bulváru Kresčatik.

Ráno 7. března odjely oba autobusy z Kyjeva do Novi Petrivtsi, kde se nachází muzeum a skanzen „Bitva u Kyjeva v roce 1943“. Toto muzeum se specializuje na mapování průběhu osvobození ukrajinského hlavního města vojsky Rudé armády v listopadu 1943, na kterém však měli zásadní podíl i příslušníci 1. čs. samostatné brigády v SSSR. Právě českoslovenští vojáci se do centra Kyjeva dostali jako první. Jejich podíl na osvobození města je zdůrazněn i v expozici muzea.

K poutníkům ČsOL (a SČVP), kteří přijeli dvěma autobusy MO ČR, se u muzea přidali také účastníci výpravy jednoty ČsOL Horácko vedené br. Radimem Chrástem. Ti odjžděli na Ukrajinu již dříve a měli jiný program. Zde se oba programy protnul až do 10. března.

Z muzea se všichni poutníci přesunuli zpátky do Kyjeva, kde navštívili dva hřbitovy, na nichž jsou pochováni vojáci 1. čs. samostatné brigády, kteří padli během bojů o Kyjev.

Skupinová fotografie účastníků poutě z obou dvou autobusů před pamětní deskou České družiny na budově tarnovské školy

Bratři v historických stejnokrojích nastoupili před Národní univerzitou Tarase Ševčenko v Kyjevě, kde si poutníci připomněli výročí narození T. G. Masaryka

Nejprve se zastavili na hřbitově Svjatošin, druhým místem byl hřbitov Lukjanivka. Na obou dvou hřbitovech vykonali poutníci pietní akty, kterých se zúčastnili v historických i soudobých stejnokrojích, s replikou historického praporu původního 1. čs. samostatného polního praporu v SSSR zapůjčenou z Vojenského historického ústavu Praha a s praporem Ústředí ČsOL. Po položení věnců krátké modlitbě, byla nad hroby zapívána hymna Československé republiky.

Při návštěvě Kyjeva využili poutníci také příležitost k návštěvě Sofijského náměstí, kde byla ČsOL v roce 2014 odhalena pamětní deska upomínající na slavnostní přísahu České družiny, první dobrovolnické jednotky Čechů a Slováků na území carského Ruska, která se na počátku první světové války nabídla ruské armádě. I zde se tedy uskutečnil pietní akt, za přítomnosti vojenské kapely ukrajinské armády.

Po pietním aktu následoval rozchod, odpočinek, a po něm krátká zastávka před budovou Národní univerzity Tarase Ševčenko v Kyjevě, kde si poutníci připomenuli působení T. G. Masaryka, který zde řečnil v roce 1917. Zde se nekonal pietní akt, pouze si zde poutníci připomněli 168. výročí Masarykova narození zpěvem písně „Ach synku, synku“. Cesta pak pokračovala do muzea kyjevské pevnosti, po které následoval dlouhý večerní přesun do Poltavy, kde poutníci přečkali další noc.

Hrob příslušníků 1. čs. samostatné brigády v SSSR na hřbitově Lukjanivka v Kyjevě, které si poutníci připomněli pietním aktem

Krátký pobyt v Poltavě se bohužel nepodařilo spojit s původně plánovanou návštěvou Švédské mohyly. Na legionářské poutníky totiž již od brzkého rána 8. března čekala cesta do Charkova, kde se měli zapojit do programu oslav 75. výročí bitvy u Sokolova, který připravilo česko-ukrajinské sdružení Sokolovo o.p.s..

Prvním bodem programu byl pietní akt k uctění památky 400 sovětských a 10 československých vojáků postřílených německými vojáky v charkovské nemocnici po obsazení města Němci. Mezi popravenými vojáky byli i ranění vojáci z bojů od Sokolova. Okolo tří set sovětských vojáků bylo upáleno zaživa. Nutno podotknout, že ranění vojáci neměli možnost bránit se. Pietní akt se konal u pomníku popravených raněných vojáků v ulici Literaturna u budovy dnešního obchodního odvolacího soudu. Přítomni byli zástupci českého zastupitelského úřadu, ukrajinských klubů vojenské historie, místní samosprávy i bývalých příslušníků Rudé armády. Nechyběli poutníci z obou autobusů MO ČR s legionářskými poutníky a poutníci z autobusu ČsOL jednoty Horácko.

Následně se všichni přesunuli k dalšímu místu, spojenému s vojáky 1. čs. samostatného polního praporu v SSSR. Pamětní deska na budově v ulici Shota Rustaveli připomíná, že právě zde byli ubytováni příslušníci praporu před svým odchodem

Pietní akt u pamětní desky připomínající přísahu České družiny na Sofijském náměstí v Kyjevě v roce 1914

Předseda správní rady Sokolovo o.p.s. Martin Žour vítá přítomné na pietním aktu u pomníku před charkovskou nemocnicí, ve které byli v roce 1943 Němci postříleni ranění sovětské a československé vojáky

z Charkova do Sokolova. Na konci pietního aktu pak před deskou pochodovaly čestné stráže – vojáci AČR, příslušníci AZ AČR, studenti VSŠ z Moravské Třebové, členové ČsOL v historických stejnokrojích z druhé i první světové války.

Z Charkova následoval již prejezd do Sokolova samotného. Tam přijely všechny autobusy, doprovázené již i členy Sokolovo o.p.s., ve večerních hodinách za stmívání. Dokud bylo možno sledovat okolní krajinu, popisoval br. Mojžíš průběh sokolovské bitvy a okolí Sokolova tak, aby se poutníci mohli zorientovat. Nápomocný zde byl speciál časopisu Legionářský směr, který ČsOL připravila před poutí, a který se z jedné poloviny věnuje podrobnému popisu bitvy u Sokolova. Když autobusy projely obec Sokolovo skrz naskrz, vrátily se k místu, kde před 75 lety stával kostelík. Ten byl centrem československé obrany Sokolova, zde měl své polní velitelství nadporučík Otakar Jaroš. Kostelík již nestojí a na jeho místě dnes stojí jen malý kovový pravoslavný kříž. Zde vykonali poutníci pietní akt, položili květiny, zazpívali československou hymnu, ses. Šmardová Koulová pronesla modlitbu a pan Martin Žour, předseda správní rady Sokolovo o.p.s. představil plány jeho společnosti na budoucí využití tohoto místa. Plánován je archeologický průzkum bojiště i vybudování nového důstojného památníku na místo skromného kříže. Poutníky pak pozval na program

v sokolovském městském muzeu, které je věnováno vzpomínané bitvě. Zde byly promítnuty dva dokumenty a byla rozdána ocenění. Z podoby stálé expozice je jasně patrné, jaké úcty se i po 75 letech těší československé vojáky v samotném Sokolovu.

Venku před muzeem se mezitím shromažďovali ukrajinští (ale i čeští) účastníci historické bojové ukázky, která byla na programu následující den. V jejich zázemí bylo zajištěno pohoštění i pro účastníky legionářské poutě. O zábavu tak bylo postaráno. O to méně se pak pozdě večer chtělo odjíždět k ubytování do lesního penzionu u obce Haidary.

Ještě je třeba připomenout, že poutníci tento den nezapomněli ani na ženskou část legionářské výpravy v rámci Mezinárodního dne žen.

V pátek 9. března čekalo poutníky brzké vstávání, aby stihli další náročný program, který se opět celý nesl v připomínání 75. výročí bojů u Sokolova. Nejprve se přesunuli do Zmijeva, k památníku padlých, kde se zúčastnili slavnostního pietního aktu.

Dobrovolníci se pak mohli připojit k pěšímu pochodu ze Zmijeva do Sokolova, který organizoval br. Chrást. Přidali se bratři v historických stejnokrojích 1. čs. samostatného pochodového praporu v SSSR, a to i s replikou historického praporu této jednotky. Prošli tak trasu dlouhou zhruba 12 kilometrů, pochopitelně po silnici a za asistence místní policie. Stav ukrajinských silnic je pro většinu legionářských poutníků již známým fenoménem autobusových cest na východ, ovšem ani pro pěší přesun není ideální. Většina poutníků, kteří zůstali v autobusech, se přesunuli do zmijevského městského muzea. I zdejší expozice připomíná účast československých vojáků. Část muzea věnovaná významným osobnostem zmijevského okresu. Z nich asi nejvýznamnějším byl bývalý sovětský letec a kosmonaut Igor P. Volk, který podnikl dvě cesty do vesmíru a v kosmu strávil 11 dní. Počítalo se s ním i pro lety nakonec neuskutečněného programu sovětského raketoplánu Buran.

Všichni poutníci se pak znovu sešli zase v Sokolově, kde již vrcholily přípravy na hlavní vzpomínkový pietní akt a následnou bojovou ukázkou. Zároveň se očekával příjezd dalších dvou skupin poutníků (delegací), které přiletěly letadly MO ČR. Oslav 75. výročí sokolovské bitvy se tak jako čestní hosté zúčastnili ministryně obrany ČR paní Karla Šlechtová, poslankyně a členka Výboru pro obranu Poslanecké sněmovny PČR paní Jana Černochová, velvyslanec ČR na Ukrajině pan Radek

Pietní akt u památníku padlých ve Zmijevě. Věnc ČsOL pokládají studenti Vojenské střední školy z Moravské Třebové, za věncem přistupuje zleva ses. Jana Šmardová Koulová (ČČSH), ses. Eva Armeanová (ČsOL) a Imrich Vetrák (MO ČR).

Ministryně obrany ČR Karla Šlechtová se po příjezdu do Sokolova přivítala s legionářskými poutníky, zde, za doprovodu br. Milana Mojžíše, s br. Radimem Chrátem

Matula, vedoucí Okresní státní správy Zmijevského okresu pan Vitalij A. Košelenko, zástupce náčelníka Generálního štábu AČR generálporučík Jiří Baloun, vedoucí Odboru pro válečné veterány MO ČR plukovník gšt. Eduard Stehlik, ředitel VHÚ Praha plukovník Aleš Knížek, pražský biskup CČSH pan David Tonzar a místopředseda ČsOL br. brig. gen. Václav Kuchynka, sám válečný veterán a bývalý příslušník 1. čs. armádního sboru v SSSR. Slovenskou stranu reprezentovala delegace zástupce náčelníka Generálního štábu Ozbrojených sil SR, generálmajora Pavla Macka. Delegace paní ministryně přijela kolem poledne a po slavnostním uvítání zastupiteli města Sokolovo byla provedena expozice sokolovského muzea. Čestní hosté se pak shromáždili před hlavním vstupem do muzea a po nezbytných proslovech se všichni přesunuli k památníku obětem sokolovských bojů, který se nachází přímo naproti hlavnímu vstupu do muzea v parku přes silnici. Zde byly položeny květinové dary a uctěna památka válečných obětí.

Zájemci se pak mohli přesunout k místu konání historické bojové ukázky. Tu zorganizovalo Sokolovo o.p.s. a ukrajinské kluby vojenské historie. Mezi účinkujícími bylo okolo dvou stovek členů vojensko-historických klubů s desítkami kusů vojenské techniky, včetně tanků. Ukázka byla dynamická a nenechala si ji ujít ani paní ministryně.

Karla Šlechtová, ministryně obrany ČR, a Radek Matula, velvyslanec ČR na Ukrajině, byli v Sokolově místními uvítáni tradičním způsobem

Po skončení bojové ukázky byli poutníci z autobusů i letadel pozváni na slavnostní recepci do zrekonstruovaného sálu muzea, připravenou městem Sokolovo. Vystoupily zde místní hudební soubory a připraveno bylo bohaté pohoštění. Zde přišla chvíle pro oceňování. ČsOL odměnila předsedu správní rady Sokolovo o.p.s. pana Martina Žoura a představitele místních klubů vojenské historie připravujících bojovou ukázkou pamětními medaillemi ČsOL.

Našel se ale čas i na skromnější oslavu – novodobí legionáři měli příležitost osobně pogratulovat tajemníkovi ČsOL br. Jiřímu Filipovi, kterému se den před jeho odletem na Ukrajinu narodilo druhé z dětí, dcera Maruška. Dle míry oslavy lze konstatovat, že se holčička bude těšit dobrému zdraví.

Po občerstvení se poutníci znovu vydali na cestu, nyní již i s kolegy z letadel, a odjeli do města Sumy, kde mohli během krátké noci načerpat trochu sil před dalším náročným dnem.

Sobota 10. března byla celá věnovaná vzpomínce na 100. výročí bojů československých legionářů u železničního uzlu Bachmač. V březnu 1918 ustupovaly jednotky československých legionářů z Ukrajiny, v Bachmači nastupovaly do ešalonů a odjížděly směrem na východ. Nově zformované legionářské pluky (4., 5. a 7.) hájily přístupy k bachmačským nádražím a odrážely útoky německých jednotek. Němci sice nakonec Bachmač obsadili, ovšem legionářům se podařilo

Čestné strážce členů ČsOL s prapory a trubač, br. Pavel Mikeš, během hlavního pietního aktu v Sokolově. Vlevo stráž zástavy 1. čs. samostatného polního praporu v SSSR ve stejnokrojích odpovídajících nasazení příslušníků praporu u Sokolova, vpravo stráž praporu Ústředí ČsOL ve stejnokrojích čs. legií z doby bojů u Bachmače.

organizovaně ustoupit a zachránit svůj bojový potenciál. Z Bachmače odjížděl Československý armádní sbor vnitřně posílený, s potřebnými bojovými zkušenostmi, a vybaven základem pozdějšího impozantního vozového parku, který legionářům pomohl v druhé polovině roku 1918 obsadit celou Transsibijskou magistrálu. Tento přesun legionářů ze západu na východ začal před sto lety právě zde, u ukrajinského města Bachmač.

Legionářští poutníci se nejprve vypravili do obce Veliká Doč, která se před sto lety nacházela na severním úseku obranné linie kolem Bachmače. Právě na severním úseku byly boje nejméně aktivnější. Právě u Veliké Doči byl jeden ze dvou hromadných hrobů, do kterých byli pochováni legionáři padlí během bachmačské bitvy 11. března 1918. Jednalo se především o padlé z předchozího dne, kdy legionáři zaznamenali největší ztráty. Nad hrobem byl v 70. letech vybudován památník, který měl padlé legionáře připomínat. Jeho podoba však vůbec neodpovídala svému poslání – na soklu byla socha rudoarmějce a nápis, že hrob patří „československým internacionalistům padlým v bojích za sovětskou moc“. V roce 2002 byl díky ČsOL a českému zastupitelskému úřadu na Ukrajině pomník alespoň opatřen novým nápisem. Od roku 2015 se však začala připravovat kompletní rekonstrukce památníku, který měl získat zcela novou podobu, oproštěnou od bolševické symboliky. Nový pomník navrhl architekt Lukáš Hůdák. Má podobu 53 svísele zabetonovaných kolejnic, každou za jednoho padlého a nezvěstného legionáře. Kolejnice jsou různé dlouhé, podle délky legionářské služby obětí bachmačských bojů. V průběhu roku 2017 byl starý památník se sochou rudoarmějce odstraněn a ukrajinskou firmou ze Zborova instalován nový.

Odhalení nového památníku bylo čestnou úlohou pro českou ministryni obrany Karlu Šlechtovou. Také ostatní čestní hosté z předešlého dne se připojili a zúčastnili se odhalení a následného pietního aktu. Přítomni byli také zástupci vlasteneckých organizací – vedle ČsOL také Sokol, SČVP, Společnosti Ludvíka Svobody, Branné oddíly mládeže – a ukrajinských ozbrojených sil. Početně bylo zastoupeno i místní obyvatelstvo. A pochopitelně nechyběli ani příslušníci AČR, OSSR, AZ AČR a VSŠ z Moravské Třebové. S praporem Ústředí ČsOL a replikou zástavy Úderného praporu stáli u pomníku čestnou stráž bratři z ČsOL v historických uniformách československých legionářů z března 1918.

Nově zrekonstruovaný památník ve Veliké Doči připomínající legionáře padlé v bojích u Bachmače. U pomníku stojí stráž zástavy 73. tankového praporu AČR, který nese čestný titul „Hanácký“ a navazuje na bojovníky od Bachmače.

Po skončení slavnosti ve Veliké Doči se všechny delegace a legionářští poutníci přesunuli do samotného Bachmače na nádraží Bachmač-Kyjevské. Zde byly péčí MO ČR a ČsOL instalovány dvě nové pamětní desky – jedna věnovaná padlým československým legionářům z bachmačských bojů a druhá věnovaná boji ukrajinských nacionalistů proti bolševikům. První desku společně odhalili paní ministryně Šlechtová, generálporučík Baloun, generálmajor Macko a pan Václav Petřík (potomek legionáře Karla Petříka). Druhou desku pak odhalili paní poslankyně Černochová, pan velvyslanec Matula, starosta města Bachmač pan Šimko P. Nikolajevič, biskup Tonzar a válečný veterán br. Kuchynka. Ani zde nechybělo množství místních obyvatel zaujatých česko-slovensko-ukrajinskou ceremonií. Novodobí legionáři jim pak na památku rozdávali pohlednice s dobovými fotografiemi vztahujícími se k bachmačské bitvě.

Po společném obědě se cesty opět rozdělily – delegace přepravované letadly se vypravily na letiště, legionářští poutníci si odebrali do autobusů. Autobus ČsOL jednoty Horácko pokračoval ve svém samostatném programu, delegace

Nádraží Bachmač-Kyjevské kde byly odhaleny dvě nové pamětní desky, z nichž jedna připomíná padlé legionáře z bitvy u Bachmače

Pietní akt u pomníku volyňských Čechů-československých vojáků v Rovně

odlétly zpět do Čech a na Slovensko, a poutníci se vydali na více než pětihodinovou cestu do Žitomíru, kde se ubytovali až pozdě večer.

Po několika náročných dnech byla neděle 12. března spíše odpočinkovým dnem, při kterém se oba autobusy vydaly na dlouhou cestu z Ukrajiny do Polska. Ani při ní však legionáři nezaháleli. Průjezd Rovnem využili k malé soukromé vzpomínce u pomníku československých vojáků z řad volyňských Čechů. Po krátkém rozchodu pokračovali dál na západ. Zastávku na předměstí Lvova využili k větším nákupům, aby také domů dovezli něco na památku.

Hranici mezi Ukrajinou a Polskem přejeli opět přes přechod Kakowiec. Cesta po kvalitních polských dálnicích sice ubíhala rychle, ale i tak dojezdi do Krakova již pozdě večer a šli se vyspat na poslední den poutě.

Pondělí 12. března bylo posledním dnem poutě. Tento den se legionářští poutníci měli zúčastnit vzpomínek na 100. výročí bitvy u Bachmače, ovšem již na území České republiky. Po snídani si rozdali již tradiční vkusná poutní trička, které

ČsOL pro své poutníky připravuje. Následovala čtyřhodinová cesta z Polska do vlasti.

Odpoledne dojezdy oba autobusy před brány přáslavických kasáren, dříve nazývaných jako kasárna Hanáckého pluku. V Přáslavicích mají svůj domov dva útvary AČR – 72. mechanizovaný prapor a 73. tankový prapor. Právě prapor tankistů nese čestný titul „Hanácký“, v upomínku na slavný legionářský 6. čs. střílečský pluk „Hanácký“. Ten se proslavil právě během bojů u ukrajinského Bachmače v březnu 1918.

U příležitosti stého výročí rozhodl velitel praporu podplukovník Ján Kerdík provést slavnostní nástup. Účastní byli také příslušníci 1. tankové roty AZ AČR, která nese čestný titul „Československých legií“, které velí tajemník ČsOL, kapitán v záloze Milan Mojžíš, a díky kterému se mohli vojenského nástupu zúčastnit také bratři v historických stejnokrojích československých legií. Během nástupu došlo na předání ocenění, čtení jmen zemřelých českých vojáků, ale i na slavnostní předání památní stuhu „Bachmač 1918–2018“ na zástavu 73. tankového praporu, kterou nechala zhotovit ČsOL.

Slavnostní nástup 73. tankového praporu AČR „Hanáckého“ v areálu přáslavických kasáren k připomínce 100. výročí bitvy u Bachmače. Přehlídku vykonává velitel 7. mechanizované brigády plk. gšt. Jiří David spolu s velitelem praporu pplk. Jánem Kerdíkem.

Účastníci legionářské poutě měli možnost být jedinými diváky této slavnostní ceremonie. Po jejím skončení byli všichni pozváni na malé občerstvení a měli možnost prohlédnout si historickou i současnou techniku českých tankistů.

Z Příkladovic pak oba autobusy odjely do Olomouce, města spojeného také s 6. čs. střeleckým plukem „Hanáckým“. Po zbudování československé armády na domácí půdě byl v Olomouci dislokován Pěší pluk 6 „Hanácký“, který odkazoval na slavný hanácký pluk československých legionářů z Ruska. V letech mezi dvěma světovými válkami se tak právě v Olomouci konaly rozsáhlé bachmačské oslavy, které upomínaly na boje 6. pluku u Bachmače v březnu 1918. Ve spolupráci Ústředí ČsOL a olomoucké jednoty ČsOL se na tyto oslavy pokusilo skromně navázat, a to ve dnech 11. a 12. března 2018. Po oba dva dny probíhaly v Domě armády na Třídě 1. máje ukázky legionářské výstroje a výzbroje, promítání dokumentů, přednášky a byla představena nová panelová výstava ČsOL „Bachmač 1918“.

V šest hodin odpoledne se poutníci přesunuli k pomníku Tomáše G. Masaryka na Žižkovo náměstí, kde se konala oslava 168. výročí Masarykova narození. Vedle náměstka primátora města Olomouc Pavla Urbáška, který pronesl projev, a vedle dalších čestných hostů se vzpomínky zúčastnilo množství členů ČsOL, Sokola a vojensko-historických spolků. Pochopitelně nechyběli zástupci AČR, AZ AČR a VSŠ z Moravské Třebové.

Ze Žižkova náměstí se pak většina přesunula ke druhému pietnímu aktu, který se konal u pamětní desky Obětem bitvy u Bachmače na náměstí Republiky. Pamětní desce dominuje socha legionáře v zimní výstroji, jejímž autorem je sochař Otakar Španiel. Nutno podotknout, že se jedná o rekonstruovanou desku. Původní deska věnovaná příslušníkům 6. čs. střeleckého pluku „Hanáckého“ byla odhalena v roce 1938, během oslav 20. výročí bitvy u Bachmače. Během nacistické okupace byla zničena a zrekonstruovaná pak byla obnovena k 30. výročí bachmačské bitvy v roce 1948. U této desky se již za večerního nasvícení konal závěrečný pietní akt. Po položení květinových darů pod pamětní deskou došlo na další slavnostní část. Tajemník ČsOL br. Mojžíš předal olomouckému primátorovi panu Antonínu Staňkovi památnou stuhu k 100. výročí bitvy

Tajemník ČsOL, br. Milan Mojžíš, dekoruje zástavu 73. tankového praporu památnou stuhou „Bachmač 1918–2018“

u Bachmače, která byla připnuta na žerd' praporu města, a také prst z bachmačského bojiště. Tím byly olomoucké bachmačské oslavy uspořádané ve spolupráci města Olomouc, Vojenské posádky Olomouc a ČsOL, ukončeny. Velikou zásluhu měla právě olomoucká jednotka ČsOL (Olomouc 1), která byla rovněž oceněna stuhou „Bachmač 1918–2018“ na svůj prapor.

Již v Olomouci se začaly řady legionářských poutníků rozpadat a účastníci poutě se vraceli do svých domovů. Další zastávkou bylo Brno a tou poslední pak Praha, opět u dejvicových kasáren Generála Píky.

Průběh zahraniční poutě na Ukrajinu byl plynulý a obešel se bez větších komplikací. V hlavách a srdcích všech účastníků jistě zůstanou zážitky z navštívených míst a nově nabitě dojmy a zkušenosti. ČsOL se opět podařilo patřičně reprezentovat a důstojně připomenout československé vojáky prvního i druhého odboje. Veliký dík patří všem, kteří pomáhali pouť organizovat, vedle br. Mojžíše také ses. Marcela Ludvíkové, a všem ochotným partnerům, bez kterých by nebylo možné tak náročný program realizovat. ■

Společná fotografie účastníků pietního aktu u pamětní desky věnované bojovníkům od Bachmače na náměstí Republiky v Olomouci. Jedná se o bratry z různých jednot ČsOL (především jednoty Olomouc 1) a členy klubů vojenské historie.

NA VŠECH FRONTÁCH

divisní generál JOSEF KOPAL

Během první světové války sloužili čs. dobrovolníci snad ve všech armádách Dohody, nejvíce však v Rusku, Srbsku, Francii a Itálii. Několik legionářů prošlo službou u všech těchto zemí a účastnili se tak bojů na všech frontách. Josef Kopal byl jedním z nich.

Narodil se 19. září 1882 v Radkově u Telče. V roce 1901 dokončil Zemskou reálku v Telči a v roce 1903 nastoupil jako jednorokní dobrovolník k pěšímu pluku č. 81 v Jihlavě, kde také absolvoval vojenské studium. Vojenskou službu ukončil v září 1904 jako velitel čety. V roce 1905 začal studovat Vysokou školu technickou v Brně, v roce 1908 ale přešel na filozofickou fakultu Karlo-Ferdinandovy univerzity. Studium ukončil roku 1912, ovšem bez složení zkoušek. Následně se živil jako učitel a vychovatel v Brně. Po vypuknutí války nastoupil v únoru 1915 k praporu polních myslivců č. 25, opět prošel školou jednoletých dobrovolníků, a v červnu s praporem odešel na frontu do Ruska jako velitel čety. Do zajetí padl již 13. října v Haliči.

Podal si přihlášku ke vstupu do České družiny, v té době však vyřízení trvalo delší dobu, a proto v listopadu vstoupil do srbské armády. V Oděse absolvoval důstojnickou školu, kterou ukončil v březnu 1916, a byla mu udělena hodnost podporučíka. Stal se velitelem čety u 4. srbského dobrovolnického pluku, se kterým prodělal bojové nasazení v Dobrudži. Zde prokázal velkou chladnokrevnost, odvahu a hrdinství a stal se velitelem celého III. praporu pluku.

V lednu 1917 přešel do čs. vojska, 19. února je zařazen k 10. rotě 2. čs. střeleckého pluku, se kterou bojoval na řece Stochod. V červnu se s rotou přesunuje ke Zborovu, kde byla 10. rota umístěna na křídle Švecovy 8. roty 1. čs. střeleckého pluku, 2. čs. pluk měl podpořit první poté, co se mu podaří proniknout do nepřátelských linií. Ruští velitelé 2. pluku však situaci nezvládli, nepředávali rozkazy, takže se iniciativy chopili čs. velitelé. Když por. Krejčířík, velitel 11. roty, viděl, že Švec se dostal pod silnou palbu kulometů, vydal rozkazy

k útoku. Ppor. Kopalovi přikázal, aby vyrazil dopředu v čele úderníků. Kopal si vybral 16 dobrovolníků a společně rychlým přesunem obsadili zákop polní stráže, jehož posádka však prchla. Poté postoupili k první linii, kterou zasypali granáty, umlčeli kulomet, obsadili zákop a získali mnoho zajatců. Tím uvolnili cestu dalším částem. Za projevenou odvahu obdržel Řád sv. Anny III. třídy s meči a mašlí a Řád sv. Jiří IV. stupně.

Václav Kopal na předválečném snímku. (sbírka ČsOL)

kurz pro velitele rot v Rougon a několik dní na stáži na frontě u 56. pěšího pluku. V březnu 1918 se stal velitelem roty 21. čs. střeleckého pluku. V květnu byl přeložen k 22. čs. střeleckému pluku jako pobočník velitele II. praporu, se kterým odjel do válečného pásma v Ardenách.

V srpnu byl povýšen na kapitána, zároveň byl ale vybrán k přesunu do Itálie, kde se čs. jednotky potýkaly s nedostatkem důstojníků. Dne 22. září se tak ujal velení 3. roty 33. čs. střeleckého pluku, se kterým bojoval na Doss Alto. Po skončení bojů v listopadu byl přeložen k 32. čs. stř. pluku, nejprve jako velitel 7. roty, od 7. prosince jako velitel II. praporu. Do vlasti se s tímto praporem vrátil již 26. prosince 1918, okamžitě však byl poslán na Slovensko, kde se podílel např. na zajištění Rožňavy.

V únoru 1919 byl povýšen na majora a stal se pobočníkem generálního inspektora čs. vojsk dr. J. Scheinera, jinak také starosty Sokola. Dne 21. července došlo v Železně Rudě ke vzpouře místní legionářské posádky, kterou tvořili navrátilci z Ruska. Ti požadovali zejména lepší organizaci armády, odstranění bývalých rakouských důstojníků a celkové zlepšení sociálního postavení, dokonce požadovali, aby Masaryk

Generál Václav Kopal. (VÚA-VHA)

Po zborovské bitvě se stal velitelem 1. roty 1. čs. stř. pluku. Následoval tarnopolský ústup a zasloužený odpočinek v týlu. V srpnu 1917 byl poslán ke vznikajícímu 4. čs. stř. pluku jako velitel 5. roty a v září byl povýšen na poručíka. Poté byl vybrán k přesunu k čs. vojsku do Francie, kam odjel 24. září jako velitel 2. roty transportu kpt. Husáka. Ve Francii byli nejprve čs. vojáci zařazeni do stavu francouzského 33. pěšího pluku. Kopal od listopadu 1917 do března 1918 absolvoval

Velitel III. praporu 4. srbského dob. pluku maj. Hadžič pozoruje nepřátelské pozice. Později praporu velel právě Kopal. (VÚA-VHA)

Praporčík V. Kopal na zástavě „Soňa“ na jižním úseku 11. roty 2. čs. střeleckého pluku. (VÚA-VHA)

vládl jako diktátor. Tehdejší tisk označoval povstání za „bolševické“, aktéři však byli názorově nejednotní a k činu je zřejmě skutečně přiměla špatná situace v posádce. Nejprve vytáhli na Klatovy, kde se k nim přidali další vojáci a společně táhli na Plzeň. Ministr obrany Klofáč poslal k uklidnění situace mimo jiné i mjr. Kopal. V Plzni se zástupcům města podařilo vzbouřence částečně uklidnit. Kopal, zajisté vojákům znám jako válečný hrdina, je pak dokázal po vojensku „srovnat“ a po jeho svolání: „Kde je ten ničema, který celou věc inscenoval,“ se nechali dobrovolně internovat a povstání bylo zažehnáno.

V listopadu se, již jako podplukovník, vrátil do Ruska ve funkci velitele vojenské mise v rámci poselstva čs. vlády vedeném poslancem Krejčím. Zpět do vlasti přijel až s 34. transportem na lodi Huntsend, která z Vladivostoku vyplula 7. srpna 1920. V lednu 1921 na vlastní žádost demobilizoval, protože během jeho nepřítomnosti proti němu

„Zákop smrti“ na Doss Alto, pozice bráněná kulometnou rotou 33. čs. stř. pluku. (VÚA-VHA)

intrikovali jeho odpůrci. V červenci se ale vrátil do služby jako zástupce přednosty 5. oddělení (školského a výcvikového) Hlavního štábu branné moci. Léta 1922 až 1924 strávil jako poradce ministra národní obrany F. Udržala, během kterých také stihl vystudovat velitelský kurs ve Versailles a následně v Milovicích. V březnu 1924 se ujal velení horského pěšího pluku 1, roku 1926 pěší brigády 10 v Písku, roku 1929 pěší brigády 9 v Českých Budějovicích a konečně roku 1931 zdejší divize 5. V průběhu těchto let absolvoval několik dalších kurzů a v prosinci 1931 byl povýšen na divizního generála. V letech 1931–1933 působil jako velitel Kursu pro vyšší velitele v Praze, od listopadu 1933 do dubna 1935 jako podnáčelník Hlavního štábu branné moci. Jeho poslední funkcí byl velitel Zemského vojenského velitelství v Praze. V té době byl však již vážně nemocný, zřejmě v důsledku válečných útrap. I přes snahy lékařů zemřel Václav Kopal ve středu 9. října 1935 v Praze ve věku 53 let. ■

Odchod prvních čs. vojáků z Cognacu na západní frontu. (VÚA-VHA)

VÁLEČNÁ EPOPEJ

Karla Pergela

text br. Viktor Šimek

foto soukromá sbírka rodiny Pergelových

Karel Pergel se narodil 13. listopadu 1892 jako nejmladší ze třech dětí do rodiny žižkovských živnostníků. Již jako mladý se, díky vlivu svých starších sourozenců a také díky důrazné národní výchově přejaté od svých rodičů, rozhodl pro vstup do Sokola. Konkrétně tedy do sokolské jednoty Žižkov, která v roce 1898 slavnostně otevřela svoji vlastní tělocvičnu, ve které sídlí dodnes. Zde se dotvářela jeho morální vyspělost a utužovaly jeho národní ideály. Jeho studium na technickém lyceu v Praze však přerušilo vyhlášení války.

Nedlouho poté byl odveden do c. a k. armády a to konkrétně k II. praporu 11. pěšího pluku do Prachatic. Pluk odejel na konci léta 1914 v sestavě 18. pěší brigády 9. pěší divize na východní frontu proti Rusům a bojů se účastnil i Karel Pergel. Se svým praporem došel coby podporučík až do Karpat, kde byl po jednom z mnoha bojových střetů 11. března 1915 zajat, následkem čehož začala jeho dlouhá cesta.

Cílem jeho cesty bylo kazašské město Kazalinsk (Kazaly). Zde, v táboře pro válečné zajatce, byl spolu se zajatci německými a maďarskými dlouhodobě internován. Čas ubíhal pomalu, myšlenky na útěk nepřipadaly v úvahu, jelikož Kazalinsk se nacházel u jižních hranic s Uzbekistánem a velmi daleko od fronty. Tábor byl postaven u řeky Syrdarji, ve které zajatci chytali ryby, takže jídla bylo všeobecně dostatek a práce či povinnosti téměř neexistovali. Čeští zajatci utvořili pěvecký sbor, ve kterém byl i Pergel. Toto až skoro idylické období narušila až infekce tyfu, které se ale vyhnul paradoxně tím, že byl již dříve hospitalizován se střevním katarrem.

Na začátku září 1915 se přesunul do 600 kilometrů vzdáleného zajateckého tábora v Turkestánu, kde bylo internováno pouhých šest Čechů, včetně Pergela. Program zde byl také volnější a tak bylo dostatek prostoru se intenzivně učit rusky a číst ruskojazyčnou literaturu. Díky svému malířskému nadání se brzy proslavil jako portrétista a ze získů si šil na zajatecké poměry velmi slušně. Na podzim 1915 dostal silný otok

Karel Pergel na památeční fotografii z ledna 1915, ještě v uniformě důstojníka rakousko-uherské armády

další. Ke skutečné idylce však bylo daleko. Celé Rusko zachvátily plameny revoluce a Taganrog nebyl výjimkou.

Koncem roku 1917 se mezi zajatci proslýchalo, že brzy odjedou do Francie. Tuhá zima a často přerušené spojení s dalšími městy daly za vznik mnohým mýtům. Tradovalo se například, že Němci obsadí celé Rusko bez boje. „Zaručené zprávy“ také tvrdily, že je ve Vídni revoluce, nebo že Dardanely padly. Vyhlídka na transport do Francie se také jevila jako nepravděpodobná a tak bylo každému jasné, že nemá smysl se zde déle zdržovat. Vstup do legií byl pro většinu československých zaměstnanců jedinou možností, jak se z Taganrogu dostat. Přihlásil se do nich i Karel Pergel a 25. března 1918 odejel z Taganrogu.

První zprava bývalý rakousko-uherský voják, nyní válečný zajatec, Karel Pergel v pracovním. Zajatecký tábor Tukestán, květen 1916.

dásní, se kterým mu nebylo v lokálních podmínkách možné pomoci. Následkem toho musel být hospitalizován až ve vzdáleném Taškentu.

V Taškentu prožil celý rok 1916, kdy zde po vyléčení zánětu zůstal spolu s ostatními Čechoslováky. Byli zde svědky mnoha politických vystoupení organizovaných Odbočkou Československé národní rady v Rusku, která je měla motivovat pro boj za národní věc. Karel tak například viděl politické agitace v podání prof. Prokopa Maxi.

V březnu 1917 se mu naskytla příležitost pracovat pro Ing. Viléma Hromádka, který měl za úkol vybudovat v Taganrogu muniční závod. Díky svému technickému vzdělání dostal Karel Pergel práci v technické kanceláři jako kreslíř. Mezi jeho úkoly patřily například nákresy projektilů, dělostřeleckých hlavních, součástí soustruhů na jejich výrobu a mnohé

další. Ke skutečné idylce však bylo daleko. Celé Rusko zachvátily plameny revoluce a Taganrog nebyl výjimkou. Koncem roku 1917 se mezi zajatci proslýchalo, že brzy odjedou do Francie. Tuhá zima a často přerušené spojení s dalšími městy daly za vznik mnohým mýtům. Tradovalo se například, že Němci obsadí celé Rusko bez boje. „Zaručené zprávy“ také tvrdily, že je ve Vídni revoluce, nebo že Dardanely padly. Vyhlídka na transport do Francie se také jevila jako nepravděpodobná a tak bylo každému jasné, že nemá smysl se zde déle zdržovat. Vstup do legií byl pro většinu československých zaměstnanců jedinou možností, jak se z Taganrogu dostat. Přihlásil se do nich i Karel Pergel a 25. března 1918 odejel z Taganrogu.

Od dubna 1918 se, již jako legionář, vydal na dlouhou cestu do Vladivostoku. Dlouhý cestovní stereotyp rozbila až zastávka v Penze, kde byl prostor pro nakoupení čerstvých zásob a vítanou změnu po dlouhém pobytu v těpluše. V Penze se zastávka nakonec protáhla na celý týden, jelikož nebylo dříve možné se dostat na trať z důvodu její velké vytiženosti v obou směrech. Za tři týdny, které strávili na cestě, zvládli ujet přes 3 600 kilometrů.

Cestování v okolí Krasnojarsku bylo vlivem špatného stavu kolejíště ještě složitější. To znamenalo také větší diskomfort. Přesto však jeli vstříc Vladivostoku plnou rychlostí a to až 400 verst (tj. 427 km) za jeden den. Za Omskem se potkali se sanitním vlakem, který převážel legionáře raněné v bojích u Bachmače. Dne 28. dubna 1918 dorazil ešalon do Irkutsku, který stále nesl stopy bojů mezi bolševiky a junkery.

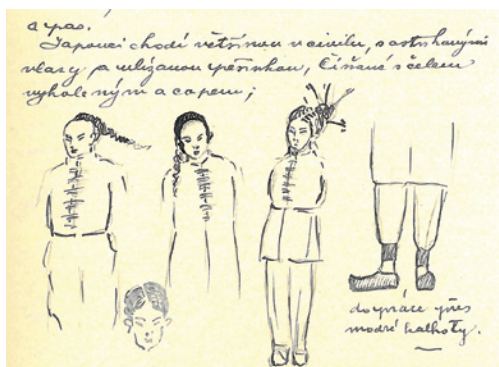
Po třídní zastávce v Čitě došlo k tragédii, jejímž svědkem byl i Karel Pergel. Během jízdy zachvátil jednu z těplušek požár od kamen. I přes řev, signalizaci, kouř a střelbu si strojvedoucí nepovšiml hrozícího nebezpečí a bezstarostně hnal lokomotivu dál. Legionáři ve voze tak museli uprostřed noci a za plné rychlosti skákat z hořícího vagónu do neznámé krajiny. Až po nějaké době vlak konečně zastavil a s námahou se podařilo nyní již dva hořící vagóny uhasit. Ti co právě nezápasil s ohněm, se vydali po trati nazpět hledat legionáře, kteří museli před plameny vyskočit ven. A byli úspěšní. Všichni legionáři výskok přežili, avšak utrpěli několikanásobné fraktury končetin.

Na hlavní vladivostocké nádraží dorazil ešalon s Karlem Pergelem 8. května 1918. V té době se ve Vladivostoku nacházely pouze jednotky 5. a 8. čs. střeleckého pluku, které do cíle dojevy za cenu odevzdání většiny zbraní bolševikům. Legionář Pergel byl v té době s nejvyšší pravděpodobností příslušníkem první roty 8. čs. střeleckého pluku „Slezského“. Mezi jeho povinnosti patřilo zejména hlídkování ve městě, či na klíčovém železničním mostě směrem na čínský Charbin. K úkonům patřilo kontrolování dokumentů pasažérů v přijíždějících vlacích. Pluk byl později zvolen k hlídkové činnosti na Transsibiřské magistrále, v oblasti od Omsku ve směru na Perm. Pergel tak musel znovu absolvovat dlouhou cestu vlakem, tentokrát ale v opačném směru. Celý zbytek roku pak strávili na cestách. Znovu projeli skrz Samaru, Jekatěrinburg až dorazili do Kunguru.

Na začátku roku 1919 byla bojová morálka legionářů z 8. pluku na bodu mrazu. Hluboko pod bodem mrazu (až -40°C) pak byly i podmínky, ve kterých museli

Kabinetní snímek Karla Pergela (stojící vlevo) společně s dalšími příslušníky 8. čs. střeleckého pluku československých legií v Rusku. Nikolsk-Usurijski, 1918-19.

Do svého válečného deníku si Karel Pergel také kreslil. Zde zachytil vzhled Číňanů, se kterými se setkával během strážní služby v Charbinu.

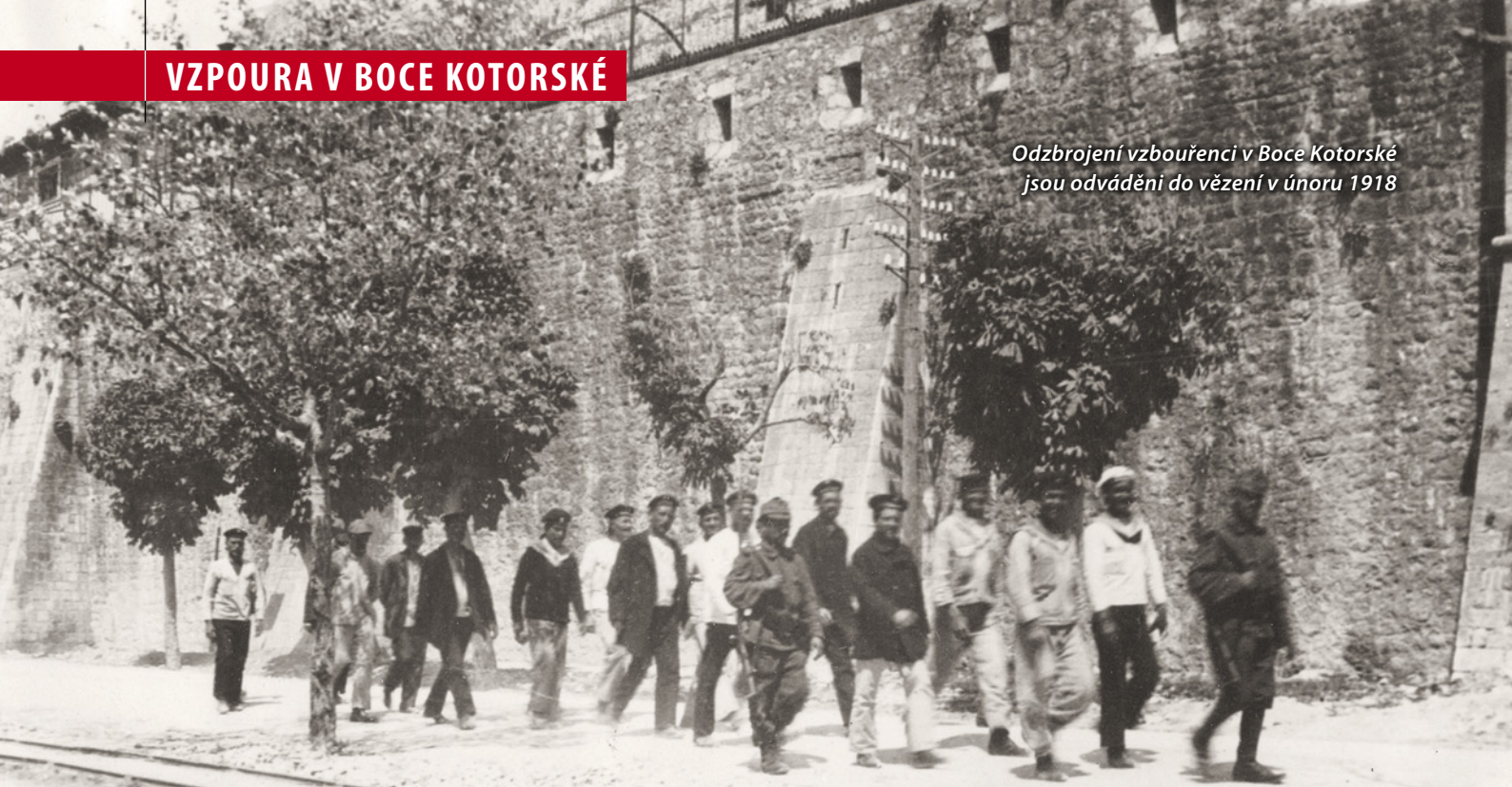
Legionář Karel Pergel (vlevo) jako člen redakce časopisu *Rarášek*. Irkutsk, červen 1919.

legionáři svádět boje s bolševiky. Dne 3. ledna vyrazili z Kunguru na pochod dlouhý přes 30 verst (tj. 32 km), krátce poté ale celá 1. rota nakrátko vypověděla poslušnost a rebelující legionáře musel uklidnit až velitel pluku, podplukovník Lev Prchala. Pluk byl pak vystřídán „bílymi“ ruskými jednotkami a stáhl se k Molebskému závodu.

Během ledna byl Karel Pergel převelen do Irkutsku, kde měl působit jako instruktor ve Výchovném táboře pro Slováky. Bývalé vojáky rakousko-uherské armády slovenského původu, kteří se jako váleční zajatci ještě nacházeli na území Ruska, bylo totiž dle úsudku slovenské legionářské inteligence nejprve poučit o vlastní národní historii a probudit národní sebevědomí, aby mohli pochopit motivaci vedoucí ke vstupu do legií. Přesto byla dodržována podmínka nikoho ke vstupu do legií nenutit. Když Pergel 11. ledna 1919 nasedl na sáň a odjel do Irkutsku, skončila tím pro něj legionářská služba v poli a začala služba v týlu.

Do Irkutsku však dorazil s infekcí, která znemožnila jeho další působení ve slovenském táboře. Po vyléčení byl v dubnu převelen k finanční správě, což znamenalo zvýšení platu a práci v týlu. V Irkutsku se také setkal se svým bratrem Václavem Pergelem, o kterém neměl od roku 1914 téměř žádné zprávy. Ten byl Rusy zajat v listopadu 1914 a do legií se přihlásil na konci července 1917.

Kromě svého zaměstnání se Karel Pergel angažoval ve vydávání humoristických časopisů *Rarášek* a *Houpačky*, do kterých ilustroval. V Irkutsku se také vytvořila sokolská jednota, ve které Karel Pergel nemohl chybět. Ačkoliv byl daleko od domova, jeho služba v legiích již nepřipomínala vojenské tažení. Tento monotónní, ale vítaný, způsob života narušil až chystaný odjezd z Vladivostoku do nově vzniknuvší Československé republiky. Dočkal se 6. června 1920 na palubě americké lodě *M. S. Dollar*, která dopravila vojáky 8. pluku nejprve přes celý Tichý oceán do Kanady. Tu projeli napříč ve vlaku z Vancouveru do Halifaxu, odkud pokračovali na britské lodi *SS Belgic*. Ta doplula do německého přístavu Cuxhaven 20. července 1920. Demobilizace se legionář Karel Pergel dočkal 9. dubna 1921. ■

100. výročí událostí v BOCE KOTORSKÉ

kpt. Ing. Jiří Konár,
námořní důstojník, Jednota ČsOL v Hradci Králové

Je tomu již 100 let, co v Boce Kotorské (Bocche di Cattaro) v pátek 1. února 1918 námořníci kaiserliche und königliche Kriegsmarine (Císařského a královského válečného námořnictva) dali najevo, že už nechtějí dále bojovat za cizí zájmy, že mají války dost a že chtějí mír a jít domů.

Koncem roku 1917 a začátkem roku 1918 začala být zásobovací situace v rakousko-uherské monarchii katastrofální. Vznikaly stávky a nepokoje. To se odrazilo nejen v celé monarchii, ale i v armádě a námořnictvu. K. und k. Kriegsmarine se řadilo k elitě armády. V důstojnickém sboru převážně sloužili příslušníci šlechtických rodin a také poddůstojníci a námořníci byli většinou odborníci různých řemesel, kteří sloužili jako námořníci z povolání. Potravinové dávky se začaly snižovat, ale u důstojníků byl všeho dostatek.

Dne 22. ledna 1918 zaplavila stávková vlna i rakousko-uherský válečný přístav Pulu (Polu), kde sídlila i admirálie. První začali stávkovat dělníci v námořním arzenálu. Dne 27. ledna 1918 se přeneslo stávkové hnutí v Pule i na posádky válečných lodí v přístavu. Nepokoje vznikly na lodích SMS (Seiner Majestät Schiff) Habsburk, SMS Radetzky a SMS Tegetthoff. Pro uklidnění situace byla otevřena skladiště potravin a mužstvu byla okamžitě vydána lepší strava.

Podobná situace byla i v další základně k. und k. Kriegsmarine v Boce Kotorské. Velitelem základny byl generál polní zbrojmistr von Gusseck. Všichni cítili, že „něco“ visí ve vzduchu. Neměli

Vůdci vzpoury před budovou soudu v Boce

však zdání, co. Uklidňovali se vysvětlením, že jde o zvýšenou nervozitu v mužstvu, což přisuzovali ohlasu opožděných zpráv o demonstračních stávkách a nepokojích v různých částech monarchie, zejména pak v Terstu a Pule. Většina zasvěcených námořníků nevěděla nic víc než toto.

Vzpouora však začala v pátek **1. února 1918** kolem 10.00 hod. dopoledne na křižníku SMS Sankt Georg (admirálská loď, kde měl sídlo i velitel flotily křižníků viceadmirál Alexander Hansa) a na základně německých ponorek SMS Gaa. Velitel flotily křižníků viceadmirál Alexander Hansa byl na admirálské lodi posléze internován. Ke vzpouře se přidaly křižníky SMS Kaiser Karl VI, SMS Kaiser Franz Joseph I, později i lodě SMS Monarch a SMS Kronprinz Erzherzog Rudolf. Křižníky SMS Helgoland, SMS Novara sice, na rozkaz vzbouřenců z nedalekého SMS Sankt Georg, vztyčily rudou vlajku, ale byly plně pod kontrolou svých velitelů. Menší plavidla také obvykle zůstala pod kontrolou svých velitelů, byť často naoko vyvěsila rudé vlajky. Všechna plavidla však na rozkaz viceadmirála Hansy zůstala na svých kotvištích, protože jinak hrozilo, že by se dostala pod palbu SMS Sankt Georg. Odpoledne začalo vyjednávání mezi viceadmirálem Alexandrem Hansou a námořníkem Antunem Grabarem, mluvčím vzbouřenců, a teprve v této době se doposud živelná vzpouora začala více organizovat. Námořníci vytvořili námořnické rady, které rovnoměrně zastupovaly jednotlivé národnosti a na palubě SMS Sankt Georg vytvořily ústřední námořnickou radu. Jednotné velení vzbouřenců však nevzniklo. Požadavky vzbouřenců zahrnovaly například ukončení války, úplnou nezávislost na okolních mocnostech, odzbrojení a demobilizaci a také lepší zásobování. Na mnoho požadavků týkajících se zásobování či vycházek reagoval viceadmirál Hansa vstřícně, avšak splnění většiny požadavků bylo nad rámec jeho kompetencí. Odmítl také zaručit beztrčnost pro vzbouřence, ale vyjednával i nadále. Už v noci z 1. na 2. února začalo rakousko-uherské velení organizovat potlačení vzpouory. Velitel základny generál polní zbrojmistr von Gusseck do oblasti stahoval posily a uvedl do pohotovosti baterie pobřežních pevností, které měly vzbouřenecké lodě potopit při případném pokusu o únik. Vzbouřencům dal ultimátum, viceadmirál Hansa ho však přesvědčil, aby s útokem nespěchal a pokusil se vyhnout krveprolití.

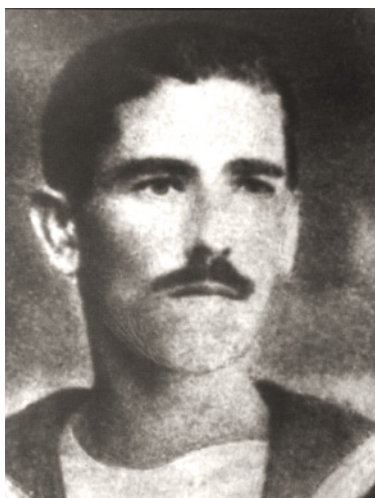
Následující den, v sobotu **2. února 1918**, pokračovala jednání mezi viceadmirálem Hansou a ústřední námořnickou radou, jejíž vedení se ujal František Rasch. Požadavky vzbouřenců se o něco změnily, zahrnovaly vytvoření námořnických rad v celém loďstvu, navázání spojení s Parlamentem, jednání s jeho poslanci a také beztrčnost pro vzbouřence. Jednání však skončila bez dohody a vzpouora se ocitla ve slepé uličce. Vzbouřencům se ani nedařilo navázat rádiové spojení s okolním světem. Ve dvě hodiny odpoledne se ke vzbouřencům přidala i mateřská bitevní loď SMS Kronprinz Erzherzog Rudolf, původně hlídkující u vjezdu do přístavu u Porto Rose,

Mate Berničević

Anton Grabar

Jerko Šižgorić

a to pod palbou z pobřežní pevnosti, jež jednou loď zasáhla a zabila několik námořníků. To byl důkaz, že velitel základny generál polní zbrojmistr von Gusseck to myslí s ultimátem vážně. V té době vzbouřenci povolili odplout německým ponorkám, které se však vrátily následujícího dne 3. února 1918 a hrozily torpedovat vzbouřené lodě.

Jako první stáhl rudou vlajku křižník SMS Novara, potom následoval křižník SMS Helgoland a postupně i torpédoborce SMS Tatra, SMS Huszár, SMS Dinara, SMS Balaton, SMS Orjen a SMS Csepel, které byly vlastně celou dobu pod kontrolou svých velitelů. Následovaly je také torpédové čluny 10. torpédové divize. Vzbouřenecká flotila se druhého dne dále rozpadala. Pancéřový křižník SMS Kaiser Karl VI odplul ještě 2. února. Na SMS Gaa vzpouora skončila v noci, na obrněné lodi SMS Monarch a na několika dalších plavidlech nad ránem. Vzbouřencům zůstaly pouze SMS Sankt Georg, SMS Kaiser Franz Joseph I a SMS Kronprinz Erzherzog Rudolf.

Další ultimátum velitele základny generála polního zbrojmistra von Gussecka, které bylo doručeno brzy ráno v neděli **3. února 1918**, podpořily bitevní lodě povolované jím na pomoc ze základny Pula – SMS Erzherzog Karl, SMS Erzherzog Friedrich a SMS Erzherzog Ferdinand Maximilian z III. divize řadových lodí a které mezitím vpluly do Boky Kotorské. V 9.00 hod. se také ke vzbouřeneckým loďm přiblížily dvě z německých ponorek, daly vzbouřencům ultimátum a ponořily se, přičemž vyčkávaly na jeho vypršení, připravené k torpédovému útoku. Zbytek vzbouřenců hlasováním rozhodl vzpouoru ukončit. Na 800 námořníků bylo převezeno na břeh, 432 z nich bylo do konce války souzeno. Probíhající soudní procesy přerušil až konec války. Malé části vedení vzbouřenců (Polák Gustav Stonawski, elektromaat ze základny hydroplánů Kumbor, Chorvat Antun Sesan, seefährnich letecké základny v Gjenoviči) se podařilo v hydroplánu, který řídil pilot Grabowiecki, odletět do Itálie.

Vzpouora námořníků v Boce Kotorské skončila neúspěchem. Na lodích postupně velení přešlo opět na důstojníky.

Hlavní obžalovaní z organizování vzpouory František Rasch, jenž pocházel ze smíšeného česko-německého manželství (nar. 1889, Přerov), vyšší dělostřelecký poddůstojník – základna hydroplánů Kumbor, Boka Kotorská, Chorvat Antun Grabar (nar. 1883, Poreč – Parenzo), námořník na křižníku Sankt Georg, Chorvat Jerko Šižgorić (nar. 1899, Žirje u Šibeniku), námořník na křižníku Sankt Georg, a Chorvat Mate Berničević (nar. 1891, Krilo – Jesenice), námořník na lodi Gaa, byli odsouzeni k trestu smrti zastřelením, což bylo vykonáno v pondělí 11. února 1918 v 7.00 hod. na hřbitově ve Škaljari v Boce Kotorské nedaleko přístavu Kotor. ■

František Rasch

O životě Františka Rasche i jeho vojenské dráze se zachovalo paradoxně jen velmi málo konkrétních informací, neboť se jeho osobností zaobírali historici vždy jen velmi povrchně. V minulosti proto nebyla zachována např. ani jeho korespondence či deníkové záznamy. Nic, co by nám dnes více přiblížilo jeho osobnost. Vojenské záznamy pak byly pravděpodobně skartovány v 80. letech minulého století. V různých historických etapách se jeho obraz měnil z národního hrdiny, přes odrodilého Němce až po bolševického revolucionáře, tak jak se politicky využívaly události v Boce Kotorské.

Jeden z představitelů vzpoury, kterého události z počátku února 1918 stály život, se narodil dne 9. prosince 1889 v Přerově do národnostně smíšené rodiny. Otec, krejčí Adolf Rasch, byl českým Němcem, rodákem ze Sosnové u Bruntálu, matka, Kateřina, roz. Petříková, pocházela z Kojetína u Kroměříže, rovněž ze smíšené rodiny. Rodiče se seznámili ve Vídni, sezdání byli v Kojetíně a později se usídlili v Přerově, nakonec v Opavě. František byl čtvrtým z osmi dětí. Ovládal češtinu a němčinu a podle novodobých závěrů se považoval spíše za Němce, ovšem s vysokou tolerancí a pochopením vůči Čechům. V 15 letech odjel do 900 kilometrů vzdáleného Šibeniku do námořnické školy pro plavčíky a u námořnictva nakonec zůstal celých sedm let do 10. června 1913, kdy byl deaktivován. Vrátil se do Opavy, kde údajně pracoval jako agent vídeňského pojišťovacího spolku Gisela a zároveň soukromě studoval gymnázium. Již 4. srpna 1914 ale rukoval

v hodnosti mladšího plavčíka do války. Sloužil v různých jednotkách na moři i na pevnině a dosáhl postupně na hodnost vyššího poddůstojníka.

Rasch byl převelen do Boky Kotorské jen měsíc před osudnými událostmi a sloužil jako velitel oddílu světlometů v Kumboru. I proto vypukla vzpoura v Boce Kotorské 1. února zcela bez jeho přičinění, Rasch v ní figuroval až od druhého dne. Vysvětloval to následně při vojenském soudu. V prvních hodinách vzpoury šel pěšky z Kumboru do Gjenoviče navštívit své přátele. Druhého dne se rozhodl dostat na křižník Sankt Georg s cílem dát chaosu, který kolem vzpoury panoval, řád – a tím zabránit krveprolití. Při projednávání u soudu se choval velmi důstojně a na rozdíl od dalších obžalovaných svou úlohu při vzpouře nepopíral s tím, že na svém přesvědčení o správnosti boje za ideu míru setrval...

–jf–

Václav Pospíšil

Události v Boce Kotorské se účastnil i rodák z Vlčkovíc u Hradce Králové pan Václav Pospíšil, který v té době sloužil ve válečném námořnictvu od roku 1910 v Boce Kotorské a místo, aby odešel v roce 1914 domů, sloužil další roky, protože „dějiny“ tomu tak chtěly.

Jiří Konár

Václav Pospíšil se narodil 27. srpna 1891 ve Vlčkovících u Hradce Králové. Zemřel ve věku 92 let dne 1. února 1983 ve svém rodišti. Vyučil se řemeslu jako umělecký kovář. V roce 1910 nastoupil vojenskou službu a narukoval do Boky Kotorské, ve válečném námořnictvu sloužil Václav Pospíšil od 5. prosince 1910 do 18. prosince 1918. V roce 1914 sloužil jako motorář na různých lodích převážně na přístavních tendrech v Boce Kotorské.

Dlouhou dobu sloužil na minovém tendru (obslužná loď „Orion“, náležejícímu minovému velitelství č. 2 v Kumboru jako součást minové flotily, patřící pod mateřskou bitevní loď (loď pobřežní ochrany) SMS (Seiner Majestät Schiff) Kronprinz Erzherzog Rudolf („Korunní princ Rudolf“), která

kotvila u vjezdu do Boky Kotorské v zátocě u Porto Rose a hlídala vjezd do Boky Kotorské.

Když vypukla 1. února 1918 vzpoura námořníků v Boce Kotorské, tak Václav Pospíšil společně s ostatními s tendrem „Orion“ vykonávali spojení mezi vzbouřenými loděmi a pozemními námořními stanicemi. Druhý den vzpoury společně s tendrem „Büffel“ doprovázeli loď „Korunní Princ Rudolf“, která opustila své stanoviště u Porto Rose, aby se připojila ke vzbouřeným lodím uvnitř Boky Kotorské. Na této plavbě byli ostřelováni z pobřežní baterie „František Josef“, umístěné nad městem „Erceg Novi“ (Herceg Novi). Při zásahu lodi „Korunní Princ Rudolf“ byl zabit velitel vzbouřené lodi dělostřelecký poddůstojník Sagner a dělostřelec Dvořák. Po zakotvení lodi „Rudolf“ v Baošiči převzala posádka tendru „Orion“ těla

zabitých a odvezla je do Meljine na molo Sanita a předala je do tamní nemocnice. Po zhroutení vzpoury byla celá posádka lodi „Orion“ internována na vlastní lodi. Asi za 3 měsíce se na loď dostavil auditor s písařem, dále dva námořní důstojníci a velitel lodi lodní poručík Ignac von Hermann. Členové posádky, kteří se účastnili vzpoury, byli vyslýcháni a s každým byl sepsán protokol. Asi za čtrnáct dní byly potom členům posádky vráceny služební knížky s poznámkou „politicky nespolehlivý“ a trest internace byl zrušen.

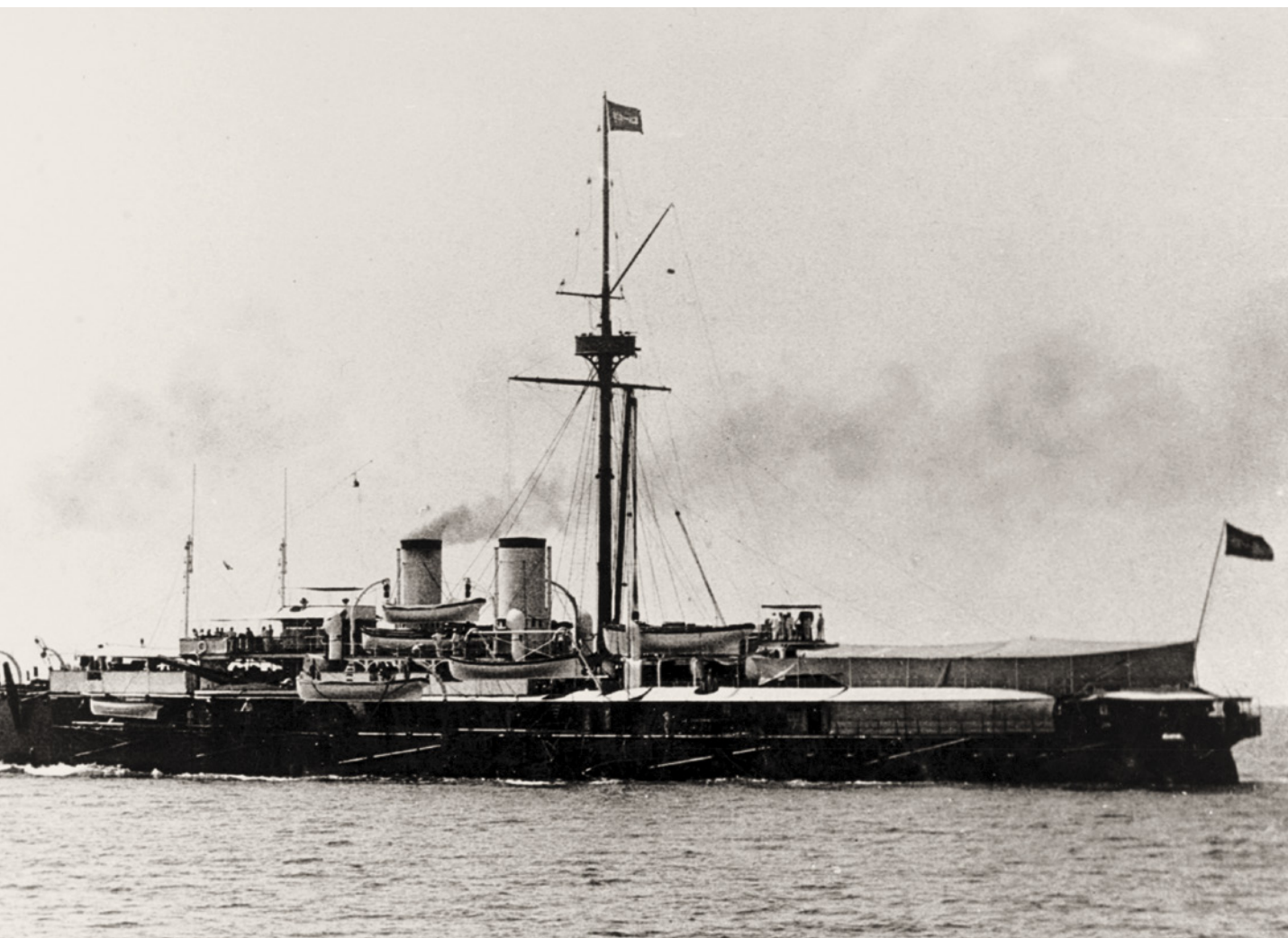
Během první světové války se námořník Pospíšil seznámil s Caroline Dorn, která byla ošetřovatelkou ve vojenské nemocnici v městě Meljine v Boce Kotorské (1897, Vídeň – 24. srpna 1973, Hradec Králové). První světová válka skončila, ale pan Václav Pospíšil zůstal dále sloužit ve válečném námořnictvu v Boce Kotorské a to v nástupnickém státu S.H.S. (Država Slovenaca, Hrvata, Srba). Opět sloužil na tendrech jako motorář I. třídy. Oženil se s Caroline Dorn a 17. dubna roku 1919 v městě Meljine v Boce Kotorské se manželům narodil syn Otakar.

Václav Pospíšil v době, kdy nastoupil službu do válečného námořnictva

Václav Pospíšil ukončil službu ve válečném námořnictvu S.H.S. pravděpodobně na začátku roku 1923 a potom nastoupil jako motorář I. třídy od 1. března 1923 na loď „Morava“ (ex „Sava“), kde na vlastní žádost skončil službu koncem února 1924. Dne 1. března 1924 dostal výborné hodnocení od Brodarsko Akcijsko Društva „BOKA“ a ve svých 33 letech se se svojí rodinou vrátil do Hradce Králové a usadil se v Kuklenách, kde nejprve bydleli v podnájmu. Pan Pospíšil si našel práci jako úředník ve Škodových závodech v Kuklenách (Pozdější ZVÚ – Závody Vítězného Února). V roce 1926 si rodina Pospíšilových postavila v Kuklenách dům v Růžové ul. č. 514. Syn Otakar

navštěvoval obecnou školu v Kuklenách a později v roce 1937 ukončil průmyslovou školu strojní v Hradci Králové. Po absolvování začal jako jeho otec pracovat ve Škodových závodech v Kuklenách. V roce 1939 se oženil. Jeho manželka Věra (nar. 7. března 1923) pocházela z Obědovic a vystudovala rodinnou školu. Měli dvě děti. ■

SMS Kronprinz Erzherzog Rudolf

Připomínka vzpoury námořníků v BOCE KOTORSKÉ

text br. Petr Tolar

foto br. Stanislav Pítr, Lukáš Hudák

Poslední rok světového válečného konfliktu byla situace uvnitř Rakousko-Uherska již neudržitelnou. Vojenskou porážku předcházelo mnoho projevů nespokojenosti obyvatelstva, ale i samotných válek vysílených vojáků, kteří nosili rakousko-uherský stejnokroj. K významnému projevu nesouhlasu došlo počátkem února 1918 v rakousko-uherské námořní základně v Kotorském zálivu.

Čtveřici popravených vůdců námořnické vzpoury v Boce Kotorské připomenula vzpomínková akce uskutečněná 11. února 2018, tedy právě sto let ode dne, kdy došlo k jejich popravě. Pietního aktu v Černé Hoře se zúčastnila také delegace z České republiky vedená plukovníkem generálního štábu Eduardem Stehlíkem, ředitelem Odboru pro válečné veterány Ministerstva obrany ČR a poslankyní Janou Černochovou, předsedkyní Výboru pro obranu Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. Členy

české delegace byli také členové Československé obce legionářské, pod vedením tajemníka br. Milana Mojžíše. Nechyběli ani váleční veteráni druhé světové války, místopředsedové ČsOL, brigádní generál v. v. br. Václav Kuchynka a podplukovník v. v. br. Tichomir Mirkovič.

Česká výprava odletěla letounem Casa C-295M Vzdušných sil Armády ČR z pražského vojenského letiště ve Kbelích již brzy ráno, aby mohla v deset hodin dosednout na černohorské letiště Tivat. Na letišti přivítal delegaci velvyslanec ČR v Černé Hoře, pan Karel Urban, a přidělenec obrany plukovník Tomáš Daniel. Následně se výprava přesunula do Škaljari, kde se

nachází památník popravených vůdců kotorské vzpoury.

Hned po příjezdu do Škaljari byl zahájen pietní akt k uctění památky čtveřice námořníků, kteří byli popraveni za jejich vedoucí úlohu během vzpoury v Boce Kotorské. Vedle Čechů, včetně dvoučlenné delegace z města Přerova, bylo přítomno mnoho místního obyvatelstva, zástupců místní samosprávy v čele se starostou města Kotoru,

panem Vladimírem Jokičem, a členy vojensko-historických a veteránských spolků. České návštěvníky bezpochyby nejvíce zaujala čestná stráž v historických krojích kotorské maríny z 19. století. Bratři z ČsOL se mezi uniformované čestné strážce také zapojili a to ve stejnokrojích československých legií z Ruska, Francie a Itálie, pochopitelně s praporem pražského Ústředí ČsOL. Přítomni byli také zástupci českých klubů vojenské historie ve stejnokrojích rakousko-uherských námořníků.

Po položení květinových darů k nově zrekonstruovanému památníku vystoupili s projevy pan primátor Jokič, plukovník Stehlík a ambasador Urban. Pietu pak zakončila modlitba pražského biskupa Církve československé husitské Davida Tonzara.

Po pietním aktu ve Škaljari se členové ČsOL přesunuli do samotného Kotoru, kde u hlavní městské brány začala prohlídka města s místním průvodcem. Po prohlídce historického města se členové ČsOL zúčastnili zahájení výstavy o vzpouře námořníků z února 1918, která byla právě otevřena v kotorském archivu. Mezitím byli poslankyně Černochová, plukovník Stehlík, velvyslanec Urban a plukovník Daniel přijati kotorským starostou.

Odpoledne se společná delegace Ministerstva obrany ČR a Československé obce legionářské přesunula zpět na letiště Tivat a odletěla zpět do Prahy. Ve Kbelích vojenský letoun přistál kolem sedmé hodiny večerní, jen krátce poté, co na stejné letiště dorazil letoun s vojenskými policisty a specialisty ze 4. leteckého poradního týmu AČR vracejícími se z Iráku. ■

Historik a spisovatel Alois Jirásek patřil k nejrespektovanějším osobnostem české reprezentace a účastnil se tak mnohých národních manifestací

Radikalizace představitelů české společnosti v RAKOUSKO-UHERSKU

Po nástupu Karla I. na rakousko-uherský trůn se mnoho členů české domácí odbojové organizace Maffie dočkalo v červenci 1917 amnestie. Nový panovník si dobře uvědomoval problémy monarchie a pokoušel se, byť neúspěšně, vyjednávat s mocnostmi Dohody o míru ve válce. Doma alespoň uvolnil přísný vojenský režim zavedený hned po vstupu do války a dokonce obnovil činnost parlamentu.

Hlavním cílem českého domácího protihabsburského odboje bylo znemožnit veřejné vystoupení českých poslanců ve prospěch Rakousko-Uherska. Takové vystoupení by podkopalo snahu zahraničního odboje vedeného Tomášem G. Masarykem. Ve snaze zabránit pozitivní politice českých poslanců vůči Rakousko-Uhersku iniciovala Maffie již v polovině května 1917 uveřejnění Manifestu českých spisovatelů, kteří jako první na domácí půdě veřejně vyhlásili nesouhlas s habsburskou nadvládou. Projev spisovatelů, stylizovaný Jaroslavem Kvapilem a podepsaný všemi spisovateli, umělci a vědci v čele s Aloisem Jiráskem, vzbudil nadšení v celé české veřejnosti. V české domácí politice poté následoval prudký obrat od loajality vůči Rakousko-Uhersku. Čeští poslanci v říšské radě poté žádali zrušení dualistického uspořádání a přeměnu monarchie ve vícečlennou federaci. Vídeň české požadavky nepřijala, ale přesto pokračovala v umírněné politice.

Dne 6. ledna 1918 se v Praze sešli čeští poslanci říšské rady a zemských sněmů a vydali tzv. Tříkrálovou deklaraci, obsahující požadavek vzniku samostatného československého státu v historických hranicích společně se Slovenskem s tím, že o dalším osudu Čechů a Slováků

budou jejich zástupci rozhodovat na poválečném mírovém kongresu. Tímto aktem došlo k definitivnímu sloučení stanovisek domácího a zahraničního protihabsburského odboje.

Domácí politická scéna se radikalizovala a dne 13. dubna 1918 ve Smetanově síni Obecního domu v Praze vůdčí osobnosti českého života složili Národní přísahu (též Prísaha lidu československého), kterou zkoncipovali členové Maffie Alois Jirásek a František Soukup a která představovala manifestační vystoupení za samostatný stát. Tato manifestační akce byla reakcí na výrok rakousko-uherského ministra zahraničí hraběte Černína, který označil české politické vůdce za velezrádce a obvinil je ze snah prodlužovat probíhající světový válečný konflikt. Na jaře roku 1918 však již česká inteligence nehodlala mlčet a snažet podobné výroky. Tento krok české (československé) společnosti v Rakousko-Uhersku měl veliký přínos pro československou zahraniční akci, neboť tím jasně hovořila o společném postoji Čechů a Slováků, o jasném přání československého lidu o výsledku války, a o jeho vrůstajícím sebevědomí.

Na slavnostním shromáždění v Obecním domě v Praze byla přednesena tato manifestační Prísaha lidu československého:

Pamětní deska na budově Obecního domu v Praze upomíná i na slavnostní složení přísahy československého lidu ve Smetanově sále.

NÁRODU ČESKOSLOVENSKÉMU!

Nesmírná válka celého světa dostupuje svého vrcholu. V bolu a hrůzách stojí nepřehledné zástupy mužů a žen československých. V potocích tryskala a tryská na bojistických krev československá. Nespočítané hroby mrtvých jsou pamětníky ztrát československých. Bědy bez mezí a konců kosí životy lidu a úzkostné zraky matek hledí v zoufalství na usýchající generace mládeže československé. Všechny bezmezné tyto oběti byly na nás uvaleny válkou, které jsme nechtěli a za kterou nejsme zodpovědní.

Nepodlomen, utrpením zocelen věřil a věří národní náš, že v bouři světové války vykvete také jemu nový a lepší život, a že touhy jeho všelidské posvěceny budou mírem všeobecným, jenž lidstvo na věky uchrání od opakování katastrofy dnešní.

Nechtěli jsme a nechceme nežli žít životem svobodným a samostatným, spravovati osudy své pod vlastní svrchovaností a budovati nespoutání a volní bytí svoje, jak o to usiluje každý uvědomělý národ po všem kulturním světě. To je právo naše nejposvátnější, právo národní a mezinárodní, právo národa, jenž má zásluhy o kulturu světovou a jenž svou vzdělaností, svými silami mravními a svým rozvojem hospodářským s hrdostí se postavil vlastní prací svou do první řady demokratických národů světa.

TAKOVÁ JE JEDNOTNÁ A SVORNÁ VŮLE NÁRODA.

Na tomto odhodlání nezmění ničeho ani zlovolně rozněcované zášti v národech sousedních, ani zneužití slzy nevinných matek a žen, ani zvyšovaná soustava vyhladovací vůči všem jeho vrstvám.

A jsou marny všechny pokusy národ rozraziti nebo jeho povinnost podlomiti hrozbami.

NÁRODE ČESKOSLOVENSKÝ!

Shromáždili jsme se zde jako povolání zástupcové Tvoji, abychom nahoru i dolů manifestovali, že všecken národ sjednocen je tak, jak toho dějiny Tvoje nejsou pamětníky, stojí jako žulová hradba za vším tím, co Tvoje poselstvo v památných svých a historických deklaracích zjevilo.

Tak zde stojíme!

A v pevné, nezlomné důvěře v konečné vítězství nejsvětějších práv svých, v důvěře ve vítězství spravedlnosti, ve vítězství práva nad násilím, svobody nad porobou, demokracie nad výsadami a pravdy nad klamem, ve velikém rozhraní dějin světových zvedáme ruce své a při drahé památce předků, před očima vzkříšeného národa a nad hroby padlých, v mohutném souzvuku všech duší svých slibujeme dnes a po všechnu budoucnost: zůstaneme, kde jsme stanuli.

Věrní v práci, věrní v zápase, věrní v utrpení, věrní až do hrobu. Vytrváme, dokud nevíťezíme.

Vytrváme, až pozdravíme samostatnost svého národa.

Zdráv buď, národe československý!

Zůstávej ratolestí rostoucí, přijdiž čas Tvůj.

Rostiž a vzkvetej svobodný ve vlastech svých a velké bratrské rodině národů světa pro štěstí tvoje i pro blaho příštího osvobození lidstva.

Šéf činohry Národního divadla Jaroslav Kvapil, jeden z autorů Manifestu českých spisovatelů

jen vděčnými za to, že porozuměli našim tužbám a že jsme zařadění mezi spojence jako rovnocenní."

Neopomněl ho připomenout ani prezident Francie Rymond Poincaré, když řekl: „30. května 1917 prohlašují čeští poslanci na říšské radě rozhodnutí národa utvořit samostatný stát zahrnující i Slováky. 6. ledna 1918 totiž poslanci shromáždění v Praze s představiteli zemských sněmů Čech, Moravy a Slezska prohlašují slavnostně historická práva zemí českých a provolávají, že mír uzavřený bez zaručení svobody pro jich utlačovaný národ znamenal by znovuzahájení houževnatého boje.

13. duben je dnem ještě památnějším, neboť tohoto dne sešli se poslanci československého a jihoslovenského národa (tito mluvili jménem Chorvatů, Slovinců a Srbů) ve vašem čarokrásném hlavním městě a zaručili se přísahou, která by měla být vyryta do mramoru, vydržeti v boji bez váhání, aby osvobodili národ z cizáckého jáma, aby zničili starou imperialistickou prokletou Evropu, jak se vyslovili, humanitou."

Manifestace tak měla důležitý a kladný dopad i na československý odboj v zahraničí.

–red–

Českoslovenští legionáři v Rusku založili také vlastní školu pro válečné sirotky, které posbírali během cest po Transsibiřské magistrále.

LEGIE do škol

„Bez Sokola by nebylo legií, bez legií by nebylo Československa.“ To prohlásil prezident Tomáš Garrigue Masaryk po vzniku republiky. Dnes, celé jedno století od těchto událostí, se na tuto naši historii trochu zapomíná. A to i přesto, že do legií vstupovali Čechoslováci dobrovolně, bojovali za myšlenku samostatného státu a mnoho z nich za ni položilo svůj život. Svou odvahou, odhodlaností a padlými bratry však dokázali dohodovým mocnostem, že jsou ochotni za ideu samostatnosti obětovat to nejcennější, vlastní život. Dohodové státy pak podpořily vznik Československa.

Po krátkém období uznání v období první republiky přišlo období nacistické a komunistické totality, které se snažilo tyto statečné muže z dějin národa vymazat. A téměř se jim to podařilo. Netřeba se jim divit, mnoho z legionářů se těmto totalitám postavilo aktivně na odpor, a mnoho za to zaplatilo cenu nejvyšší. Až po roce 1989 se o nich mohlo opět mluvit. Nemluvalo se však dostatečně a poslední z pamětníků zemřeli.

Projekt Legie do škol by měl pomoci toto zapomínání zastavit a oživit zájem o legie a vznik republiky. A to prostřednictvím dokumentárního filmu Československé legie 1914–1920, ke kterému komentář namluvil známý herec Jiří Dvořák, a výukové příručky, která obsahuje informace o legiích, významných osobnostech, dobové fotografie a pracovní listy pro studenty. Všechny materiály jsou dostupné na webové adrese www.legie100.com/vzdelavani/ a do škol budou také distribuovány na DVD. Věříme, že projekt Legie do škol a jeho výstupy vrátí tuto slavnou národní historii do povědomí mladých.

Realizace projektu byla podpořena Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy v rámci dotačního programu Podpora vzdělávání v jazycích národnostních menšin a multikulturní výchovy v roce 2017. ■

Putovní výstavy projektu Legie 100

Výstava Čs. legie v Itálii v Milovicích

Československé legie 1914–1920 na Gymnáziu Budějovická

br. Erik Štrégl

V letošním historicky významném roce 2018 jsou putovní výstavy projektu Legie 100 plně vytížené a putují po celé České republice. V současné době proběhlo od začátku roku více jak dvacet pět úspěšných realizací, které se těšily hojně návštěvnosti. Velký zájem je hlavně o výstavy „Vznik samostatného Československa“, „TGM a armáda“ nebo „Československé legie 1914–1920“. Úspěšná je i zcela nová výstava „Bachmač 1918–2018“, jež byla poprvé vystavena v Olomouci 11. a 12. března v Domě armády u příležitosti uctění a připomenutí památky příslušníků 6. čs. stříleckého pluku, který se vyznamenal právě během bojů u Bachmače. Od 9. května do konce měsíce července bude pak k vidění v Národním památníku na Vítkově.

Mezi další vydařené realizace jistě patří i instalace putovní výstavy „Silver A“ v Národním památníku hrdinů heydričády v pravoslavném chrámu sv. Cyrila a Metoděje v Resselově ulici v Praze nebo „Vznik samostatného Československa“

Knihovna Václava Štecha ve Slaném si zapůjčila výstavu Vznik samostatného Československa

Výstava TGM a armáda v Domově důchodců Sv. Zdislavy v Červené Vodě

ve Sládečkově Vlastivědném muzeu v Kladně, kde můžete navštívit výstavu s názvem „Než vznikla republika“ až do 30. června letošního roku. Tato naše výstava byla také k vidění i ve vestibulu Roškotova divadla v Ústí nad Orlicí v průběhu letošního března. Značné oblibě se těšila i výstava „Československé legie 1914–1920“ která byla na měsíce březen a duben vystavena v Jezuitské koleji v Klatovech. Pracovníky projektu Legie 100 potěšila i spolupráce s Domovem důchodců sv. Zdislavy v Červené Vodě, kterou jsme navázali již v loňském roce a kde se vystřídaly už tři z našich putovních výstav. Značný zájem o zápůjčky výstav jsme zaznamenali i ze strany základních, středních a vysokých škol po celé České republice. Možnost zapůjčení putovních výstav neunikla nejen příslušníkům Armády České republiky, ale prohlédnout si je budou moci i studenti Vojenské střední školy a Vyšší odborné školy Ministerstva obrany v Moravské Třebové. Tam v září zamíří, již výše zmíněná oblíbená výstava „Vznik samostatného Československa“.

Rok 2018 však ještě zdaleka nekončí a nás čeká nemalá řada dalších, jistě úspěšných, realizací. Více o putovních výstavách se můžete dozvědět na webových stránkách projektu Legie 100 – <http://www.legie100.com/>. ■

Ústřední osobnost novodobé ČsOL br. gen. Tomáš Sedláček by se dožil 100 let

text br. Jiří Filip
foto Michal Rak

Pražské Posádkové velitelství v Dejvicích uspořádalo dne 5. ledna 2018 pietní vzpomínku na arm. gen. Tomáše Sedláčka u příležitosti 100. výročí jeho narození. Výjimečnost události byla zdůrazněna osobní přítomností jak náčelníka Generálního štábu AČR arm. gen. Josefa Bečváře, tak řady jeho předchůdců na tomto vojenském postu počínaje arm. gen. Karlem Pezlem. Právě on znal Tomáše Sedláčka od roku 1946, kdy byl tehdy majorem Sedláčkem přijímán do Vojenské akademie v Hranicích. Za ČsOL se vzpomínky na někdejšího předsedu naší organizace účastnil válečný veterán a místopředseda ČsOL br. pplk. v. v. Tichomir Mirkovič, tajemníci ČsOL br. Milan Mojžíš a br. Jiří Filip a stráž praporu ČsOL.

Velitel pražského Posádkového velitelství plk. gšt. Milan Virt připomněl ve své uvítací řeči symboliku toho, že letošní jubilejní rok československé státnosti na jeho počátku uvozuje rovněž 100. výročí patrona Posádkového velitelství Praha. Náčelník GŠ AČR arm. gen. Josef Bečvář připomněl Sedláčkovo hrdinství za druhé světové války i to, jak jej věznění komunistickým režimem nezlomilo. Ve všech nepřízních osudu vždy obstál a je vzorem současnému vojákovi Armády České republiky. ■

SILVER A v paměti tří generací

text ses. Eva Armeanová,
předsedkyně Jednoty ČsOL v Kladně
foto br. Stanislav Pítr

Paraskupina SILVER A byla na území Protektorátu Čechy a Morava vysazena 29. prosince 1941 společně se skupinami ANTHROPOID a SILVER B. Úkolem SILVER A bylo zajistit radiové spojení mezi domácím a exilovým odbojem, vybudovat zpravodajskou síť a koordinovat domácí odboj. Dne 9. ledna 1942 bylo v 01.45 hodin zachyceno vojenskou radiovou ústřednou poblíž Londýna první volání radiostanice LIBUŠE, kterou obsluhoval Jiří Potůček, radista SILVER A. Jiřímu Potůčkovi se podařilo navázat spojení s Londýnem a udržovat ho po dobu více než pěti měsíců. SILVER A přímo spolupracoval s ANTHROPOIDEM a dalšími parašutisty při náletu na Škodovy závody v Plzni a podílel se na přípravě atentátu na Heydricha poskytováním radiového spojení. Němci popravili desítky přímých spolupracovníků SILVER A z Pardubicka a Červenokostecka. Další tisíce obětí byly odvezeny do koncentračních táborů, kde většina z nich zahynula. Bez pomoci a obětavosti těchto statečných vlastenců, by se atentát nikdy nemohl uskutečnit.

Desáté slavnostní setkání věnované výsadku SILVER A, pardubickému odboji a tragédii v Ležákách se konalo 9. ledna 2018 v Pardubicích a Sezemicích. Vzpomínka tradičně začala položením věnců a kytic na popravěšti pardubického Zámečku. Toto nacistické popravěštní místo se nachází na východním okraji Pardubic, zavražděno zde bylo 194 českých vlastenců, mezi nimi byli občané vyhlazené obce Ležáky a také ti, kteří pomohli výsadku SILVER A. Za ČsOL Kladno památku popravených uctila předsedkyně ČsOL Kladno

Eva Armeanová, Stanislav Pítr a zájemkyně o členství v ČsOL Václava Dostálová. V delegaci ČsOL Pardubice letos poprvé chyběla Sylva Tůmová, která byla hospitalizována. Po skončení pietního aktu byla minutou ticha uctěna památka popravených. Poté ředitelka Památníku Lidice Mgr. Martina Lehmannová přivítala všechny přítomné. S krátkým projevem vystoupila místopředsedkyně Senátu Parlamentu ČR Miluše Horská, následoval projev ministra kultury PhDr. Ilji Šmída a primátora města Pardubice Ing. Martina Charváta.

Všichni zdůraznili význam tohoto setkání. Pietní akt byl ukončen státní hymnou a účastníci se přesunuli do restaurace Sezemický dům v Sezemicích, kde program pokračoval. V Sezemicích se toto setkání uskutečnilo poprvé.

Využili jsme krátkého času před zahájením dalšího programu a s Václavou Dostálovou jsme nejprve u desky na domě, kde žil Alfréd Bartoš, zapálili svíčku a další svíčku u jeho pomníku. Na pomníku je napsáno: „Kpt. Alfréd Bartoš velitel skupiny SILVER A, 1919–1942“. Pomník byl odhalen v roce 2007 při oslavách 780. výročí založení města, autorem je sochař Josef Čermák. Také v Pardubicích nezapomínají. Na rohu ulic Smilovy a Sladkovského připomíná pamětní deska místo, kde prchající kpt. Bartoš v bezvýhodné situaci obrátil zbraň proti sobě. Jeho jméno nese i jedna z významných ulic v pardubické čtvrti Polabiny. Zapálením svíčky jsme také uctili památku francouzského legionáře Karla Bezdíčka, který bojoval jako první praporečník roty „Nazdar“. Padl 9. května 1915 v Artois u Neuville–Saint–Vaast. Na pomníku je nápis: „Milému bratru věnuje Č.S.O. Legionářská jednotka Sezemice a příznivci“. O jeho odkaz se pečlivě a obětavě stará pan Bohumil Kopecký ze Sezemic a jeho kolegové. Pravidelně se zúčastňují také cest do Francie. Setkáváme se s nimi při legionářských poutích. Občané města Sezemice si velmi váží těchto hrdinů, kteří se zapsali do historie první i druhé světové války.

V restauraci Sezemický dům program doplňovala hudební vystoupení Ústřední hudby Armády České republiky. Všichni jsme byli zvědaví, zda si také letos Josef Holec zatančí s Miluší Horskou. Pepíček, jak mu říkáme, v listopadu loňského roku oslavil 99. narozeniny, přesto si zatančil nejen s Miluší Horskou, ale i Janou Bobošíkovou. Byl oceněn velký potleskem.

S projevem vystoupil vicehejtman Pardubického kraje Roman Línek. Uvedl, že zastupuje generaci mladších politiků a také on potvrdil důležitost tohoto vzpomínání. Velitel Posádkového velitelství Praha plk. Milan Virt připomněl osobnost vzácného člověka, armádního generála Tomáše Sedláčka. Dne 8. ledna uplynulo 100 let od jeho narození. Jana Bobošíková vyzdvihla osobní statečnost parašutistů, kteří

věděli naprosto přesně, co musí udělat. Uvedla, že je to deset let, kdy stála u zrodu této akce a je moc ráda, že z toho vznikla tradice. Poděkovala všem, kteří se pravidelně zúčastňují.

S velkým zájmem jsme si vyslechli příspěvek historika PhDr. Vojtěcha Kynclů PhD. Téma „Váleční zločinci“ přiblížilo tři příběhy válečných zločinců z Terezína. Zazněla jména Heinrich, Jöckel, velitel Malé pevnosti Terezín, Stefan Rojko a Anton Maloth. Hrůzné období, které prožívali terezínští vězni, přiblížil dokumentární film z roku 1963 s názvem Pohlednice pro kata. Ukázkou z připravované výstavy „Lidice a doba prezidenta osvoboditele“ poutavě přednesl herec Josef Somr.

Závěrem promluvil náměstek primátora Pardubic Jakub Rychtecký, který ve svém projevu mj. řekl: „Děkuji Československé obci legionářské, která se ujala městské kulturní památky Larischova vila. Věřím, že spojenými silami společně s Pardubickým krajem a Městem Pardubice, kdy velmi intenzivně spolupracujeme a komunikujeme oba projekty (pozn. Zámeček – Larischova vila a Památník zámeček – popraviště), se oba podaří realizovat. Ty pak nebudou mít v evropském kontextu, navíc ještě ve vazbě na naučnou stezku Po stopách Silver A, která již v Pardubicích existuje, obdoby. Společně se zástupci Československé obce legionářské se vzájemně potkáváme a chceme být partnery ve vztahu ke státním institucím, jako například k Ministerstvu kultury, ale třeba i k Ministerstvu obrany, aby se nelehké úkoly rekonstrukce Larischovy vily a vytvoření plánovaných expozic podařily.“

Na podporu Zámečku byla vyhlášena sbírka. Václava Dostálová nás informovala, že na Štědrý den při půlnočním vánočním zpívání ve Východočeském divadle Pardubice, byla uspořádána sbírka na rekonstrukci Zámečku. Mezi herci a diváky se vybralo přes dvacet tisíc korun. Přispěli i manželé Dostálovi.

Vážíme si možnosti uctít památku těch, kteří za naši svobodu neváhali obětovat to nejcennější, svůj život. Rádi jsme si popovídali s Miluší Horskou, Josefem Somrem, válečnými veterány Vladimírem Bačou, Josefem Holcem, ten nám věnoval fotografii s podpisem. Poděkování patří pracovníkům Památníku Lidice i všem ostatním, kteří se na přípravě setkání podíleli a kterým není osud Zámečku lhostejný. ■

Přednáška pro školáky i pietní akt za umučené vlastence

text br. Petr Tolar
foto ses. Marcela Volfová

V pátek 26. 1. 2018 uspořádal Národní památník hrdinů heydrichiády (Vojenský historický ústav Praha) ve svých prostorách ve spolupráci s Československou obcí legionářskou vzpomínkou akci k 75. výročí poprav českých vlastenců, které proběhly 26. ledna 1943 v koncentračním táboře Mauthausen.

Akce byla rozdělena na dvě části – dopolední přednáškový blok určený pro žáky základních a středních škol a odpolední pietní akt pro širokou veřejnost. Akce se uskutečnila v Národním památníku hrdinů heydrichiády, v prostorách pod slavným pravoslavným chrámem sv. Cyrila a Metoděje, kde v červnu 1942 skončila svůj život sedmice statečných československých parašutistů.

V dopoledním semináři byly školákům předneseny tři příspěvky, které jim měly přiblížit československý odboj a jeho základy. Nejprve Petr Tolar z Československé obce legionářské školáky seznámil s československým odbojem během první a druhé světové války. Pro pochopení vlasteneckého citění a národní hrdosti, které vedlo české a slovenské muže i ženy do boje proti nacismu, bylo nutné vysvětlit boj legionářů za samostatný československý stát během první světové války. V další přednášce se Marcela Janouchová a Marek Manda z České obce sokolské zaměřili na působení nejodbornějších odbojových pracovníků – sokolů. Sokolskou výchovou prošli také českoslovenští parašutisté, kteří byli během druhé světové války nasazeni do speciálních operací v Protektorátu Čechy a Morava, i lidé, kteří jim pomáhali. Výcvik a vybavení parašutistů pak přiblížil Zdeněk Špitálník z Vojenského historického ústavu.

Zájemci pak mohli zhlédnout dokument „SS-3“ o atentátu na Reinharda Heydricha, a pochopitelně navštívit

i kryptu a kostel, ve kterém parašutisté připravující atentát padli po několikahodinovém boji s nacistickou přesilou. Tuto dopolední část určenou primárně pro školáky se rozhodly využít dvě školní skupiny, dohromady okolo čtyřiceti dětí.

Pozdě odpoledne, od 17 hodin, se uskutečnila druhá část akce. Ta měla přímý vztah k datu konání. Právě 26. ledna 1943 byli v koncentračním táboře Mauthausen popraveni

vlastenci, kteří podporovali parašutisty během příprav atentátu na Reinharda Heydricha. Po dopadení německým gestapem odnesli svůj statečný postoj trestem smrti, který byl nacisty vykonán před 75 lety. K jejich uctění se konal skromný pietní akt u památníku obětí heydrichiády, který se nachází u hlavního vstupu do chrámu sv. Cyrila a Metoděje. Na stélách památníku jsou vyvedena jména všech vlastenců popravených v Mauthausenu 26. října 1942, 26. ledna 1943 a 3. února 1943.

Na začátku piety byla všechna jména popravených přečtena. Následoval pravoslavný obřad za oběti a po něm pokládání věnců, květin a svíček všemu zúčastněnými. Pietního aktu se zúčastnilo okolo třiceti lidí, z nichž většina využila následného doprovodného programu uvnitř památníku. Zde se konaly dvě krátké přednášky členů ČsOL. Nejprve Erik Štrégl představil manželský odbojový pár Frolíkových, který také patřil mezi popravené vlastence vzpomínaného dne roku 1943. Následně shrnul Petr Tolar zapojení žen do československého protinacistického odboje, neboť většinu popravených onoho dne tvořily ženy. Tím skončil oficiální program akce a návštěvníci i organizátoři se ještě zdrželi v družném rozhovoru.

Akce k výročí lednových mauthausenských poprav navázala na obdobnou akci z října loňského roku, a v mnohém ji rozšířila. V nadcházejícím roce se lze těšit na další plody navázané spolupráce mezi Národním památníkem hrdinů heydrichiády a Československou obcí legionářskou. ■

Výročí okupace okleštěného Československa

text br. Jiří Filip
foto Michal Rak

Ve čtvrtek 15. března uplynulo již 79 let od okupace zbytku Čech a Moravy. U příležitosti tragického výročí našich dějin uspořádala Československá obec legionářská ve spolupráci s Ministerstvem obrany ČR na Hradčanském náměstí v Praze u sochy zakladatele československého státu prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka tradiční pietní akt věnovaný památce obětí politické a rasové perzekuce v době okupace.

Pozvání na letošní pietu přijal místopředseda Senátu PČR pan Ivo Bábek, místopředseda Poslanecké sněmovny PČR pan Petr Fiala, náčelník Generálního štábu AČR pan arm.

gen. Josef Bečvář a jako v minulých letech rovněž mimořádný a zplnomocněný velvyslanec Slovenské republiky v ČR J. E. Peter Weiss. Nechyběli ani zástupci KVV hlavní město Praha, ČSBS, Masarykova demokratického hnutí a Konfederace politických vězňů. Při příchodu vzácné hosty přivítal předseda ČsOL br. plk. v z. Pavel Budinský a řídící tajemník ČsOL br. Milan Mojiš.

Po položení květinových darů k soše T. G. Masaryka pronesli významní hosté projevy, v nichž připomněli oběti okupace i boj Čechů a Slováků za osvobození republiky jak v zahraničí, tak na domácí frontě.

Generál Josef Bečvář ve svém projevu vyzdvihl úlohu, jakou v nastalém tragickém období sehrála československá armáda. „Již 14. března odletěli do Velké Británie zpravodajští důstojníci v čele s plk. Františkem Moravcem, aby založili

vojenský odboj proti nacistům. Ve stejnou dobu se německým jednotkám postavili v Místku na odpor vojáci 8. pěšího pluku „Slezského“. Na tehdejší Podkarpatské Rusi se odmítly vzdát jednotky 12. pěší divize generála Olega Svátka Hitlerovým horthyovským spojencům a bojovaly až do 17. března, aby pak pokračovaly na Slovensko a do Rumunska,“ připomněl generál Bečvář ve svém projevu.

„Československá armáda v březnu 1939 opravdu nezanikla. Reagovala v mezích svých možností s rozvahou, statečností a závazkem ke svobodě svých národů. A to by dnes měl být závazek současné Armády ČR vůči jejím předchůdcům i důvod, proč si připomínat březen 1939 nejenom jako symbol ponížení, ale paradoxně také jako důkaz nezlomnosti českého vojáka,“ shrnul generál Bečvář. ■

Nahlédnutí do života obyvatel Protektorátu Čechy a Morava

text br. Petr Tolar
foto br. David Maňhal

V den 79. výročí vzniku Protektorátu Čechy a Morava, v pátek 16. 3. 2018, se v prostorách Národního památníku hrdinů heydrichiády uskutečnila přednáška dvojice členů Československé obce legionářské přibližující každodenní život protektorátních obyvatel. Nejprve od 14 hodin pro studenty gymnázia, následně od 18 hodin pro širokou veřejnost. Nutno podotknout, že odpolední přednášku pro studenty navštívilo o poznání více lidí, což u podvečerní přednášky vynahradil zvýšený zájem. Přednášející ses. Štěpánka Skálovou a br. Petra Tolara doprovodili promítané fotografie i videa, stejně jako mnoho originálních dokumentů, oděvů a doplňků.

Přednášející nejprve uvedli posluchače do historických souvislostí nacistické okupace Čech a Moravy a následného vyhlášení vzniku Protektorátu Čechy a Morava. Nezapomněli připomenout dvojitý systém politické správy – české protektorátní a německé okupační. Pak se již věnovali několika protektorátním fenoménům, které více i méně ovlivňovaly život obyvatel. Bylo jím i povinné zatemňování a zákaz vycházení, či všudypřítomná propagandistická akce „V – Viktora“. Zvláště obyvatele větších měst postihla nařízení protiletectvé ochrany. Posluchači si přitom nejen vyslechli hlášení hlásné služby či poplachovou sirénu, ale mohli také vyzkoušet ochrannou protiplynovou masku.

Přednáška se věnovala také nucené dvojjazyčnosti, kdy němčina získávala navrch před češtinou, filmovým týdeníkům Aktualita, včetně několika videoukázek, městské veřejně

dopravě i dopravě automobilové, která musela řešit nedostatek pohonných hmot.

Zvláště mladé obyvatele protektorátu postihlo totální pracovní nasazení a tzv. práce v Rajchu. S vykazováním pracovní činnosti souvisely i vydávané pracovní, ale i další, doklady. I těch přinesli přednášející několik a posluchači si jimi mohli zalistovat a podrobně se s nimi seznámit. Nejinak to bylo i s denním tiskem a časopisy: České slovo, Národní politika, Eva, Hvězda, Kinorevue a další. Ještě mocnějším dobovým médiem byl rozhlas, a tak zazněly ukázky rozhlasového vysílání. Jak toho protektorátního, tak i toho zakázaného – londýnského.

Nechyběla samozřejmě zmínka o hvězdách protektorátního filmového nebe, které většina lidí zná, ale jen málo si uvědomuje, že největší slávu nezažily v letech idealizované První republiky, ale právě v době okupace. Podobně tomu bylo i s populární hudbou. Pochopitelně zazněly ukázky slavných hitů: Slunečnice Inky Zemánkové či Hm, hm Arnošta Kafky. S hudbou souvisel samozřejmě tanec a jeho omezování po dobu války. Ovšem zájem mládeže o swing a swingování vedl ke vzniku samostatné protektorátní subkultury – potápek a bedel.

Další výklad směřoval k protektorátnímu vzdělávání, silně ovlivněném německou mocí okupantů a zákazem českého vysokého školství, a také k řešení nedostatečného zásobování oficiálního trhu základními potravinami a vlivu přidělového hospodářství na péči o domácnost.

Závěr přednášky se věnoval dobovému odívání, především specifikům, která s sebou přinášela doba protektorátní. Ostatně, nezbytný základ pro tehdejší měšťany na sobě sami předváděli oba přednášející. Další kusy oděvů i jejich doplňky pak půjčovali k osobnímu prohlédnutí všech přítomných.

Akce navazovala na spolupráci mezi památníkem a ČsOL, která bude pokračovat dále v průběhu roku. ■

V Rovensku pod Troskami se vzpomínalo na padlé parašutisty

Netradičně v neděli se 14. ledna 2018 v Rovensku pod Troskami uskutečnila pravidelná pieta za padlé parašutisty ze skupiny Antimony, nadporučíka Františka Závorku, svobodníka Lubomíra Jasínka a četaře Stanislav Srazila.

Před samotným pietním aktem byla v sále radnice připravena výstavka operačního materiálu parašutistů, jenž se setkala s velkým zájmem veřejnosti, která se ve 13 hodin přesunula před radnici, kde začínala vzpomínková akce. Statečnost parašutistů i jejich pomocníků si do Rovenska pod Troskami přišlo připomenout několik desítek lidí. Čestnou stráž v historických uniformách již tradičně zajistili členové KVH Rota Nazdar. První pietní akt se konal před místní radnicí, kde je umístěna pamětní deska. Zde krátce promluvila paní starostka Bláhová, poté hejtmán Libereckého kraje pan Martin Půta. Následně člen Roty Nazdar Tomáš Michálek přítomným připomenul osud skupiny Antimony. Po položení květin a minutě ticha se všichni přesunuli k protějšímu domu, kde je umístěna pamětní deska připomínající, že ve zdejší ordinaci zemřeli vlastní rukou nadporučík Závorka a svobodník Jasínek.

Poslední pietní akt se uskutečnil v kilometr vzdálené plovárně, kde se v domku plavčíka Emila Lukeše parašutisté ukrývali. I u zdejší pamětní desky byly položeny květiny a uctěna památka výsadkářů a statečných odbojářů. ■

V Žamberku si připomněli paraskupinu Barium

text a foto ses. Marcela Volfová

Vsobotu 20. ledna 2018 se u domu rodiny Žabkových v Žamberku – Polsku připomínalo 73. výročí dopadení úspěšné paraskupiny Barium gestapem. Pietního aktu se již tradičně zúčastnilo velké množství zájmových sdružení a spolků, vzácných hostů a veřejnosti. Na začátku pietního aktu krátce promluvil starosta Žamberka pan Jiří Dyrtr. Poté

se slova ujal badatel a člen KVH Rota Nazdar Vladislav Severýn, který přítomným připomněl osud členů operace Barium – npor. Josefa Šandery, čet. Tomáše Býčka a radisty čet. asp. Josefa Žižky. Poté již následovalo položení květin u pamětní desky na domě rodiny Žabkových. Na závěr pietního shromáždění zazněly hymny Slovenské republiky a České republiky. ■

Pamětní deska Jana Kubiše ve Znojmě

JEDNOTA ČsOL V HOSTĚRADICÍCH

Br. František Skřivánek

Dne 19. prosince 2017 byla ve Znojmě na Jarošově ulici odhalena pamětní deska Jana Kubiše, účastníka atentátu na říšského protektora Reinharda Heydricha v rámci odbojové protinacistické operace Anthropoid. Jan Kubiš sloužil ve dnes již zrušených Žižkových kasárnách.

S nápadem na zhotovení desky přišli studenti Znojemského gymnázia Dr. Karla Polesného, kteří založili spolek Paměť Znojemska. Studenti získali od sponzorů, mezi kterými byli členové Jednoty ČsOL v Hostěradicích a Oblastní organizace ČSBS Znojmo, prostředky na výrobu pamětní desky.

Po odhalení pamětní desky následovala v sále Znojemské

Besedy přednáška plk. gšt. Eduarda Stehlíka o životě Jana Kubiše. Odhalení pamětní desky a zajímavé přednášky se účastnili členové hostěradické jednoty ČsOL a Oblastní organizace ČSBS Znojmo. ■

Nesmíme zapomínat

text br. mjr. v z. Jiří Ryška, předseda jednoty
foto ses. Vladka Francírková

JEDNOTA ČsOL OSTRAVA 2

Dne 26. ledna 2018 jsme společně se studenty Střední průmyslové školy Zengrova v Ostravě-Vítkovicích vzpomeli v Sadu Dr. Milady Horákové památku obětí holocaustu. Setkání se zúčastnil i hejtmán Moravskoslezského kraje, zástupci Jednoty ČsOL Ostrava 2, ČSBS Ostrava, Sokolské župy Moravskoslezské, Klubu veteránů Policie ČR, Náboženské obce Církve československé husitské a další, kterým Den památky obětem holocaustu a předcházení zločinům proti lidskosti není cizí.

Po zahájení pietního aktu bylo přečteno Poselství bratra Ludka Eliáše, bývalého vězně Terezínského ghetta a KT Auschwitz-Birkenau a přeživšího pochod smrti, se kterým vystoupil v Senátu ČR. V Poselství přibližuje své vlastní zážitky a upozorňuje na nenávist mezi lidmi, která vedla ve svém důsledku až k masovému vyvražďování za druhé světové války.

Na závěr vystoupil za mladou generaci student SPŠ, který zdůraznil nutnost neustálého připomínání hrůz holocaustu zejména mládeži, která válku naštěstí nepoznala.

Položením květin a zapálením svíček jsme památku miliónů obětí důstojně uctili. ■

Oživení činnosti poděbradské jednoty

JEDNOTA ČSOL V PODĚBRADECH

br. Zdeněk Taliř, předseda jednoty

Když se po posledním rozloučení se zesnulým předsedou br. Josefem Bacílkem několik aktivních členů jednoty v čele s novým předsedou br. Zdeňkem Taliřem zamýšlelo nad další činností a potřebným omlazením, tak se o členství přihlásilo 13 převážně mladších členů KVH Druhý pluk Nymbursko pod vedením br. Jaroslava Kupce. Ti se hned po podání přihlášek zapojili v regionu do celé řady propagačních a vzpomínkových jubilejních a pietních akcí (100. výročí hrdinné smrti rozvědčíka br. Václava Otty z obce Chleby, dvě rekonstrukce bojů z konce druhé světové války na Nymbursku, bojové ukázky z Brusilovovy a Kerenského ofenzívy pod nymburskými hradbami, pietní akt ke 100. výročí bitvy u Zborova u sochy krále Jiřího v Poděbradech, oslavy 100. výročí zborovské bitvy v Milovicích, navrácení plakety T. G. Masaryka na pomník padlých v Hasině u Rožďalovic, přednáška o významu legií s ukázkami jejich výstroje a výzbroje v Chlebech, vystoupení na kulturním festivalu k výročí české státnosti na zámku v Křinci, oslavy 28. října v Úštěku, bohoslužba v den válečných veteránů v chrámu Čs. církve husitské v Praze).

Členové Jednoty zároveň podpořili vydání paměti bývalého člena a zborovského hrdiny br. Bohuslava Suchánka. Pod názvem Životní příběh kováře a legionáře tuto obsáhlou publikaci, opatřenou četnými obrazovými a mapovými přílohami, do tisku připravil a průběžnými popularizačními komentáři doplnil historik br. František Dudek. Pamětník v knize z pohledu vesnického kováře komentuje proměny českého venkova v minulém století a z pozice pohodového venkovana a skromného vlastence vtipně glosuje osudy čs. legionářů v Rusku během revoluce a občanské války. Symbolického křtu paměti se v Koutech u Poděbrad, rodné obci pamětníka, ujal předseda jednoty a vydání bylo podpořeno odkoupením části nákladu k propagačním účelům projektu Legie 100 a Legiovlak. Kniha je dostupná na www.kosmas.cz.

Předseda jednoty navázal na záměry zesnulého předchůdce a u příležitosti letošního jubilea inicioval v Poděbradech jednání o zřízení památníku, který by připomínal zásluhy místních legionářů a odbojářů o stát. Na úspěšně započaté a početné propagační aktivity hodlají členové poděbradské jednoty navazovat a dále je rozvíjet i v letošním významném jubilejním roce. ■

168. výročí narození TGM v Bruntále

JEDNOTA ČSOL V BRUNTÁLE „34. PĚŠÍHO PLUKU STŘELCE J. ČAPKA“

br. Antonín Zgažar,
předseda jednoty

V sobotu 24. března 2018 si členové bruntálské jednoty připomněli 168. výročí narození našeho prvního prezidenta T. G. Masaryka.

Prezident Masaryk v našem městě nikdy nebyl, ale hlavní náměstí neslo jeho jméno v letech 1935–1938 a poté 1945–1948. Proto naše jednota společně s Klubem Za starý Bruntál vymyslela cyklus „Co bychom také mohli ukázat T. G. Masarykovi, kdyby byl přijel odhalit desku s novým názvem náměstí“. Letos se konal již třetí ročník a nesl dovětek „Zavedli bychom jej k Mexiku“.

Mexiko bylo mimo jiné vyhlášené výletní místo za Bruntálem v období první republiky.

Přítomných 26 účastníků přivítal předseda jednoty Bruntál br. Antonín Zgažar a připomněl, proč se scházíme. Poté předal slovo členovi výboru jednoty a předsedovi Klubu Za starý Bruntál br. Pavlu Rapušákov, který vycházku vedl a který účastníky cestou seznámil se spoustou zajímavostí,

o kterých již dnes většina obyvatel našeho města ani neví. Dvouhodinovému výletu se vydařilo i počasí a celou cestu nás doprovázelo jarní sluníčko. ■

V Orlové si připomenuli 99. výročí Sedmidenní války

text br. Teodor Hybler
foto Iva Lupková a Vladimír Michna

JEDNOTA ČSOL VE FRÝDKU-MÍSTKU

Město Orlová se v posledním lednovém týdnu stalo místem, kde jsme si připomenuli 99. výročí Sedmidenní války. Na městském hřbitově se nejprve ve středu 24. ledna sešli studenti orlovských škol, studenti z Českého Těšína a Bohumína. Přítomni byli zástupci Muzea Těšínska, Československé obce legionářské a Matice slezské. Akce, které se účastnilo na 200 převážně mladých lidí, se konala pod záštitou a za účasti starosty města Orlová a místostarosty Bohumína. Květiny přišli jménem Moravskoslezského kraje položit první náměstek hejtmána Lukáš Curylo a vedoucí odboru kultury a památkové péče Karin Veselá. Studenti se dozvěděli historická fakta o tomto vojenském střetnutí. Tzv. sedmidenní válka o Těšínsko mezi ČSR a Polskem proběhla 23.–31. ledna 1919. Na československé straně byl provedením operace pověřen podplukovník Josef Šnejdárek. Polským jednotkám velel plukovník Franciszek Ksawery Latinik.

Československé vojenské síly byly tvořeny 21. střeleckým plukem legionářů z Francie o síle 3 praporů, praporem 54. pěšího pluku z Olomouce, praporem 93. pěšího pluku ze Šumperka, 17. mysliveckým praporem z Fryštátu, praporem dobrovolníků z Bohumína a praporem dobrovolníků z Orlové. Operace se na československé straně zúčastnili i další místní dobrovolníci, zformovaní v tzv. Národní gardy o síle přibližně 5 000 mužů. Z oblasti severozápadního Slovenska měl postup hlavních československých sil podporovat 35. legionářský pluk z Itálie, vedený italským plukovníkem Grasellim a později posílený praporem 33. legionářského střeleckého pluku z Itálie. V průběhu bojů bylo československé vojsko doplněno nově utvořenou 2. brigádou o síle 6 praporů, s podporou 2 baterií dělostřelctva a 1 jezdecké eskadrony. K připravovanému útoku na Skočov bylo československé vojsko dále posíleno o 1. prapor 28. pěšího pluku z Prahy, 1. prapor 3. pěšího pluku z Kroměříže, 2. prapor 93. pěšího pluku ze Šumperka a 5 praporů dobrovolníků.

Polské síly pod velením plukovníka Franciszka Ksawera Latinika byly slabší, jednalo se o 5 praporů, s podporou 4 kulometných rot, jezdecké čety a dělostřelecké baterie. Ve zbraňi bylo dále přibližně 550 příslušníků polského četnictva a okolo 6 500 místních polských dobrovolníků. I polské vojsko bylo v průběhu bojů posilováno.

Připomeňme, že podle dostupných údajů v této válce padlo 53 našich vojáků, zraněno bylo 124 a 63 vojáků bylo nemocných a omrzlých. Na polské straně padlo 92 vojáků, 855 mužů bylo zraněno a 813 bylo nezvěstných. Zajato bylo 37 polských důstojníků a 502 mužů. Byli postiženi i civilisté, československé úřady internovaly 251 Poláků, kteří byli soustředěni v Olomouci, Lipníku na Bečvou a v Moravské Třebové. V internačním táboře Dąbie u Krakova držely polské úřady 562 Čechů, z nichž jich podle československých údajů 39 v tomto táboře zahynulo. Polská strana tyto údaje popírá. Posledním československým vojákem, který padl v rámci československo-polského sporu o Těšínsko v letech 1918–1920, byl voják Klement Štastný, člen delimitační (rozhraničovací) komise, která prováděla vyměřovací práce na nové státní hranici. Byl zavražděn polskými bojovníky na hoře Čantoryje a je pochován na hřbitově v Bohumíně.

V památníku v Orlové je pohřbeno 53 československých obětí československo-polského sporu o Těšínsko. Kromě vojáků, kteří padli v roce 1919, jsou zde pohřbeny i civilní oběti z tzv. plebiscitního období a rovněž legionář, střelec Jan Čapek, jeden ze zakladatelů československých legií v Itálii. Na bojích o Těšínsko se nepodílel, protože padl při útoku československých legionářů na rakouské pozice při bojích na Piavě. Jeho život a dílo bylo ale natolik spojeno s Ostravou a Těšínskem, že jeho ostatky byly převezeny do Orlové. Čapek byl mj. zakladatelem Sokola v Ostravě. Památník českým obětem československo-polského územního sporu v Orlové byl na městském hřbitově v Orlové postaven u příležitosti 10. výročí vzniku ČSR v roce 1928. Sousolí bylo demolováno a odstraněno v době polské okupace v roce 1938. Dodnes bohužel nebyl památník opraven a uveden do původního stavu.

„Hranice státu se mají, pokud možno, vyjednat mírovou cestou, ale když to jinak nejde, tak se má hranice státu také bránit. Na to není dnešní mladá generace podle mě vůbec připravena, protože žije ve šťastné době. Mír a svoboda nejsou samozřejmostí. Chceme mladým lidem připomenout, že ti, kteří tehdy položili své životy a bojovali o hranice republiky, bránili náš stát, že byli možná stejně staří jako oni dnes,“ zdůraznil ředitel Muzea Těšínska Zbyšek Ondřeka.

„Od roku 1945 se na našem území neválčí a mír je něco krásného, něco, čeho si musíme vážit.“ Uvedl mimo jiné

ve svém projevu 1. náměstek hejtmána Moravskoslezského kraje, Mgr. et Mgr. Lukáš Curylo.

Atmosféru setkání studentů u Pomníku padlým za Těšínsko zvýraznily písně v dojemném podání pěveckého sboru ARTEP z Gymnázia a obchodní akademie Orlová.

V neděli 28. ledna se pak účastníci 5. zimního ročníku Legionářského marše, který organizoval KVH I. prapor Ostrava

a Česká a Slovenská obec dělostřelecká, sešli v Orlové, aby zde položili kytice a zapálili svíčky. Přítomni byli členové ČsOL jednot Ostrava 2, Frýdek-Místek a Matice slezské z Českého Těšína.

Všichni přítomní tak dali najevo, že připomínka 99. výročí sedmidenní války v rámci stého výročí vzniku naší vlasti je jednou z nejvýznamnějších událostí v letošním roce a že hájit hranice státu je hlavní podmínkou jeho suverenity. ■

5. ročník zimního Legiomaršu

JEDNOTA ČSOL VE FRÝDKU-MÍSTKU

br. Ferdinand Vrábel,
Jednota ČsOL v Českém Brodě

V dňoch 26.–28. januára 2018 sa uskutočnil 5. ročník pripomienky „sedemdnovej vojny“, ktorá sa odohrala v januári 1919 v rámci zabezpečenia hraníc a územnej integrity mladej Československej republiky. Súčasťou podujatia je pochod z rôznych smerov (Návší, Bystřice nad Olší alebo Nýdek) na vrchol Polední (672 m n. m.), pietny akt pri pomníku generála Josefa Šnejdárka a pietny akt na cintoríne pochovaných padlých čs. legionárov na cintoríne v Orlovej.

Toto významné podujatie už opakovane organizuje Klub vojenskej histórie KVH I. prapor Ostrava, Československá obec legionárska, jednota Frýdek-Místek a Česká a Slovenská obec dělostřelecká. Bez československých légii by nebolo vzniklo ani Československo – slobodný, demokratický štát dlho utláčaných Slovákov a Čechov. Ale tomuto štátu už pri jeho vzniku kládli prekážky nielen Nemci a Maďari, ale dokonca aj príbuzný slovanský národ – Poliáci. To bude v našich spoločných dejinách vždy problémom. Ako Česi, tak aj Slováci poľské aktivity na prelome rokov 1918 a 1919 totiž hodnotia veľmi odlišne od Poliakov a nezdá sa, že by sa stanoviská darilo zblížovať ani po sto rokoch.

Je veľmi smutné, že ani po takmer sto rokoch od týchto udalostí sa niektorí ľudia nechcú zmierniť s dejinami a dodnes neuznávajú ani faktický stav vecí a ani československú a dnes českú suverenitu nad týmito časťami historického Těšínska. Ale nielen Těšínsko aj Orava a Spiš mali svoje historické hranice, ktoré Poľsko, vzniknuté na konci roku 1918 s podporou mocností Dohody – napriek tomu, že Poľská légia J. Piłsudského bojovala proti spojencom na strane Centrálnych mocností – si prisvojilo časti týchto území. A bolo by získalo oveľa viac, nebyť skvelých veliteľských schopností podplukovníka Josefa Šnejdárka a obetí príslušníkov československých vojsk, medzi ktorými zohrali vynikajúcu úlohu talianski a francúzski legionári. Je dôležité si uvedomiť, že už v tomto období sa Francúzsko k Československu nezachovalo ako dôveryhodný a spoľahlivý spojenec, čo neskoršie udalosti na jeseň 1938 a Mníchov len potvrdili.

Z pamätných miest na Těšínsku sa ešte aj dnes odstraňujú české (v minulosti československé) vlajky, pomník J. Šnejdárka bol opätovne poškodený vyrytím hákového kríža (!) na jeho obličaji, kríž a miesto posledného odpočinku čs. vojaka Klementa Šťastného pod vrcholom Velkej Čantoryje vandali opakovane ničia. Dňa 11. novembra 1920 sa konali vymeriavacie práce na hrebeňoch Sliezskych Beskýd, ale skupinu zememeračov zákerne napadla zo zálohy z poľskej strany početná skupina ozbrojencov. Šťastného, ktorý tam pôsobil ako zememeračský figurant, najprv útočníci v prestrelke len zranili, ale potom ho so sebou odviekli a utýrali. Je to posledný čs. vojak, ktorý padol v konflikte o Těšínsko resp. prvá obeť vytyčovaných nových poľsko-československých/českých hraníc a iste by si zaslúžil úctu a rešpekt aj z druhej strany. Je to predsa vojnový hrob, na čo sa vzťahujú príslušné medzinárodné aj medzištátne zmluvy. ■

Se zbraní v ruce bránili před 79 lety svou vlast

JEDNOTA ČSOL VE FRÝDKU-MÍSTKU

br. Teodor Hybler

Ve středu 14. března 2018 si vedení města a občané Frýdku-Místku, členové ČsOL, ČSBS a KVH připomněli 79. výročí hrdinného boje obránců Czajankových kasáren v Místku.

Primátor města pan Michal Pobucký ve svém vystoupení zdůraznil hrdinství, které obránci Czajankových kasáren prokázali: „Historické okamžiky spojené se 14. březnem 1939 si připomínáme možná jediní v České republice a přece v tento významný den dějin našeho města a českého národa padly první výstřely 2. světové války. Vojáci III. praporu 8. pěšího pluku „Slezského“ pod vedením zastupujícího velitele Karla Pavlíka zhruba půl hodinu bránili budovu Czajankových kasáren v Místku, boj ukončil až nedostatek munice na straně obránců. Proto velitel praporu podplukovník Karel Štěpina, poslal před kasárna zástupce kapitána Pavlíka s bílým praporem, aby dojednal zastavení palby. Němečtí vojáci krátce nato kasárna obsadili a obránce odzbrojili,“ uvedl Michal Pobucký.

Přestože byl boj v Místku ojedinělou akcí odporu, způsobil Němcům citelné ztráty. Přesná čísla nejsou známa, ale hovoří se až o 18 mrtvých vojácích německé armády a řadě raněných, a to včetně důstojníků. Podle pozdějšího německého hlášení zemřelo při obsazování Moravy a Slezska 21 německých vojáků, přičemž většina těchto ztrát připadla s největší pravděpodobností na boj v Místku. Na československé straně byli pouze dva lehce zranění.

Předseda ČsOL jednoty Frýdek-Místek br. plk. v.v. Petr Majer připomněl, že obránci Czajankových kasáren doslova naplnili vojenskou přísahou. „Přisaháme při všem, co jest nám svato, a v plné shodě se svým svědomím a přesvědčením, že budeme poslušni presidenta a vlády republiky Československé a všech svých velitelů, presidentem a vládou ustanovených; přísaháme, že budeme bez odmluvy plniti její nařízení vždy a všude, i v nebezpečí, bez váhání a odporu, že svých vojsk neopustíme, ale i životy své ochotně dáme na ochranu vlasti a za její svobodu; přísaháme, že budeme druh druhu milovati, k sobě věrně státi, v nebezpečí se neopouštěti, ale až do konce se brániti tak, jak nám káže mužná čest a vědomí povinností občanských. Tak přísaháme!“

Čest památce vojákům pěšího pluku 8. „Slezského“! ■

Před 75 lety padl Jan Kudlič

JEDNOTA ČSOL V ROKYCANECH

text br. Miroslav Kaufner

foto: Tomáš Malecha, František Soukup, ses. Jitka Macková

V uplynulých dnech jsme si připomínali 75. výročí bitvy u Sokolova. Odkaz bitvy je dnes vnímán zejména z pohledu prvního významného působení vojáků 1. čs. samostatného praporu v SSSR. Jedním z vojáků, kteří u Sokolova bojovali a nakonec i položili svůj život, byl také Jan Kudlič.

Jan Kudlič velel 2. rotě čs. praporu při obraně Sokolova z východního směru. Při snaze o znovudobytí Sokolova v noci na 10. března 1943 utrpěla 2. rota významné ztráty v podobě 14 padlých a těžce zraněných mužů. Zraněn byl i Jan Kudlič. Následující den, 11. března 1943, byli ranění spolu s Janem Kudličem převáženi do nedaleké nemocnice. Zhruba po třech kilometrech jízdy byly sanitní vozy napadeny nepřátelskými letadly a doslova rozstříleny. Všichni byli na místě mrtví. Jana Kudliče nevyjímaje...

Celý víkend 10. a 11. března 2018 se nesl právě ve znamení majora in memoriam Jana Kudliče. Sobota patřila již pátému ročníku „Memoriálu Jana Kudliče“. Jednalo se o střeleckou soutěž z krátkých zbraní. Nesoutěžně pak bylo možné střílet i ze zbraní dlouhých. Soutěž pravidelně pořádá rokycanská jednota ČsOL spolu s Klubem vojenského muzea v Rokycanech a AZVO Volduchy.

V neděli se pak konal pietní akt u pomníku obětem světových válek v obci Mokrouše. Akci společně pořádala Nadace pozemního vojska, Klub vojenského muzea v Rokycanech a Československá obec legionářská – jednota Rokycany. Kromě organizátorů se pietního aktu zúčastnili i zástupci Českého svazu bojovníků za svobodu, České a Slovenské obce dělostřelecké a také

místní občané. Samotnému pietnímu aktu předcházela prezentace osudu a hrdinství Jana Kudliče prostřednictvím výstavy pořádané Nadací pozemního vojska AČR v Základní škole Tymákov. Tato škola se k odkazu Jana Kudliče aktivně hlásí. Celý projekt byl podpořen z prostředků ministerstva obrany České republiky. ■

Obnova pietních míst z květnového povstání

JEDNOTA ČsOL V ČESKÉM BRODĚ

text br. Vladimír Štrupl, místopředseda Spolku pro vojenská pietní místa
foto Martina Karbanová, starostka Mělnického Vtelna

Spolek pro vojenská pietní místa ve spolupráci s obecním úřadem Mělnické Vtelno a několika místními dobrovolníky v minulých letech obnovil pomníčky padlých v Květnovém povstání českého lidu v r. 1945.

V roce 2009 byly slavnostně odhaleny dva pomníčky – Josefa Vítka v dolní části starého radouňského sadu a Josefa Kneibla, Josefa Salače a Istvána Czeglédihó ve Vrutické ulici. V roce 2014 následovala obnova pomníček Ladislavu Juklovi poblíž radouňského kalu a jako zatím poslední byl v roce 2015 zhotoven pomníček Jaroslava Chalupy na okraji lesíka mezi Radouní a Vtelnem. Na dva poslední přispěla i Jednota ČsOL v Českém Brodě.

Náš dík letos patří starostce Bc. Martině Karbanové, která projevila nevšední zájem a pochopení a nechala vhodně upravit okolí těchto pietních míst. Novým nízkým plůtkem ohraničené pomníčky jsou obsypány bílým štěrkem a ozdobené květinami.

Důstojně vyjádřená úcta k těm, kteří před 73 lety obětovali životy za naši svobodu, má být výrazem hrdosti a vlastenectví každého Čecha!

Naším společným přáním je, aby se tyto památky nestaly terčem vandalů a aby se i pro okolní obce tato příkladná péče stala vzorem. ■

79 let od smutného výročí okupace nacistickým Německem

text br. Tomáš Pilvousek,
předseda jednoty
foto Tomáš Rytíř, br. Michal Beneš, Karolína Leiblová

JEDNOTA ČSOL V MLADÉ BOLESLAVI

Je ráno 15. března 1939. V půl sedmé zapnu rádio. Po špatné noci téměř s hrůzou, co nám chystá nevlídný den. Znělka liblické stanice, špatné znamení. A nato hlasatel hlásí zastřeným hlasem, v němž jsou cítit slzy: „Dnes v šest hodin ráno začalo vojsko říšskoněmecké obsazovati Čechy a Moravu.“ Dala jsem se do pláče a šeptala divoká slova, snad jsem v té chvíli šlela z nejhorší bolesti. Babička plakala také. Myslila jsem na muže a otce, na budoucnost, jež se v té chvíli rozevřela jako jícen pekla. Co nás mohlo potkat těžšího než tato muka? Naše krásná vlast, naše bohatýrská armáda – má zmizet z povrchu zemského? A my stojíme a klesáme s ní!“ (Ze vzpomínek manželky plk. Jaroslava Bukvičky, paní Marie Bukvičkové.)

Sychravého a zasněženého 15. března 1939 v 6 hodin a 8 minut ráno dorazily do Mladé Boleslavi první okupační jednotky. Zimní počasí se tak, jako jediné toho tragického rána, vzepřelo proti násilnému vpádu říšskoněmeckého

vojska. Za bezbranného pohledu obyvatel i vojáků se uzavřela definitivně zlatá éra Československé republiky, vzniklé v roce 1918, a začala se psát nejsmutnější kapitola našich národních dějin.

O 79 let později si smutné výročí březnové okupace připomnělo i město Mladá Boleslav díky místní Jednotě Československé obce legionářské, která již po 19 let organizuje vzpomínkový ceremoniál u budovy bývalých kasáren na Jičínské ulici.

V letošním roce měl program dvě základní části. V té první byla před budovou kasáren připravena veřejná prezentace, cílená především na studenty boleslavských středních škol. V průběhu dopoledne dorazilo k budově přes 250 studentů, jimž členové jednoty představili nejenom dějiny vzácného městského objektu, ale především přiblížili osudy těch, kteří jsou na pamětní desce z roku 1947 zvěčněni. Poutavé vyprávění doplnili členové i ukázkou výstroje a výzbroje meziválečné armády,

přičemž ti nejodvážnější mohli stejnkroje obléknout a zbraně potěžkat. Po diskuzi a zhlédnutí veřejné výstavy o struktuře Obrany národa řada studentů zapálila u desky svíčky a uctila tak památku těch, které připomíná. Pevně věříme, že se nám podařilo u žáků vzbudit zájem a především hrdost na předky, kteří se zapojili do protinacistického odboje v Mladé Boleslavi a okolí.

Vyvrcholení vzpomínkového dne nastalo v 16 hodin zahájením ceremoniálu za účasti Armády České republiky, mnohých sdružení a spolků. Úvod akce tradičně patřil produkci Podnikového dechového orchestru Škoda Auto Mladá Boleslav pod vedením dirigenta Marka Müllera. Po znělce vyhlášení mobilizace z roku 1938 následovalo symbolické napochodování stráží praporů. Trýznivou atmosférou roku 1939 pak navozovala nahrávka prezidenta Emila Háchy, který obhajoval své jednání s představiteli nacistického Německa. Historické souvislosti přiblížil veřejnosti tajemník jednoty br. Mgr. Jan Juřena. Po položení květin a symbolickém čtení jmen umučených mladoboleslavských obětí vypálili členové jednoty čestnou salvu. Za vrcholné představitelé Československé obce legionářské promluvil místopředseda a válečný veterán br. pplk. Tichomír Mirkovič. Ve svém projevu podtrhl význam protinacistického odboje ať už na domácí, tak na zahraniční frontě a zároveň poděkoval domovské jednotě Mladá Boleslav za přípravu a organizaci akce.

Úzké sepětí tradic odbojové organizace Obrana národa a současné armády České republiky podtrhly hned dva projevy zástupců velení armády. Prvním bylo vystoupení ředitele Agentury logistiky AČR pana brigádního generála Ing. Jaroslava Trakala a následoval projev ředitele Krajského vojenského velitelství Praha, Střední Čechy pana plk. Ing. Romana Tkačíka. Zatímco pan brigádní generál Trakal připomněl historické osudy odbojářů z posádky v Brandýse nad Labem a Staré Boleslavi, pan

plukovník Tkačík představil mírové aktivity armády v příslušném regionu.

Na závěr celého setkání, jemuž přihlížela hojná účast veřejnosti, zazněly tóny slovenské a české státní hymny.

Pevně věříme, že letošní 19. ročník vzpomínky se vydal a splnil to nejdůležitější. Připomněl, že náš vděk ženám i mužům, kteří se nebáli a postavili se bezpráví v letech 1939–1945, se obzvláště v dnešní zjitřené atmosféře musí připomínat, stejně tak skutečnost, kam až může vést lidská nenávisť. Zapomenou na jejich příběhy, znamená prožívat je znovu.

My však nezapomínáme!

Jarní střelecká soutěž tachovské jednoty

JEDNOTA ČSOL V TACHOVĚ

br. Jiří Kašpárek, předseda jednoty

Dne 7. dubna 2018 proběhla střelecká soutěž o putovní pohár předsedy Jednoty ČsOL v Tachově „Jaro 2018“. Střelecká soutěž se uskutečnila na střelnici Rychta v Tachově. Akce byla propagována v místním tisku, na místě vyvěšeno logo MO a ČsOL.

Setkání členů tachovské jednoty a hostů zahájil předseda jednoty br. Jiří Kašpárek. Připomněl význam ČsOL, její odkaz pro současnost a činnost obce i jednoty. Památka padlých byla uctěna minutou ticha.

Po oficiální části byla provedena instruktáž o zbraních použitých při střelbách, poučení o bezpečnostních opatřeních a průběhu soutěže. Vlastní střelba proběhla organizovaně, bez problémů a bylo dosaženo velmi dobrých výsledků.

Po skončení soutěže si mohli členové zkušebně zastřílet z různých druhů a typů zbraní. Před vlastní střelbou byla provedena jejich ukáзка. Pro děti byl připraven doprovodný program. Všichni si mohli vyzkoušet střelbu z luku a vzduchovky. Nejlepším byly uděleny medaile. Setkání se také zúčastnili členové ČsOL z Karlovarského a Plzeňského kraje, celkově tak 65 osob; střelících z pistole bylo 55.

Na závěr byla akce vyhodnocena a předány poháry vítězům. Celkově byla střelecká soutěž kladně hodnocena všemi přítomnými.

XI. společenský večer v Kroměříži

JEDNOTA ČsOL V KROMĚŘÍŽI

br. Ladislav Paleček

Slavnostní fanfára rozezněla dne 16. února 2018 o 20. hodině historický společenský sál v Kroměříži, na parket vpochoďovaly čestné jednotky Kroměřížských ostrostřelců a členů ČsOL v dobových uniformách, aby udělaly uvítací špalír. Úvodní slovo večera přednesl br. Ladislav Paleček, předseda jednoty ČsOL v Kroměříži a se zdravím se připojil

br. Milan Antoš, předseda SVV Zlínského kraje. Součástí zahájení bylo předání květin ses. Martě Novákové, která tento den slavila své narozeniny, a za její krásná slova ji celý sál odměnil bouřlivých potleskem. I když je její věk úctyhodný, je plná životního elánu a optimismu a aktivní členkou Kroměřížské jednoty, která nevynechá žádnou akci. Zdaleka však nebyla nejstarším účastníkem setkání. Jím byl válečný veterán br. Alois Dubec, plukovník ve výslužbě, taktéž člen naší jednoty. I jeho přivítal sál bouřlivým potleskem i on hýřil neskutečnou energií, jak dokazoval v průběhu večera na tanečním parketu. Letošního setkání se zúčastnilo

přes 150 hostů, válečných veteránů, jejich rodin, přátel a kamarádů. Celý večer byl naplněn přátelským povídáním, ale i setkáním bývalých spolubojovníků po mnoha letech, tak jak je vojenská služba zanesla do všech koutů republiky. Vedle válečných veteránů vzpomínali na vojenskou službu i vojenští důchodci v družné debatě s našimi mladými členy jednoty. K příjemné atmosféře, kromě historického sálu přispěl i hodnotný program večera, o který se postaral kpt. v z. Milan Krč se svojí uměleckou agenturou. Poděkování za úžasný večer patří všem, kteří se na jeho organizaci podíleli. Všichni se těšíme na další setkání za rok. ■

Střelecký memoriál Jaroslava Šámala

JEDNOTA ČsOL V MLADÉ BOLESLAVI

text br. Tomáš Růžička

foto br. Jiří Filip

První dubnové sobotě opět zahřměly na střelnici v Chloumku u Mělníka výstřely z historických vojenských pušek. Tak jako každým rokem se konal pod taktovkou naší jednoty další ročník tradičního střeleckého memoriálu br. Jaroslava Šámala, který v letošním osmičkovém roce nesl příznačné pořadové číslo 8.

Všech 22 střelců a střelkyň se na místě sešlo v 09.00 hod. Poté, co přítomné br. Jan Prokop seznámil s pravidly memoriálu a zbraní nepolibené také s bezpečnou manipulací, mohl závod začít. V polohovém závodě, při kterém se kromě třech nástřelných ran střílelo na 50 metrů po pěti ranách vleže, vkleče a vstoje, obsadil 3. místo br. Jan Juřena s nástřelem 129 bodů. Se stejným počtem bodů, ale lepším soustřelem, obsadil druhé místo David Šrůtek. A králem střelby se již téměř tradičně stal expert na desítky s nástřelem 137 bodů br. předseda Tomáš Pilvousek.

V ženské kategorii, která probíhala společně s mužskou v poloze vleže se na třetím místě umístila M. Moldaschelová

s nastřílenými 78 body. Druhé místo s 97 body obsadila V. Zeithamlová. A první místo si se 122 body vystřílela Michaela Kováčová.

Deset nejlepších střelců a střelkyň se po skončení hlavního závodu ještě tradičně utkalo o slavnostní terč, který byl opět z dílny br. Jiřího Filipa, který jej v letošním roce stylisticky koncipoval do motivů obrazu malíře Josefa Kupky. V tomto závodě měl nejlepší mušku vedoucí střelec br. Jan Prokop.

Dopoledne na střelnici bylo zakončeno vyhlášením výsledků a výbornou svičkovou. Poté následoval přesun do Bezdědic do areálu DDM Mladá Boleslav, který byl střelcům i nestřelcům k plnohodnotné dispozici. Teplé počasí a azurové nebe vybudilo některé přítomné k odpolední vycházce po okolí. Cesta vedla do údolí Strenického potoka, k Suchému mlýnu a dále po okruhu zpět do Bezdědic.

Po návratu z vycházky mnozí započali s čištěním svých zbraní a večer všichni strávili v družném hovoru okolo táboráku. ■

ANTONÍN BURDYCH

syn odvážných Čechů

text br. František Bobek
foto Tomáš Kubelka, archiv

Ve dnech následujících po akci SILVER A v paměti tří generací jsme se společně s redaktorkou českého rozhlasu Pardubice Šárkou Kuchtovou, vypravili do Rtně v Podkrkonoší za člověkem, který v roce 1942 přišel téměř o všechny blízké. Bylo mu tehdy deset let...

Byl konec června a já šel pěšky ze školy. Byl jsem ještě na konci Kostelce, když jsem slyšel rány. Říkal jsem si, že asi někde skládají fošny. Kdepak by mě napadlo, že by se mohlo střílet. U nás, na Končinách!" vypráví Antonín Burdych, jehož rodiče jako poslední ukryvali parašutistu Jiřího Potůčka z výsadku Silver A."

S panem Burdychem jsme se vydali do osady Končiny u Červeného Kostelce. Tady žil za války se svými rodiči, prarodiči a bratrem a právě sem si 30. června 1942 přišlo gestapo pro parašutistu Jiřího Potůčka. Antonín Burdych si události toho dne stále velmi dobře pamatuje:

Spěchal jsem domů, těšil jsem se na knedlíky, maminka mi je slíbila. Den před tím jsem si na ně nasbíral bandasku borůvek. Byl jsem už skoro na dohled našeho domku, když se proti mně vyřítilo auto a za ním běžel můj bratr Vladimír. Když auto kolem mě projíždělo, uviděl jsem na zadním sedadle dědečka. Vladimír doběhl až ke mně a s vyřeštěným pohledem to na mě všechno vyhrknul. Nechápal jsem. Křičel něco o nějakém partyzánovi, že prý byl u nás schovaný, o tatínkovi, že po něm stříleli a dědečka, že právě odvezlo gestapo. Běželi jsme domů, snažil jsem se vyhnout kapkám ještě nezastchlé krve. Tatínkovy krve. Nevěděli jsme, že tatínek je už po smrti. Vykrvácel dřív, než ho dovezli k doktorovi.

V trávě před domem ležela maminka, byla v bezvědomí. Ve stavení řádili gestapáci a venku hlídali čeští četníci. Příslušníci gestapa vyrabovali všechny potraviny a snědli, na co přišli. Velitel českých četníků nás poslal na konec našeho sadu, prý že tam parašutista ztratil zbraň, abychom ji hledali. Dnes si říkám, že nás chtěl jen uklidit z očí Němců, aby je nenapadlo nás také odvézt. Maminku odnesli k sousedce a pak ji odvezli na injekci do Náchoda. To bylo naposledy, co jsem ji viděl. Borůvkové knedlíky už mi nikdy neuvařila.

O tom, že je u nás schovaný i s vysílačkou Jiří Potůček, jsem nevěděl. Netušil to ani bratr Vladimír. Chodil na gymnázium a ten osudný den už byl ze školy doma. Seděl v kuchyni a psal úkoly, když do domu vrazilo gestapo. Křičeli na něj, kde jsou rodiče a kde je schovaný ten chlap. Všichni byli na poli, jednotlivě řepu kousek od domu. Tatínek viděl, co se děje a tak šel nezvané hosty uvítat. Jenže tahle návštěva na besedu nepřišla. Křičeli, kde je Potůček, kde je vysílačka. Tatínek krčil rameny, že nechápe, o kom to mluví. Strhli ze stěny bič a začali s ním tatínka mlátit. On se jim ale po chvíli vytrhl a začal utíkat, určitě chtěl upozornit schovaného Potůčka na nebezpečí, které

hrozí. Němci i četníci po něm začali střílet, první kulka ho zasáhla u lesa, běžel ještě několik set metrů, a dostal ještě několik zásahů, než mu došly síly a četníci ho dohnali. Naložili ho na vůz s trávou, kterou tam jeden ze sousedů právě nasekal, a vezli ho k doktorovi do Kostelce. Ten už jen konstatoval smrt z důvodu průstřelu plic.

Mezitím gestapáci přinutili dědečka, aby jim ukázal vstup do skrýše. Ta v domě byla už od první války, kdy se v ní schovaly potraviny. Maličká místnost bez oken i dveří, do které se sestupovalo po příkrých schodech z půdy. Příslušníci gestapa vedli dědečka jako štít a tak když poklop do skrýše otevřel, Potůčkův výstřel zasáhl jeho. Padal a s ním i všichni ostatní. Potůček využil situace, proklouzl otvorem, přeběhl pár metrů k vikýři a vyskočil. Než se gestapo i četníci vzpamatovali, zmizel v poli vysokého žita.

Rozzuřené gestapo naložilo dědečka do auta a odvezli ho k doktorovi a k výslechu. Babička byla v době zásahu u své dcery v Bohdašíně a vrátila se, až když byli četníci i gestapo pryč. Chvilí jsme doufali, že s námi zůstane a že v našem domku na Končinách budeme nějak hospodařit dál. Ale gestapo si i pro ni za pár hodin přijelo. Rozloučila se s námi v úplném klidu, jen nás políbila na čelo a řekla: „Bůh Vás opatruj, kluci.“ Zůstali jsme tam s Vladimírem

sami. A nikoho z nich už nikdy neviděli.

Maminku, dědečka i babičku po výsleších odvezli do hradecké věznice a pak do pardubického Zámečku, kde je 9. července 1942 s dalšími oběťmi heydrichiády popravili. Tatínka nám dovolili pohřbit 3. července v 6 hodin ráno. Obřadu jsme se mohli zúčastnit jen já a bratr a strýc s tetou, u kterých jsme první dny přebývali. Až později jsem se dozvěděl, že už na devátou hodinu byla nařazena exhumace. Nacisté tatínkovo tělo odvezli do krematoria, nechali ho spálit a popel hodili do Labe. Stejně jako popel všech obětí popravených na Zámečku.

Lidé v Bohdašíně a Končinách se báli, aby nacisté ze msty nevypálili vesnice. Policejní rada z Náchoda Jan Chudoba prosil u šéfa hradeckého gestapa Alberta Hardtkeho, aby vesnice ušetřili. Údajně měl na něho i nějaký kompromitující materiál. Hardtke pak volal do Prahy samotnému K. H. Frankovi, že Potůčkovo skrývání byla akce jedinců a zbytek vesnice o ničem nevěděl. Možná ale nacisté ustoupili od záměru vypálit obě vesnice, aby utišili odpor, který se ve světě vzdmul po Lidicích a Ležákách.

VLADIMÍR UŽ O TOM NIKDY NEMLUVIL

Rozešly se i naše cesty s bratrem Vladimírem. On šel k strýcovi do Náchoda a já k příbuzným do Rtně v Podkrkonoší. Vladimír ještě pár let studoval na gymnáziu a potom přešel na lesnickou školu do Trutnova. Odešel z našeho kraje a moc sem nejezdil. Dostal hezkou hájenku v Krušných horách a žil si svůj život. O tom, co se tenkrát stalo, nechtěl mluvit. Nikdy

se s tím nevyrovnal, bylo mu tehdy dvanáct let a jemu začaly šedivět vlasy.

Já jsem prožil život u lidí, kteří na mě byli hodní a postarali se o mě, přestože to nebyli přímí příbuzní. Moje rodina mi ale hrozně chyběla. U nás bývalo veselo a já se najednou ocitl u starších manželů, kde do smíchu nebylo nikomu. Také já jsem vystudoval lesnickou školu v Trutnově, i když později než Vladimír. A u dřeva jsem zůstal celý život. Pracoval jsem na pile, později jako vedoucí, až do roku 1968. Pak jsem pracoval jako lesní technik na polesí a skončil jsem ve Rtyni v Krkonošském nábytku.

Že se u nás ukrýval hledaný radiotelegrafista Jiří Potůček, jsem se dozvěděl až později od strýce ve Rtyni. Mezi lidmi se šeptalo, jak tragicky skončil. Celou pravdu jsem se dozvěděl až po válce a některé informace až po roce 89.

PŘÍBĚH NAŠEHO DOMU NA KONČINÁCH

Ještě v roce 1942 se do našeho domu na Končínách nastěhovala jedna Němka, Anna Ludwig, která byla zapisovatelkou na hradeckém gestapu. Na Končínách žila až do konce války.

Když se pak musela vystěhovat, soused František Jiroušek jí pomáhal a přitom hodil na zem obraz Adolfa Hitlera. Za dva dny se Anna Ludwig vrátila i s příslušníky zbraní SS a Jirouška nechala zastřelit. Zmizela pak s odstupující Schörnerovou armádou v Rakousku a nikdy nebyla odsouzena.

My už se do domu nikdy nevrátili, chvíli jsme ho pronajímali a nakonec prodali. Současní majitelé ho pěkně opravili a mají pochopení pro lidi, které sem příběh Silver A přivádí.

Já žiji se svou rodinou ve Rtyni v Podkrkonoší, v domě lidí, kteří se mě tenkrát v té krušné nebezpečné době ujali. Posloužili jsme jim se ženou do konce života. Je mi 84 let a občas mě napadne, jaký by asi byl můj život, kdyby tenkrát nacisté Potůčka nenašli.

Mnoho lidí o tragédiích, které prožili, nedokážou mluvit. Já jsem ale došel k rozhodnutí, že budu vyprávět příběh své rodiny všem, kteří ho budou chtít poslouchat. Pokud naši rodiče prokázali takovou odvahu, pak pro mne je přece malíčkost ten příběh předávat dál.

KONEC RADIOTELEGRAFISTY POTŮČKA

Jiří Potůček byl radiotelegrafistou paraskupiny Silver A a spolu s ní byl vysazen na naše území (ještě společně s desantem Anthropoid a Silver B) v noci z 28. na 29. prosince 1941 nedaleko Senice u Poděbrad. Pohybovali se po Pardubicku, odkud z různých míst Jiří Potůček udržoval radiové spojení s Londýnem. Po atentátu na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha a následném zatýkání se

Potůček přesunul i s vysílačkou Libuší na půdu školy v Bohdašíně u Červeného Kostelce. Tam byl řídicím učitelem Ladislav Satran, člen sokolské skupiny S 21 B. Gestapo bohužel Potůčkovo vysílání velmi brzo odhalilo.

26. června byla zachycena jeho poslední šifrovaná zpráva pro Londýn: „Ležáky u Vrbatova Kostelce (Skuteč), kde jsem byl se svou stanicí, srovnány se zemí. Lidé, kteří nám po-

máhali, byli zatčeni. Jen s jejich pomocí jsem mohl zachránit stanici a sebe. (...) Zůstal jsem nyní sám. Lidé se bojí a jsou nedůvěřiví,“ píše internetové stránky města Červený Kostelec.

Gestapo zběsile hledalo vysílačku po Jestřebích horách. Sokolové sháněli pro Jiřího Potůčka jiný bezpečnější úkryt. O pomoc požádali také obvodního lékaře ve Rtyni v Podkrkonoší, pana Viléma Dvořáčka, bývalého důstojníka československé armády. Ten se ale svěřil svému švagrovi, rtyňskému Němci, četníkovi a členovi NSDAP Franzí Beierovi. Jeho udání rozjelo další velké zatýkání a mučení.

Když si gestapo přijelo pro učitele Ladislava Satrana, Potůček už v bohdašínské škole nebyl. Sokolové mu připravovali úkryt v Doubravici u Dvora Králové, kam už ale Potůček nedorazil. Gestapo ho vypátralo v přechodné skryši, v domě rolníka Antonína Burdycha na nedalekých Končínách.

Když se Potůčkovi podařilo během zásahu gestapu utéct, nestihl se pořádně obléct ani about. Ve skryši na Končínách zůstala nejen vysílačka Libuše, ale také jeho boty, deníky a lahvička s cyankáli. Bosému Potůčkovi na útěku darovali v jedné rodině plátěné boty, byly malé a tak jim uřízl špičky. Mířil do Pardubic, tam ale zjistil, že všichni, u kterých v minulých měsících nacházel pomoc, jsou zatčeni a někteří popraveni. Vysílen usnul v jednom remízku v Trnové, kde byl 2. července 1942 ve spánku zastřelen protektorátním četníkem Karlem Půlpánem.

• • •

Vyprávění Antonína Burdycha zaznamenala redaktorka Českého rozhlasu Pardubice Šárka Kuchtová.

Církev v Čechách od Jana Husa po první světovou válku

Jan Boček

ČESKÁ REFORMACE

Mnozí kněží i laici si v Čechách koncem 14. století začali uvědomovat velké rozdíly mezi učením evangelia a skutečným životem kněží. Církev bohatla, žila v přepychu, rostl počet far a kněží. Praha byla po Avignonu, Římu a Paříži městem s největší koncentrací kněží v západním křesťanské Evropě. Totální úpadek církve nastal v roce 1378 vyhlášením papežského schismatu, kdy mezi sebou soupeřili dva papeži, kteří si mezi sebou navzájem vyhlášovali klatby. Korunu všemu nasadil Pisánský koncil v roce 1409, který přidal ještě třetího papeže a církev si musela počkat na vyřešení tohoto problému až do ukončení Kostnického koncilu.

V tradičním středověkém prostředí byla krize v církvi připisována Boží nepřizni, která byla způsobena opuštěním ideálů křesťanského pojetí a morálním úpadkem církve. Proto se v Čechách objevovali reformní kazatelé, kteří v kostelích kázali o nápravě církve. Císař Karel IV. si uvědomoval problémy v církvi a pozval do Prahy augustiniána Konráda Waldhausera, který ve svých kázáních napadal svatokupectví, přepych měšťanů a rozmařilost duchovních. Tím si rozněval část církve a především žebravé řády. Nejvýznamnějšími reformními kazateli té doby v Českých zemích byl Jan Milič z Kroměříže, později Tomáš ze Štítného a Jakoubek ze Stříbra.

Rozhodující vliv na českou reformaci měl v roce 1402 otevřený boj o učení anglického teologa Jana Viklefa. V duchu nové zbožnosti mohli laici častěji přijímat svátost

oltární (do té doby pouze jednou za rok). V čele tohoto zápasu v Praze na univerzitě i v Betlémské kapli stál mistr Jan Hus, který začal šířit reformní myšlenky mezi univerzitními mistry i u prostého lidu, a to až do roku 1412, kdy musel v důsledku interdiktů opustit Prahu. Upálení mistra Jana Husa 6. července 1415 vedlo k radikalizaci teologických představ a ke vzniku samostatného českého náboženského proudu.

V Praze v roce 1420, po dohodě univerzity a radikálního husitského křídla, vznikl politický a věroučný program Čtyři pražské artikuly, jehož cílem byla náprava církve a společnosti. Jejich znění bylo: Svobodné hlásání slova Božího; Přijímání „pod obojím způsobem“ (těla i krve Páně); Zákaz světského panování kněží; Trestání hříchu ve všech stavech. Proti Čechům papež Martin V. vyslal čtyři křížové výpravy (1420, 1421, 1427 a 1431), ale husité bojující za pravdu Boží vždycky zvítězili. Porazila je až vlastní nesvornost v bitvě u Lipan v roce 1434. V roce 1436 vznikla kompaktáta, které podepsal papež Evžen IV. a císař Zikmund. V českých zemích vzniklo do té doby nezvyklé náboženské prostředí, kdy vedle sebe žili husité, katolíci a židé. Král Jiří z Poděbrad se v roce 1462 obrátil na papeže Pia II., aby Čechům potvrdil kompaktáta a do funkce arcibiskupa jmenoval Jana Rokycanu. To ale papež odmítl a utrakvisty byli prohlášeni za kacíře. Poslední křížová výprava byla proti Čechům vyhlášena papežem Pavlem II., ale utrpěla zdrcující porážku od Jiřího z Poděbrad. Po vítězství českého vojska byl v roce 1485 potvrzen kutnohorský mír a skončily náboženské války v Čechách.

Utrakvistická církev (odvozeno z latinského *sub utraque speciae* – pod obojí způsobou) či kališnická církev. Byla to křesťanská konfese, která vzešla z husitství a měla dominantní postavení v Čechách od 15. století do bitvy na Bílé hoře. Hlavním kostelem této církve byl chrám Matky Boží před Týnem v Praze. Ve štítu kostela nechal arcibiskup Jan Rokycana umístit sochu Jiřího z Poděbrad s nápisem „Veritas vincit“ (Pravda vítězí). Mezi odlišnosti utrakvistů a římských katolíků patřila svátost přijímání podobojí, dětské přijímání, český projev při mši (husité se inspirovali Cyrilometodějskou tradicí), svěcení památky M. Jana Husa a dalších husitských mučedníků. Utrakvisté se nezdřáhali, aby měli společného biskupa s katolíky a dokonce byli ochotni se podřídit i papeži za podmínky, že budou schválena kompaktáta. Papež ale kompaktáta nikdy neschválil. Protože kališníci lpěli na apoštolské posloupnosti, museli při svěcení nových kněží hledat ochotné biskupy především v Itálii a ve Francii (delegace husitů byla vyslána do Cařihradu, který ovšem v roce 1453 ještě před dohodou utrakvistů a východní církví padl). V několika případech nové kněze světili i ve Lvově na Ukrajině v arménské církvi. V souladu se čtvrtým článkem pražských artikulů utrakvističtí kněží nesměli disponovat majetkem fary.

Jednota bratrská byla nekatolickou církví, kterou založili přívrženci myšlenek Petra Chelčického v Kunvaldu roku 1457. Legalizovaná byla až Majestátem císaře Rudolfa II. v roce 1609. Po roce 1620 byla tato církev zakázána a její členové ve velkém počtu emigrovali. V exilu pak působil biskup Jednoty bratrské J. A. Komenský. Jednota bratrská proslula

svými misemi a dnes je v zahraničí známá jako Moravská církev (nebo Moravští bratři) v Evropě, v severní a jižní Americe, v Africe i v Asii.

DOBA POBĚLOHORSKÁ

Po nešťastné Bílé hoře došlo ke kulturnímu a náboženskému úpadku Českých zemí. Císař Ferdinand II. nechal na Staroměstském náměstí popravit 27 českých pánů a ve Vídni slavnostně rozstříhl Majestát o náboženské svobodě z roku 1609 a zahájil období násilné rekatolizace. Konec nadějí nekatolíků (kterých podle názorů historiků bylo v Čechách 90% obyvatelstva) byl rok 1648, kdy skončila třicetiletá válka uzavřením Vestfálského míru. Nekatolické obyvatelstvo (kromě Židů) bylo vystaveno násilné rekatolizaci se vši přísností nejen církví, ale i státem. Nekatolík neměl právo zastávat úřad, získávat majetek a vlastnit živnost. Křty, manželství a pohřby mohly být pouze římskokatolické.

TOLERANČNÍ PATENT

Císař Josef II. chtěl zastavit emigraci bohatých a schopných evangelíků, protože docházelo k hospodářskému oslabení habsburské říše a také omezit moc římskokatolické církve. Proto se rozhodl dne 13. 10. 1781 vyhlásit Toleranční patent, na základě kterého umožnil, aby vedle římskokatolického a židovského vyznání mohlo existovat ještě vyznání luterské, helvétské a řeckopравoslavné. Utrakvistické vyznání ale povoleno nebylo. Příslušníci tolerovaných církví si museli sami ze svých prostředků vybudovat kostely, fary, školy, hřbitovy a vyplácet duchovního. Aby římskokatolické farnosti neutrpěly újmu,

museli evangelíci a příslušníci další vyznání i nadále platit desátky. Náboženskou rovnost před zákonem získali příslušníci jiných povolených církví v českých zemích až v roce 1861. Plné náboženské svobody dosáhli evangelíci a příslušníci povolených církví až po vydání prosincové ústavy v roce 1867.

NÁRODNÍ OBROZENÍ

Ve druhé polovině 17. století vzniklo české národní obrození, které se inspirovalo slavnou dobou Karla IV. a dobou husitskou ve spisech národních buditelů. V 18. století vynikala řada českých spisovatelů, hudebníků a umělců, kteří zdůrazňovali slavnou minulost českého národa a český jazyk. V roce 1848 kněz František Náhlavský svolal schůzi kněží do Prahy, kde přednesl požadavky církevní reformy v Čechách. V encyklice Pascendi Dominici Gregis a dekretu Lamentabili sane exitu odsoudil papež katolickou reformu v Čechách, i v jiných zemích, jako novodobý církevní blud. Proto v roce 1910 museli duchovní skládat do rukou biskupů protimodernistickou přísahu.

ŘÍMSKO-KATOLICKÁ CÍRKEV V ČESKÝCH ZEMÍCH V OBDOBÍ PRVNÍ SVĚTOVÉ VÁLKY

Po atentátu na nástupce rakousko-uherského císaře Františka Ferdinanda d'Esteho dostalo Německo a Rakousko-Uhersko záminku vyvolat připravovanou válku. Během krátké doby byla kromě neutrálních zemí zatažena

do války celá Evropa. V roce 1917 se přidaly do války ještě USA i další země. Papež Benedikt XV. (1854–1922) v celém konfliktu vyhlásil neutralitu a vyzýval bojující strany k míru. Ve skutečnosti byla ale římskokatolická církev zavlečena do války. V Rakousko-uherské říši byli vojenští duchovní součástí zvláštního apoštolského vikariátu, který měl 15 vojenských farností, 36 polních kurátů (z latinského curate – starat se o někoho) sloužících ve vojenských nemocnicích a ústavech a 63 vojenských kaplanů u vojenských útvarů. V období první světové války Rakousko-uherská duchovní správa využívala více jak 3 000 katolických vojenských farností a polních kurátů. Velký počet z nich sloužil polní mše přímo na frontě a někteří padli, byli zajati, nebo zemřeli následkem zranění či na nemoci. Kromě katolických kaplanů působili v armádě i duchovní církve řecko-katolické, pravoslavné, evangelické (luteránské a kalvínské), židovští rabíni i muslimští imáni (pro vojáky z Bosny a Hercegoviny).

VLIV VÍDNĚ NA ŘÍMSKOKATOLICKOU CÍRKEV

V Rakousko-Uhersku bylo římskokatolické náboženství státní a císař František Josef měl velký vliv na Vatikán. Dva dny po vyhlášení války Srbsku (29. července 1914), někteří čeští a moravští biskupové nařídili ve svých diecézích sloužit mše za vítězství rakouských vojsk. Po každém rakousko-uherském dílčím vítězství znělo v kostelích Te Deum (v katolické liturgii oslavná bohoslužba) za vítězství rakousko-uherských zbraní.

Vyvěšovaly se vlajky na státních budovách i na kostelích, děti měly ve škole den volno, ale za to měly povinnost se zúčastňovat oslav válečných vítězství a po každé mši musely zpívat rakouskou hymnu „Zachovej nám Hospodine císaře a naši zem!“ V českých zemích měl nejvíce prorakouskou a proválečnou pověst především brněnský biskup Pavel hrabě Huyn (1868–1946), česky mluvil a rozuměl velmi málo. Když 25. listopadu 1915 zemřel olomoucký arcibiskup František Bauer (nar. 1841), na přání vídeňských vládních a armádních kruhů se jeho nástupcem stal umírněný arcibiskup Lev Skrbenský z Hříště (1863–24. 12. 1938), který byl z Prahy odvolán. Arcibiskupovi Skrbenskému císař vytýkal malou horlivost pro burcování mladých lidí do války, a proto ho donutil odejít z Prahy do Olomouce. Za velké prorakouské zásluhy se Pavel Huyn dne 8. prosince 1916 stal 30. pražským arcibiskupem. Ve funkci arcibiskupa byl značně neoblíbený a po vzniku Československa nepřijatelný.

NÁBOŽENSTVÍ A CÍRKEV V LEGIÍCH

Ruské legie – Všeobecně platilo, že všichni, kteří vstoupili do ruských legií, vystoupili z římskokatolické církve, protože Rusové spojovali katolickou církev s Rakousko-Uherskem. Někteří legionáři proto dobrovolně přestoupili do ruské pravoslavné církve. Mezi legionáři byli i římsko-katoličtí faráři, ale v Rusku nesměli vysluhovat ani mše a ani pobožnosti. Svatby, pohřby, křty a bohoslužby mohli být výlučně

pravoslavné. Nejznámějším pravoslavným duchovním, který působil u legií v Rusku, byl Manuel Němeček volyňský Čech (byl u svěcení praporu České družiny v Kyjevě a pohřbíval padlé legionáře u Zborova). Většina ruských legionářů se po návratu domů (podle osobního průzkumu) rozešla s katolickou vírou i s pravoslavím a zůstali buď bez víry, nebo vstoupili do Československé církve, případně do Českobratrské církve evangelické.

Italské legie – Itálie byla katolickou zemí, a tak tam byla situace jiná než v Rusku. Válka v uniformě rakousko-uherského vojáka a později vstup do legií významně ovlivnil náboženské vyznání po válce. Velký počet italských legionářů přestoupilo do Československé církve a někteří zůstali bez víry.

Francouzské legie – Ve Francii byla situace odlišná od Ruska i Itálie. Část legionářů, kteří přijeli lodí do Francie z Ruska, vystoupili z katolické církve a někteří přestoupili na pravoslaví. Čeští a slovenští dobrovolníci, kteří přijeli z USA do legií, byli často vyznáním svobodomyšlní. A poslední skupina francouzských legionářů byli váleční zajatci ze Srbska. Také legionáři z Francie často vstupovali do Československé církve, případně zůstali bez víry.

V žádných jiných kostelích v ČR se nenajde tolik památek na legionáře, jako právě v chrámech a modlitebnách Církve československé husitské. Kromě prsti z legionářských bojišť je velký počet legionářů pohřben v urnových kolumbářiích Husových sborů. ■

Zveme vás

19. května

Rekonstrukce bitvy československých legionářů na Transsibiřské magistrále u Zlatoustu, od 9.00 hod, Rumburk, železniční přejezd v ul. Výletní – směr Dymník. Legiovlak, obrněné automobily, historická letadla. Vstup volný. Pořádá ČsOL za podpory MO ČR a měst Rumburk a Nový Bor.

19. května

100. výročí Rumburské vzpoury, Rumburk. Bohatý program zahájený ve 14.00 hod. průvodem městem Rumburk, seřadiště u nádraží, směr Lužické nám. Ukončení programu ve 21.30 hod.

20. května

Terezínská tryzna, Národní hřbitov v Terezíně, od 10.00 hod.

20. května

100. výročí Rumburské vzpoury, Nový Bor. Celodenní program bude zahájen v 9.00 na vlakovém nádraží u příležitosti příjezdu Legiovlaku. Smetanovy sady (10.00–15.00 hod.) – vojenské ležení; průvod (11.00 hod.) k pomníku v Lesním hřbitově a pietní akt (11.30 hod.); slavnostní odhalení pomníku T. G. Masaryka (13.45 hod.)

23. května

Odborná konference „Na bojištích I. světové války...“, Galerie moderního umění v Hradci Králové, tel.: 727 806 972, email: odborne@galeriehk.cz

24. května

Slavnostní pojmenování dvou nových ulic po rodinách odbojářů, Praha 9, od 17.00 hod. Roh ulic „Moravcových“ a „Strnadových“, cca 100 metrů severně od stanice Kolbenova.

25.–26. května

Dětský den s Armádou ČR, České Budějovice, Husova 523 – Výstaviště. Zahájení dvoudenního programu koncertem v pátek 25. 5. od 17.00 hod.

26. května–17. června

Festival RE: PUBLIKA u příležitosti 100. výročí vzniku Československa na Výstavišti v Brně. Netradiční přiblížení života i důležitých momentů uplynulých 100 let.

27. května

Křest knihy „Ve jménu naděje: tři inspirativní příběhy spojující Plzeň a Lidice“, Plzeň, nám. Republiky 106/13, Národní muzeum Plzeňska, zahájen v 10.30 hod.

27. května

Koncert Pražského jara „K počtě československých legionářů“, Praha, Senát PČR, Valdštejnská zahrada, od 15.00 hod. Vstup volný.

28. května

Vzpomínka na prezidenta Edvarda Beneše u jeho hrobu v Sezimově Ústí. Pietní akt od 11.00 hod. Lze využít přepravu autobusem MO. Odjezd od hotelu Legie v Praze v 9.00 hod. Nezbytné svou účast na cestě nahlásit na tel.: 224 266 235 nebo na email: sekretariat@csol.cz

2. června

III. ročník Pochodu po stopách Krále Šumavy, veškeré informace a registrace na stránkách www.pochod-sumava.cz

2. června

Tanky na Březince, pěchotní srub N-S 82 Březinka. Ve dvou ukázkách (10.00 a 14.00 hod.) útočná vozba prvorepublikové armády v akci (obrněný automobil vz. 30, tančík vz. 33, tank Renault FT-17 a lehký tank vz. 38). Doprovodný program, vojsková tábořiště s výstavou výzbroje a výstroje.

9. června

Pietní vzpomínka na vyhlazení obce Lidice, Národní památník Lidice, 10.00 hod.

9. června

Slavnostní odhalení desky legionáře Františka Kočárníka – 100. výročí úmrtí, zahájen v 14.00 hod., Hlízov u Kutné Hory. Součástí výstava originálních fotografií, účast potomků rodiny Kočárníkovy. Pořádá Hlízovský unikátní spolek za podpory Středočeského kraje a ČsOL. Více na www.hlizovskyspolek.cz, tel. 774248301.

18. června

Pietní akt v Resselově ul. v Praze u příležitosti 76. výročí boje parašutistů v kostele sv. Cyrila a Metoděje, 10.00 hod.

23. června

Den pozemního vojska – BAHNA 2018, Bahna u Strašic, 9.00–16.00 hod.

24. června

Uctění památky obětí vyhlazené obce Ležáky, Památník Ležáky, 9.00 hod.

Více na stránkách csol.cz – Kalendář akcí.

Časopis Legionářský směr navazuje na stejnojmenný titul vydávaný Československou obcí legionářskou ve 20. letech minulého století jako týdeník, posléze měsíčník. Jeho hlavním posláním je v době blížícího se 100. výročí vzniku Československa propagovat legionářské myšlenky, odkaz zakladatelů samostatného československého státu a zejména pak ideje boje za svébytnost, svobodu a demokracii v době vzniku samostatného státu, za druhé světové války i v novodobé historii. Časopis je určen pro členy Československé obce legionářské, válečné veterány, sympatizanty a také širokou veřejnost, kterou zajímá tato problematika.

VYDAVATEL: Československá obec legionářská, Sokolská 33, 120 00 Praha 2, www.csol.cz, tel: +420 224 266 235, fax: +420 224 266 274, e-mail: sekretariat@csol.cz **ŠÉFREDAKTOR:** Jiří Filip, tel.: +420 734 315 634, e-mail: tajemnik@csol.cz **EDITOR:** Marcela Volfová, e-mail: volfova@csol.cz **GRAFICKÁ ÚPRAVA, TISK A DISTRIBUCE:** Vydavatelství MAC, spol. s r.o., Na Spojce 968/7,

101 00 Praha 10 - Vršovice **ADRESA REDAKCE:** Československá obec legionářská, Sokolská 33, 120 00 Praha 2 **Uzávěrka čísla:** 27. dubna 2018, **Evidenční číslo:** MK ČR E 20912, Elektronickou podobu Legionářského směru naleznete na: www.csol.cz v rubrice Projekty. ■

1918 2018 LEGIO VLAK

Expozice legionářských vagonů z let 1918–1920,
kdy českoslovenští legionáři ovládli Sibiř.

Stříbro 15. - 18. 3., **Tachov** 20. - 25. 3., **Mariánské Lázně** 27. 3. - 1. 4.,
Sokolov 3. - 8. 4., **Ostrov** 10. - 15. 4., **Kadaň** 17. - 20. 4., **Most** 21. - 27. 4., **Osek** 28. - 29. 4.,
Litoměřice 1. - 6. 5., **Mělník** 8. - 13. 5., **Rumburk** 15. - 19. 5., **Nový Bor** 20. - 27. 5.,
Frýdlant v Čechách 29. 5. - 3. 6., **Jablonec nad Nisou** 5. - 10. 6., **Turnov** 12. - 17. 6.,
Holice 19. - 24. 6., **Česká Třebová** 26. 6. - 1. 7., **Svitavy** 10. - 15. 7.

LEGIOVLAK.CZ
VSTUPNÉ ZDARMA

Otevírací doba: všední dny 8-18 h, víkend 9-19 h.

Příběhy sbírkových předmětů Vojenského historického ústavu

Zdeněk Špitálek
Vojenský historický ústav

Lodní vak Tomáše Nitky

První únorový den roku 1918 vypukla na základně v Boce Kotorské vzpoura rakousko-uherských námořníků. První nespokojenci se špatným zásobováním potravinami pocházeli z křižníku Sankt Georg, odtud se vzpoura rozšířila i na další lodě kotvící v přístavu. Vzpoura byla potlačena 3. února a čtyři námořníci byli exemplárně popraveni. Na křižníku Sankt Georg sloužil i námořník Tomáš Nitka, který zde organizoval českou knihovnu a stal se jedním z vůdců vzpoury. Přestože byl za svou činnost stíhán, válku přežil.

Lodní vak o rozměrech 92×55 cm sloužil námořníkům k uložení oblečení a nezbytností při přesunech. Je vyrobený z plachtoviny hnědé barvy. Na jedné straně jsou malované nápisy označující vak jménem a číslem majitele. Za zmínku v tomto případě stojí i hrdý nápis Praha - Žižkov.

Předmět byl v roce 1966 zakoupen do sbírek VHÚ přímo od pana Tomáše Nitky.

